

Regeringens proposition

2000/01:55

Avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess Prop.
medlemsstater å ena sidan och Schweiz å andra 2000/01:55
sidan. Ett avtal inom sju sektorer.

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 7 december 2000

Ingela Thalén

Leif Pagrotsky
(Utrikesdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att riksdagen skall godkänna avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater å ena sidan och Schweiz å andra sidan om fri rörlighet för personer. Avtalet ingår i ett gemensamt paket tillsammans med sex andra avtal mellan Europeiska gemenskapen å ena sidan och Schweiz å andra sidan inom områdena luftfart, gods-, och persontransporter på väg och järnväg, handel med jordbruksprodukter, ömsesidigt erkännande i samband med bedömning av överensstämmelse, vissa aspekter rörande offentlig upphandling respektive vetenskapligt och tekniskt samarbete. I propositionen redogörs kortfattat för bakgrunden till avtalet liksom för de sex EG-avtalen. Avtalet om fri rörlighet för personer och dess bilagor presenteras ingående. I propositionen lämnas också förslag till de ändringar i svenska lagar som godkännandet av avtalet om fri rörlighet för personer kräver. Lagändringarna föreslås träda i kraft den dag regeringen bestämmer.

1	Förslag till riksdagsbeslut	5
2	Lagtext	6
2.1	Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken	6
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1946:819) om upptagande av ed för rättighets tillvaratagande i utlandet 10	
2.3	Förslag till lag om ändring i passlagen (1978:302)	11
2.4	Förslag till lag om ändring i utlänningslagen (1989:529) . 13	
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (1990:515) om auktorisation av handelskamrar	16
2.6	Förslag till lag om ändring i lagen (1995:528) om revisorer	17
2.7	Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring	19
2.8	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:531) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område	20
2.9	Förslag till lag om ändring i lagen (1999:678) om utstationering av arbetstagare	21
2.10	Förslag till lag om ändring i socialförsäkringslagen (1999:799)	23
2.11	Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395)	24
3	Ärendet och dess beredning	25
4	Avtalets disposition	25
5	Sveriges ratifikation av avtalet	27
6	Avtalet om fri rörlighet för personer	28
6.1	Grundläggande bestämmelser	28
6.2	Allmänna bestämmelser och slutbestämmelser	32
7	Bilaga I till avtalet om fri rörlighet för personer	39
7.1	Kapitel I Allmänna bestämmelser	39
7.2	Kapitel II Arbetstagare	49
7.3	Kapitel III Egenföretagare	55
7.4	Kapitel IV Tillhandahållande av tjänster	57
7.5	Kapitel V Personer som inte utövar ekonomisk förvärvsverksamhet	62
7.6	Kapitel VI Förvärv av fast egendom	64
7.7	Kapitel VII Övergångsbestämmelser samt avtalets framtida utveckling	65
8	Bilaga II Samordningen av socialförsäkringssystemen	65
8.1	Centrala element	65
8.1.1	Gällande rätt	64
8.1.2	Överväganden och förslag	65
9	Bilaga III: Ömsesidigt erkännande av yrkesbehörighet	67
9.1	Avtalet med Schweiz	67
9.2	Övergångs- och liberaliseringsdirektiven	67

9.2.1	Krav på yrkeskunskap, allmän kommersiell kunskap eller yrkesskicklighet	68
9.2.2	Krav på godandel	70
9.2.3	Krav på konkursfrihet	70
9.2.4	Krav på att den sökande ej varit föremål för administrativa disciplinära åtgärder	71
9.2.5	Bevis på ekonomisk ställning samt giltig försäkring	72
9.3	Det första generella direktivet	72
9.4	Det andra generella direktivet	74
9.5	Direktiv för särskilda yrken	74
9.5.1	Juridiska yrken - Advokat	74
9.5.2	Vissa yrken inom hälso- och sjukvården	76
9.5.3	Veterinär	78
9.5.4	Arkitektur	79
9.5.5	Yrken inom sjöfartens område	79
9.5.6	Revisorer	79
10	Övriga sektorsavtal	80
10.1	Inledning	80
10.2	Avtalet om luftfart	80
10.3	Avtalet om gods- och persontransporter på väg och järnväg	82
10.4	Avtalet om handel med jordbruksprodukter	85
10.5	Avtalet om ömsesidigt erkännande i samband med bedömning av överensstämmelse	87
10.6	Avtalet om vissa aspekter rörande offentlig upphandling	88
10.7	Avtalet om vetenskapligt och tekniskt samarbete	90
11	Författningskommentar	91
11.1	Förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken	91
11.2	Förslaget till ändring i lagen (1946:819) om upptagande av ed för rättighets tillvaratagande i utlandet	92
11.3	Förslaget till lag om ändring i passlagen (1978:302)	92
11.4	Förslaget till lag om ändring i utlänningslagen (1989:529)	93
11.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:515) om auktorisation av handelskamrar	93
11.6	Förslaget till lag om ändring i lagen (1995:528) om revisorer	93
11.7	Förslaget till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring	94
11.8	Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:531) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område	94
11.9	Förslaget till lag om ändring i lagen (1999:678) om utstationering av arbetstagare	95
11.10	Förslaget till lag om ändring i socialförsäkringslagen (1999:799)	95
11.11	Förslaget till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395)	96
	Bilaga 1 Avtalet om personers fria rörlighet	97

Bilaga 2 Sammanfattning av promemorian (Ds 2000:52) Avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater å ena sidan och Schweiz å andra sidan. Ett avtal inom sju sektorer.	222	Prop. 2000/01:55
Bilaga 3 Lagförslag Ds 2000:52	223	
Bilaga 4 Förteckning över remissinstanser DS 2000:52	247	
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 7 december 2000 .	248	
Rättsdatablad	249	

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

dels godkänner

avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater å ena sidan och Schweiz å andra sidan om fri rörlighet för personer,

dels antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i rättegångsbalken,
2. lag om ändring i lagen (1946:819) om upptagande av ed för rättighets tillvaratagande i utlandet,
3. lag om ändring i passlagen (1978:302),
4. lag om ändring i utlänningslagen (1989:529),
5. lag om ändring i lagen (1990:515) om auktorisation av handelskamrar,
6. lag om ändring i lagen (1995:528) om revisorer,
7. lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring,
8. lag om ändring i lagen (1998:531) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område,
9. lag om ändring i lagen (1999:678) om utstationering av arbetstagare,
10. lag om ändring i socialförsäkringslagen (1999:799),
11. lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395).

2.1 Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 2 och 9–11 §§, 12 kap. 2 § samt 33 kap. 8 § rättegångsbalken skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***8 kap.****2 §¹**

Till ledamot av advokatsamfundet får endast den antas som

1. är svensk medborgare eller medborgare i en annan stat inom Europeiska unionen *eller* Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,

2. har hemvist i Sverige eller i en annan stat inom Europeiska unionen *eller* Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,

3. har avlagt de kunskapsprov som är föreskrivna för behörighet till domarämbete,

4. har genomgått för advokatverksamhet erforderlig praktisk och teoretisk utbildning,

5. har gjort sig känd för redbarhet, och

6. även i övrigt bedöms lämplig att utöva advokatverksamhet.

Advokatsamfundets styrelse får i enskilda fall medge undantag från antagningskraven såvitt gäller första stycket 1 och 2. Detsamma gäller antagningskraven enligt första stycket 3 och 4 beträffande den som är auktoriserad som advokat i en annan stat i enlighet med där gällande bestämmelser.

Den som har genomgått en utbildning som krävs för att bli advokat i en stat inom Europeiska unionen *eller* Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och som i Sverige genomgått ett prov som visar att han har tillräckliga kunskaper om den svenska rättsordningen, skall anses uppfylla kraven enligt första stycket 3 och 4. Detsamma gäller den som registrerats enligt 2 a § och som därefter under minst tre år bedrivit faktisk och regelbunden advokatverksamhet i Sverige, under

Till ledamot av advokatsamfundet får endast den antas som

1. är svensk medborgare eller medborgare i en annan stat inom Europeiska unionen, Europeiska ekonomiska samarbetsområdet *eller i Schweiz*,

2. har hemvist i Sverige eller i en annan stat inom Europeiska unionen, Europeiska ekonomiska samarbetsområdet *eller i Schweiz*,

Den som har genomgått en utbildning som krävs för att bli advokat i en stat inom Europeiska unionen, Europeiska ekonomiska samarbetsområdet *eller i Schweiz* och som i Sverige genomgått ett prov som visar att han har tillräckliga kunskaper om den svenska rättsordningen, skall anses uppfylla kraven enligt första stycket 3 och 4. Detsamma gäller den som registrerats enligt 2 a § och som därefter under minst tre år bedrivit faktisk och regelbunden advokatverksamhet i Sverige,

¹ Senaste lydelse 2000:172.

förutsättning antingen att verksamheten huvudsakligen omfattat svensk rätt eller att, om verksamheten inte huvudsakligen omfattat svensk rätt, den registrerade på annat sätt har förvärvat tillräckliga kunskaper och erfarenheter för att antas till ledamot i samfundet.

under förutsättning antingen att verksamheten huvudsakligen omfattat svensk rätt eller att, om verksamheten inte huvudsakligen omfattat svensk rätt, den registrerade på annat sätt har förvärvat tillräckliga kunskaper och erfarenheter för att antas till ledamot i samfundet.

Den som har blivit auktoriserad som advokat i Danmark, Finland, Island eller Norge i enlighet med där gällande bestämmelser och som därefter under minst tre år på ett tillfredsställande sätt har tjänstgjort som biträdande jurist på advokatbyrå i Sverige skall anses uppfylla kraven enligt första stycket 3–6.

Den som är försatt i konkurs eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken får inte antas till ledamot. Inte heller får den antas till ledamot som enligt 3 § lagen (1985:354) om förbud mot yrkesmässig rådgivning i vissa fall, m.m. är förbjuden att utöva rådgivningsverksamhet.

Lagfaren domare i eller befattningshavare vid domstol eller allmän åklagare eller kronofogde får inte antas till ledamot; inte heller den som annars är anställd i en stats eller kommuns tjänst eller hos någon annan enskild än advokat, om inte advokatsamfundets styrelse medger undantag.

9 §²

Vad i rättegångsbalken eller i någon annan lag föreskrivs om advokater skall i tillämpliga delar gälla även den som är auktoriserad som advokat i någon annan stat inom Europeiska unionen *eller* Europeiska ekonomiska samarbetsområdet när denne är verksam i Sverige. Därvid skall han använda den yrkesbeteckning som används i den stat där han är auktoriserad, uttryckt på denna stats språk och med hänvisning till den yrkesorganisation som han tillhör eller till den domstol vid vilken han enligt den statens lag får tjänstgöra. Om rätten kräver det, skall den som uppger sig uppfylla kraven i första meningen förete bevis härför.

Vad i rättegångsbalken eller i någon annan lag föreskrivs om advokater skall i tillämpliga delar gälla även den som är auktoriserad som advokat i någon annan stat inom Europeiska unionen, Europeiska ekonomiska samarbetsområdet *eller i Schweiz* när denne är verksam i Sverige. Därvid skall han använda den yrkesbeteckning som används i den stat där han är auktoriserad, uttryckt på denna stats språk och med hänvisning till den yrkesorganisation som han tillhör eller till den domstol vid vilken han enligt den statens lag får tjänstgöra. Om rätten kräver det, skall den som uppger sig uppfylla kraven i första meningen förete bevis härför.

² Senaste lydelse 1999:791.

Första stycket första meningen omfattar bestämmelsen i 4 § andra stycket om advokatverksamhet i bolag endast i fråga om den som är skyldig att vara registrerad enligt 2 a §.

Advokatsamfundets styrelse skall underrätta behörig myndighet eller organisation i den stat där advokaten är auktoriserad om beslut i vilket det har konstaterats att han åsidosatt sina plikter som advokat.

10 §³

Den som utan att vara behörig till det utger sig för att vara auktoriserad som advokat i Sverige eller i en annan stat inom Europeiska unionen *eller* Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, döms till böter.

Den som utan att vara behörig till det utger sig för att vara auktoriserad som advokat i Sverige eller i en annan stat inom Europeiska unionen, Europeiska ekonomiska samarbetsområdet *eller i Schweiz*, döms till böter.

11 §⁴

Regeringen får föreskriva att bestämmelserna i detta kapitel om registrering av den som är auktoriserad som advokat i en stat inom Europeiska unionen också skall omfatta den som är auktoriserad som advokat i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Regeringen får föreskriva att bestämmelserna i detta kapitel om registrering av den som är auktoriserad som advokat i en stat inom Europeiska unionen också skall omfatta den som är auktoriserad som advokat i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet *eller i Schweiz*.

12 kap.

2 §⁵

Såsom ombud får inte brukas annan än den som rätten med hänsyn till redbarhet, insikter och tidigare verksamhet finner lämplig att vara ombud i målet. Ombudet skall behärska svenska språket.

Ombud skall ha hemvist i Sverige *eller* i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet; dock får även annan brukas såsom ombud, om rätten med hänsyn till omständigheterna finner det lämpligen kunna ske.

Ombud skall ha hemvist i Sverige, i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet *eller i Schweiz*; dock får även annan brukas såsom ombud, om rätten med hänsyn till omständigheterna finner det lämpligen kunna ske.

Ej må den vara ombud, som är underårig eller i konkurstillstånd eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldralken.

33 kap.

8 §⁶

Har part, som saknar hemvist inom riket, inte hos rätten uppgivit

Har part, som saknar hemvist inom riket, inte hos rätten uppgivit

³ Senaste lydelse 1999:791.

⁴ Senaste lydelse 1999:791.

⁵ Senaste lydelse 1992:1511.

⁶ Senaste lydelse 1992:1511.

ombud, som har hemvist i riket eller i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och som äger att för parten ta emot delgivning i målet, får rätten förelägga honom, då han första gången för talan, att för sig ställa sådant ombud och göra anmälan därom hos rätten. Underlåter han det, får delgivning med honom ske genom att handlingen med posten sänds till honom under hans senaste kända adress.

ombud, som har hemvist i riket, i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz och som äger att för parten ta emot delgivning i målet, får rätten förelägga honom, då han första gången för talan, att för sig ställa sådant ombud och göra anmälan därom hos rätten. Underlåter han det, får delgivning med honom ske genom att handlingen med posten sänds till honom under hans senaste kända adress.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1946:819) om upptagande av ed för rättighets tillvaratagande i utlandet

Prop. 2000/01:55

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1946:819) om upptagande av ed för rättighets tillvaratagande i utlandet skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Behöver någon få en uppgift bekräftad med ed, antingen av honom själv eller av någon annan, för att i utlandet ta till vara sin rätt till arv, försäkring, pension, skadestånd, underhållsbidrag eller någon annan rättighet som tillkommer honom, får sådan ed tas upp av tingsrätt.

Vad som sägs i första stycket gäller också den som för att få idka näring inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet behöver bekräfta med ed att han inte varit försatt i konkurs.

Vad som sägs i första stycket gäller också den som för att få idka näring inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet *eller i Schweiz* behöver bekräfta med ed att han inte varit försatt i konkurs.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

¹ Senaste lydelse 1994:1590.

Härigenom föreskrivs att 5 § passlagen (1978:302) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*5 §¹

Svensk medborgare får ej resa ut ur riket utan att medföra giltigt pass. Vad som har sagts nu gäller dock ej

1. på fartyg mönstrat sjöfolk under tjänstgöring ombord på fartyget eller fiskare under yrkesutövning,

2. medlem av besättning på luftfartyg under tjänstgöring ombord på luftfartyget, om han har luftfartscertifikat eller därmed jämförlig handling,

3. den som är medborgare även i annat land än Sverige och som medför av myndighet i det landet utfärdad legitimationshandling vilken gäller som pass,

4. den som reser till någon av de stater som har tillträtt eller anslutit sig till konventionen om tillämpning av Schengenavtalet av den 14 juni 1985 eller som har slutit avtal om samarbete enligt konventionen med konventionsstaterna,

4. den som reser till någon av de stater som har tillträtt eller anslutit sig till konventionen om tillämpning av Schengenavtalet av den 14 juni 1985 eller som har slutit avtal om samarbete enligt konventionen med konventionsstaterna *eller till Schweiz,*

5. passagerare på fartyg som efter utresan med återvändande tur anlöper svensk hamn, om passageraren enligt de villkor som gäller för resan inte tillåts stiga i land i främmande stat och medför särskilt passerkort för resan.

Det ankommer på polisen att övervaka efterlevnaden av bestämmelserna i första stycket. Den som enligt första stycket skall medföra pass vid utresa ur riket är skyldig att på begäran visa upp sitt pass för polisman, särskilt förordnad passkontrollant, tulltjänsteman eller tjänsteman vid Kustbevakningen eller vid Migrationsverket. Motsvarande skyldighet föreligger vid inresa från en stat som *inte* har tillträtt eller anslutit sig till konventionen om tillämpning av Schengenavtalet av den 14 juni 1985 och *inte heller* har slutit avtal

Det ankommer på polisen att övervaka efterlevnaden av bestämmelserna i första stycket. Den som enligt första stycket skall medföra pass vid utresa ur riket är skyldig att på begäran visa upp sitt pass för polisman, särskilt förordnad passkontrollant, tulltjänsteman eller tjänsteman vid Kustbevakningen eller vid Migrationsverket. Motsvarande skyldighet *gäller* vid inresa från *annat land än*

1. en stat som har tillträtt eller anslutit sig till konventionen om tillämpning av Schengenavtalet av den 14 juni 1985,

¹ Senaste lydelse 2000:346.

om samarbete enligt konventionen med konventionsstaterna, *om det svenska medborgarskapet inte styrks på annat sätt.*

2. *en stat som har slutit avtal om samarbete enligt konventionen med konventionsstaterna eller*

3. *Schweiz.*

Skyldigheten att uppvisa pass vid inresa gäller endast om det svenska medborgarskapet inte kan styrkas på annat sätt.

Prop. 2000/01:55

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 14 § samt 11 kap. 1 och 3 §§ utlänningslagen (1989:529)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

14 §²

Utöver vad som följer av 4 a § får regeringen meddela föreskrifter om

1. uppehållstillstånd för studier eller besök, och
2. uppehållstillstånd av humanitära skäl.

Regeringen får också meddela föreskrifter om att en ansökan om uppehållstillstånd får bifallas om det följer av en överenskommelse med främmande stat, samt att uppehållstillstånd får återkallas för de utlänningar som omfattas av avtalet om ett Europeiskt ekonomiskt samarbetsområde (EES) även i andra fall än de som anges i 11 § första stycket.

Regeringen får också meddela föreskrifter om att en ansökan om uppehållstillstånd får bifallas om det följer av en överenskommelse med främmande stat, samt att uppehållstillstånd får återkallas för de utlänningar som omfattas av avtalet om ett Europeiskt ekonomiskt samarbetsområde (EES) *eller avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater å ena sidan och Schweiz å andra sidan om fri rörlighet för personer* även i andra fall än de som anges i 11 § första stycket.

Regeringen skall anmäla föreskrifter om tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 4 a § till riksdagen genom en särskild skrivelse inom tre månader.

11 kap.

1 §³

En utlänning som har ansökt om asyl i Sverige får avvisas endast om muntlig handläggning har ingått vid Migrationsverkets handläggning av ärendet. Muntlig handläggning skall även annars företas på begäran av utlänningen, om inte en sådan handläggning skulle sakna betydelse för att avgöra asylärendet.

I ett asylärende vid Utlänningsnämnden skall muntlig handläggning ingå, om detta kan antas vara till fördel för utredningen eller på annat sätt bidra till ett snabbt avgörande. Muntlig handläggning skall även annars företas på utlänningens begäran, om det inte står klart att en sådan handläggning är obehövlig i asylärendet.

Utlänningsnämnden skall ha Utlänningsnämnden skall ha

¹ Lagen omtryckt 1994:515.

² Senaste lydelse 1996:1379.

³ Senaste lydelse 2000:292.

muntlig handläggning i ärenden som rör utvisning eller vägran att förnya ett uppehållstillstånd avseende de utlänningar som omfattas av avtalet om ett Europeiskt ekonomiskt samarbetsområde (EES). Även ärenden som rör avvisning eller vägran att bevilja uppehållstillstånd skall handläggas muntligen, om det begärs av en utlänning som omfattas av avtalet och som ansökt om uppehållstillstånd. I detta fall får dock muntlig handläggning underlåtas, om den skulle strida mot den nationella säkerhetens intresse.

muntlig handläggning i ärenden som rör utvisning eller vägran att förnya ett uppehållstillstånd avseende de utlänningar som omfattas av avtalet om ett Europeiskt ekonomiskt samarbetsområde (EES) *eller avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater å ena sidan och Schweiz å andra sidan om fri rörlighet för personer*. Även ärenden som rör avvisning eller vägran att bevilja uppehållstillstånd skall handläggas muntligen, om det begärs av en utlänning som omfattas av avtalen och som ansökt om uppehållstillstånd. I detta fall får dock muntlig handläggning underlåtas, om den skulle strida mot den nationella säkerhetens intresse.

Migrationsverket och Utlänningsnämnden får bestämma att även andra personer än utlänningen skall höras vid handläggningen. Ersättning för inställelsen lämnas i sådana fall enligt 6 kap. 15 § andra stycket.

Särskilda bestämmelser om utredning som rör barn finns i 1 a §.

3 §⁴

Bestämmelserna i 20 § förvaltningslagen om motivering av beslut gäller även för beslut som meddelas i ärenden enligt denna lag, om inte något annat följer av andra eller tredje stycket.

Ett beslut i fråga om uppehållstillstånd skall alltid innehålla de skäl som ligger till grund för beslutet.

Vid beslut om visering eller arbetstillstånd får skälen som ligger till grund för beslutet utelämnas. En utlänning som omfattas av avtalet om ett Europeiskt ekonomiskt samarbetsområde (EES), utan att vara medborgare i ett EES-land, har dock alltid rätt till motivering av ett beslut om visering om det går honom emot.

Vid beslut om visering eller arbetstillstånd får skälen som ligger till grund för beslutet utelämnas. En utlänning som omfattas av avtalet om ett Europeiskt ekonomiskt samarbetsområde (EES) *eller avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater å ena sidan och Schweiz å andra sidan om fri rörlighet för personer*, utan att vara medborgare i ett EES-land *eller i Schweiz*, har dock alltid rätt till motivering av ett beslut om

⁴ Senaste lydelse 1996:1379.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:515) om auktorisation av handelskamrar

Prop. 2000/01:55

Härigenom föreskrivs att 9 § lagen (1990:515) om auktorisation av handelskamrar skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §¹

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får uppdra åt auktoriserade handelskamrar att utfärda sådana certifikat och andra dokument för handelsändamål, som kan behövas på grund av internationella överenskommelser eller utländska föreskrifter om in- eller utförsel av varor.

Vad som sägs i första stycket gäller också sådana intyg för enskilda personer om faktiskt utövande av verksamhet som behövs för att få idka näring inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Vad som sägs i första stycket gäller också sådana intyg för enskilda personer om faktiskt utövande av verksamhet som behövs för att få idka näring inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet *eller i Schweiz*.

Beslut av auktoriserade handelskamrar i ärenden enligt andra stycket får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

¹ Senaste lydelse 1994:1591.

2.6 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:528) om revisorer

Prop. 2000/01:55

Härigenom föreskrivs att 4, 6–8 samt 16 §§ lagen (1995:528) om revisorer skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

För att bli godkänd revisor skall sökanden

1. yrkesmässigt utöva revisionsverksamhet,
2. vara bosatt i Sverige eller i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,
3. varken vara i konkurs, vara underkastad näringsförbud, ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken, vara förbjuden att utöva rådgivningsverksamhet enligt 3 § lagen (1985:354) om förbud mot yrkesmässig rådgivning i vissa fall, m. m. eller vara underkastad någon motsvarande rådhetsinskränkning i en annan stat,
4. hos Revisorsnämnden ha avlagt revisorsexamen, och
5. vara redbar och i övrigt lämplig att utöva revisionsverksamhet.

6 §

Det krav på revisorsexamen som ställs upp i 4 § 4 skall anses uppfyllt också av den som

1. innehar ett sådant utländskt examensbevis som krävs för att få utföra lagstadgad revision i stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, och
2. hos Revisorsnämnden har genomgått ett särskilt lämplighetsprov.

7 §

Det krav på högre revisorsexamen som ställs upp i 5 § skall anses uppfyllt också av den som

1. innehar ett sådant utländskt examensbevis som krävs för att utan behörighetsbegränsning få utföra lagstadgad revision i stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, och
2. hos Revisorsnämnden har genomgått ett särskilt lämplighetsprov.

8 §

Revisorsnämnden får, om det finns särskilda skäl, medge en revisor att under viss tid behålla

godkännande eller auktorisation
vid bosättning utanför Europeiska
ekonomiska samarbetsområdet.

godkännande eller auktorisation
vid bosättning utanför Europeiska
ekonomiska samarbetsområdet
eller Schweiz.

Prop. 2000/01:55

16 §

En revisor får driva revisionsverksamhet endast såsom enskild näringsidkare eller i handelsbolag eller aktiebolag som inte utövar annan verksamhet än sådan som är förenlig med en revisors yrkesutövning.

Revisorsnämnden får tillåta att en revisor som är verksam i Sverige driver revisionsverksamhet i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet även om kravet i första stycket inte är uppfyllt.

Revisorsnämnden får tillåta att en revisor som är verksam i Sverige driver revisionsverksamhet i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet *eller i Schweiz* även om kravet i första stycket inte är uppfyllt.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

2.7 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om
arbetslöshetsförsäkring

Prop. 2000/01:55

Härigenom föreskrivs att 48 § lagen (1997:238) om
arbetslöshetsförsäkring skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

48 §

Till personer som uppfyller
villkoren för rätt att med
bibehållen ersättning söka arbete i
något annat EU- eller EES-land
utfärdar Arbetsmarknadsstyrelsen
intyg som visar rätten till
ersättning.

Till personer som uppfyller
villkoren för rätt att med
bibehållen ersättning söka arbete i
något annat EU- eller EES-land
eller i Schweiz utfärdar
Arbetsmarknadsstyrelsen intyg
som visar rätten till ersättning.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

2.8 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:531) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område

Prop. 2000/01:55

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 7 § lagen (1998:531) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

7 §

Legitimation att utöva ett yrke inom hälso- och sjukvården skall återkallas om den legitimerade

1. varit grovt oskicklig vid utövning av sitt yrke eller på annat sätt visat sig uppenbart olämplig att utöva yrket,

2. på grund av sjukdom eller någon liknande omständighet inte kan utöva yrket tillfredsställande,

3. begär att legitimationen skall återkallas och det inte finns hinder mot återkallelse från allmän synpunkt, eller

4. ålagts prøvotid enligt 6 § första stycket och under prøvotiden på nytt varit oskicklig vid utövning av sitt yrke eller på annat sätt visat sig olämplig att utöva yrket.

Om det finns särskilda skäl får återkallelse underlåtas i fall som avses i första stycket 4, varvid föreskrift om prøvotid kan meddelas ytterligare en gång.

Har någon som blivit auktoriserad i *ett annat land* inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) fått legitimation inom hälso- och sjukvården och återkallas den auktorisationen, skall även legitimationen återkallas.

Har någon som blivit auktoriserad i *en annan stat* inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) *eller i Schweiz* fått legitimation inom hälso- och sjukvården och återkallas den auktorisationen, skall även legitimationen återkallas.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

2.9 Förslag till lag om ändring i lagen (1999:678) om utstationering av arbetstagare

Prop. 2000/01:55

Härigenom föreskrivs att 1, 8 och 9 §§ samt rubriken närmast före 8 § lagen (1999:678) om utstationering av arbetstagare skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag gäller när en arbetsgivare som är etablerad i ett annat land än Sverige utstationerar arbetstagare här i landet i samband med att arbetsgivaren tillhandahåller tjänster över gränserna.

Dessutom finns i 8 § bestämmelser om arbetsgivare som har sitt hemvist eller säte i Sverige och utstationerar arbetstagare till ett annat medlemsland inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES).

Dessutom finns i 8 § bestämmelser om arbetsgivare som har sitt hemvist eller säte i Sverige och utstationerar arbetstagare till ett annat medlemsland inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) *eller Schweiz*.

Utstationeringar till andra länder inom EES

Utstationeringar till andra länder inom EES *eller Schweiz*

8 §

När arbetsgivare med hemvist eller säte i Sverige utstationerar arbetstagare till annat land inom EES, skall arbetsgivaren tillämpa de nationella bestämmelser varigenom det landet genomfört Europaparlamentets och rådets direktiv 96/71/EG av den 16 december 1996 om utstationering av arbetstagare i samband med tillhandahållande av tjänster.

När arbetsgivare med hemvist eller säte i Sverige utstationerar arbetstagare till annat land inom EES *eller Schweiz*, skall arbetsgivaren tillämpa de nationella bestämmelser varigenom det landet genomfört Europaparlamentets och rådets direktiv 96/71/EG av den 16 december 1996 om utstationering av arbetstagare i samband med tillhandahållande av tjänster.

Första stycket hindrar inte att arbetsgivaren tillämpar bestämmelser eller villkor som är förmånligare för arbetstagaren.

9 §¹

Arbetsmiljöverket skall vara förbindelsekontor och tillhandahålla information om de arbets- och anställningsvillkor som kan bli tillämpliga vid en utstationering i Sverige.

För information om kollektivavtal som kan komma att bli tillämpliga skall Arbetsmiljöverket hänvisa till berörda kollektivavtalsparter.

¹ Lydelse enligt SFS 2000:772.

Arbetsmiljöverket skall även samarbeta med motsvarande förbindelsekontor i andra länder inom EES.

Arbetsmiljöverket skall även samarbeta med motsvarande förbindelsekontor i andra länder inom EES *och i Schweiz*.

Prop. 2000/01:55

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

2.10 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringslagen
(1999:799)

Prop. 2000/01:55

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 1 § socialförsäkringslagen (1999:799) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

1 §

För tid då en försäkrad vistas i ett land som *inte* ingår i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) får förmåner som grundas på bosättning utges endast i de fall som avses i 2 och 3 §§.

För tid då en försäkrad *inte* vistas i ett land som ingår i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) *eller i Schweiz* får förmåner som grundas på bosättning utges endast i de fall som avses i 2 och 3 §§.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 4 § och rubriken närmast före 1 kap. 4 § studiestödslagen (1999:1395) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Medborgare i annat EU/EES-land

**Medborgare i annat EU/EES-land
eller Schweiz**

1 kap.

4 §

Utländska medborgare som på grund av anställning eller etablering som egenföretagare här i landet kan härleda rättigheter från EG-rätten eller avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) i fråga om sociala förmåner skall när det gäller rätt till studiestöd enligt denna lag jämföras med svenska medborgare under de förutsättningar som anges i föreskrifter av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Detsamma gäller make, sambo och barn till sådana utländska medborgare.

Utländska medborgare som på grund av anställning eller etablering som egenföretagare här i landet kan härleda rättigheter i fråga om sociala förmåner från

1. EG-rätten,
2. avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), eller

3. avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater å ena sidan, och Schweiz å andra sidan om fri rörlighet för personer,
skall när det gäller rätt till studiestöd enligt denna lag jämföras med svenska medborgare under de förutsättningar som anges i föreskrifter av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Detsamma gäller make sambo och barn samt andra familjemedlemmar till sådana utländska medborgare.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

Schweiz har valt att stå utanför avtalet om ett europeiskt ekonomiskt samarbetsområde (EES-avtalet). I syfte att i viss utsträckning försöka uppnå ett närmande mellan Europeiska unionen och Schweiz på några viktigare områden, inleddes förhandlingar mellan parterna den 12 december 1994. Dessa kunde avslutas i Wien den 11 december 1998 och resulterade i sju sektorsavtal, dels ett s.k. blandat avtal om fri rörlighet för personer ingånget mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater å ena sidan och Schweiz å andra sidan, dels sex s.k. EG-avtal mellan Europeiska gemenskapen å ena sidan och Schweiz å andra sidan inom områdena luftfart, gods- och persontransporter på väg och järnväg, handel med jordbruksprodukter, ömsesidigt erkännande i samband med bedömning av överensstämmelse, vissa aspekter rörande offentlig upphandling respektive vetenskapligt och tekniskt samarbete. I det sistnämnda avtalet ingår Europeiska atomenergigemenskapen (Euratom) som avtalspart tillsammans med Europeiska gemenskapen. Det är bara sektorsavtalet om fri rörlighet för personer som skall godkännas av riksdagen. Övriga avtal har, som sägs ovan, slutits mellan Europeiska gemenskapen och Schweiz och skall därför inte godkännas av riksdagen (se kapitel 4). Avtalet om fri rörlighet för personer finns i *bilaga 1*.

Regeringen beslutade den 17 juni 1999 om undertecknande för svensk del och de sju avtalen undertecknades i Luxemburg den 21 juni samma år. Det schweiziska parlamentet godkände avtalen den 8 oktober 1999. Avtalen antogs av Europaparlamentet den 4 maj 2000. En folkomröstning ägde rum i Schweiz den 21 maj 2000 vilken resulterade i att 67,2 procent röstade för avtalspaketet.

I Utrikesdepartementets promemoria Avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater å ena sidan och Schweiz å andra sidan – Ett avtal inom sju sektorer, Ds 2000:52, behandlas avtalet samt de lagstiftningsåtgärder som behövs för att Sverige efter ratifikation skall kunna tillämpa avtalet. Promemorian har remissbehandlats. En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 2*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 3*. En förteckning över remissinstanserna återfinns i *bilaga 4* och en sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig på Utrikes-departementet (dnr UD/2000/1411).

Lagrådet

De lagändringar som föreslås är av enkel beskaffenhet. Tekniskt innebär lagändringarna att bestämmelser som i dag gäller för EU-medborgare även blir tillämpliga på de personer som omfattas av avtalet. Regeringen anser därför att Lagrådets yttrande inte behöver inhämtas.

4 Avtalets disposition

Sektorsavtalen som ingår i avtalspaketet sträcker sig över sju sektorer: luftfart, gods- och persontransporter på väg och järnväg, handel med

jordbruksprodukter, ömsesidigt erkännande i samband med bedömning av överensstämmelse, offentlig upphandling, vetenskapligt och tekniskt samarbete samt personers fria rörlighet. De sex första sektorsavtalen är gemenskapsrättsliga, vilket innebär att de sträcker sig över områden där Europeiska gemenskapen är behörig att besluta om regler och därmed även att ingå avtalen, och att medlemsstaterna – på motsvarande sätt som gäller andra gemenskapsregler inom dessa områden – har att anpassa sig till sektorsavtalens innehåll. Vad gäller det sista sektorsavtalet – avtalet om fri rörlighet för personer – är förhållandet dock ett annat. Detta sektorsavtal är ett s.k. blandat avtal varmed avses att de avtalslutande parterna utgörs av Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater (dvs. EU-länderna) å ena sidan och Schweiz å andra sidan. Det faktum att EU-länderna är avtalslutande parter betyder i praktiken att sektorsavtalet innefattar områden som ligger inom den nationella lagstiftningsmaktens kompetens. Detta föranleder i sin tur att sektorsavtalet om fri rörlighet för personer måste ratificeras av Europeiska unionens samtliga medlemsstater. När sektorsavtalet om fri rörlighet för personer har ratificerats av samtliga EU-länder och ratificeringsinstrumenten överlämnats till Europeiska unionens råd i Bryssel, fattar rådet ett formellt beslut om avtalets ikraftträdande.

Enligt den s.k. giljotinklausulen i avtalet om fri rörlighet för personer behandlas de sju sektorsavtalen som ett gemensamt paket. Sektorsavtalen träder således i kraft respektive sägs upp endast som en helhet. Innebörden av detta är att avtalet förutsätter ett gemensamt agerande mellan Europeiska unionens medlemsstater och Europeiska gemenskapen i så måtto att båda parternas agerande är erforderligt för att hela avtalspaketet, dvs. samtliga sektorsavtal, skall kunna godkännas.

Att sektorsavtalen skall behandlas som ett paket är ett oeftergivligt krav. Giljotinklausulen etablerades till följd av ett krav från Europeiska unionen och med argumentet att enbart som ett sammanhållet paket kan avtalet tillvarata båda sidors intressen. Klausulen gäller dock inte beträffande sektorsavtalet om vetenskapligt och tekniskt samarbete när detta löper ut år 2002 eller i det fall detta sektorsavtal sägs upp av Schweiz till följd av en modifiering av Europeiska gemenskapens ramprogram på området.

Giljotinklausulen stadgar vidare att avtalspaketet har ingåtts för en period av sju år. Båda parterna kan före utgången av de sju åren besluta att inte förlänga avtalspaketet. Om någon sådan begäran inte görs, förlängs avtalspaketet automatiskt på obestämd tid. Båda parter har dock möjlighet att när som helst säga upp avtalspaketet. Uppsägningstiden är då sex månader. I den händelse att något av sektorsavtalen inte förlängs, förlängs inte heller de andra sektorsavtalen. Samma princip är tillämplig om något av sektorsavtalen skulle sägas upp. Om så sker sägs samtliga avtal upp. Denna regel gäller för samtliga sektorsavtal med undantag för sektorsavtalet om vetenskapligt och tekniskt samarbete. Skulle detta sektorsavtal inte förlängas eller sägas upp, har detta – som nämns ovan ingen inverkan på övriga sektorsavtal.

De sju sektorsavtalen har olika karaktär och omfattning. Sektorsavtalet om luftfart utgör ett integrationsavtal, där Schweiz förbinder sig att tillämpa Europeiska gemenskapens regler på området medan

sektorsavtalet om vetenskapligt och tekniskt samarbete är ett vanligt samarbetsavtal. De fem övriga sektorsavtalen avser däremot avreglering.

För varje sektorsavtal finns en gemensam kommitté som skall säkerställa genomförandet på respektive område samt besluta om tolkning och tillämpning av respektive sektorsavtal.

5 Sveriges ratifikation av avtalet

Regeringens förslag: Sverige skall tillträda avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater å ena sidan och Schweiz å andra sidan. Av de sju sektorsavtalen skall bara sektorsavtalet om fri rörlighet för personer ratificeras.

Promemorians förslag: överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna har inte berört förslaget i denna del eller inte haft någon invändning mot det.

Skälen för regeringens förslag: Genom avtalet med Schweiz om fri rörlighet för personer ges EU-medborgare möjlighet till inresa och vistelse i Schweiz på ett sätt som motsvarar den fria rörligheten inom unionen. Således möjliggörs för EU-medborgare och därmed för svenska medborgare såväl att arbeta som anställda som att uppta förvärvsverksamhet i yrken respektive branscher som är reglerade i Schweiz på samma villkor som landets egna medborgare. Motsvarande skall gälla för schweiziska medborgare i Sverige liksom inom unionen i övrigt. Under de första fem åren efter avtalets ikraftträdande har Schweiz enligt avtalet att tillämpa vissa kvantitativa restriktioner för antalet EU-medborgare som skall ges uppehållstillstånd och som därmed har möjlighet att arbeta som anställda eller bedriva näringsverksamhet. Avtalet ger EU-medborgare rätt att tillhandahålla tjänster i Schweiz och vice versa.

Sverige har, jämfört med många andra länder, få reglerade yrken. Vad gäller näringsverksamhet råder i Sverige fri etableringsrätt i de allra flesta branscher. Några lagstadgade krav på yrkeskompetens för den som vill driva näring finns normalt inte i Sverige. I stället säkerställs kvalitetskravet på tillhandahållna tjänster i regel genom att vissa arbetsuppgifter endast får utföras av eller skall övervakas av en person med viss kompetens. För vissa av de yrken eller näringar som är reglerade i Sverige genom lagstiftning erkänns dessutom redan utländska utbildningar generellt – ibland efter en viss prövning av den aktuella utbildningen.

Avtalet om fri rörlighet för personer omfattar också samordning av systemen för social trygghet.

Regeringen föreslår riksdagen att sektorsavtalet om fri rörlighet för personer skall godkännas av Sverige. Sektorsavtalet om personers fria rörlighet bör i huvudsak vara till fördel för Sverige i och med att sektorsavtalet möjliggör för svenska medborgare att bl.a. arbeta som anställda eller uppta förvärvsverksamhet i Schweiz på samma villkor som Schweiz egna medborgare.

Sektorsavtalet med Schweiz kräver vad gäller den fria rörligheten för personer inte några omfattande ändringar av svensk lagstiftning. De lagändringar som föranleds av avtalet redovisas i kapitel 2.

Härutöver krävs åtskilliga ändringar i vissa förordningar och myndighetsföreskrifter. Det ankommer på myndigheterna att granska sina regler med anledning av avtalet och vidta nödvändiga ändringar.

6 Avtalet om fri rörlighet för personer

6.1 Grundläggande bestämmelser

Målsättningar (artikel 1)

I denna artikel anges avtalets syften som är att fastställa rätt till inresa och vistelse, upptagande av ekonomisk förvärvsverksamhet som arbetstagare och etablering som egenföretagare på de avtalsslutande parternas territorier. För arbetstagare och egenföretagare finns också en uttrycklig rätt att stanna kvar på de avtalsslutande ländernas territorier. Även personer som inte utövar ekonomisk förvärvsverksamhet ges rätt till inresa och vistelse på de avtalsslutande parternas territorier. Samtliga nämnda grupper skall säkerställas samma levnads-, anställnings- och arbetsvillkor som de egna medborgarna har rätt till.

Vidare uppges ett syfte vara att underlätta tillhandahållandet av tjänster, särskilt vad gäller kortvarigt tillhandahållande av tjänster, på de avtalsslutande parternas territorier. Vad gäller åtgärder för att liberalisera tjänstesektorn skall avtalet uppfattas som ett första steg. I anslutning till avtalets slutakt finns en gemensam förklaring med budskapet att de avtalsslutande parterna förbinder sig att så snart som möjligt inleda förhandlingar om en allmän liberalisering av tillhandahållandet av tjänster på grundval av gemenskapens regelverk.

Icke-diskriminering (artikel 2)

Artikeln innehåller ett stadgande med innebörden att medborgare i avtalsslutande part som vistas lagligen på en annan avtalsslutande parts territorium vid tillämpningen av och i enlighet med bestämmelserna i avtalets bilagor I, II och III, inte får diskrimineras på grund av nationalitet.

Kommentar

Principen om icke-diskriminering är central i EG-rätten och återfinns i artikel 12 i Fördraget om upprättande av Europeiska gemenskapen (EG-fördraget). Utöver detta allmänna diskrimineringsförbud återfinns i EG-fördraget, exempelvis artikel 39, ett uttryckligt förbud mot diskriminering av arbetstagare från medlemsstaterna på grund av nationalitet vad gäller anställning, lön och övriga arbets- och anställningsvillkor. Syftet med bestämmelsen är att förhindra att en avtalsslutande parts medborgare såväl rättsligt som faktiskt utsätts för sämre behandling än det egna landets medborgare. Förbudet omfattar utöver de avtalsslutande parterna och deras organ även gemenskapens institutioner och enskilda företag. Genom hänvisning till gemenskapsrätten i detta avtals artikel 16 skall vid tolkning av gemenskapsrättsliga begrepp hänsyn tas till Europeiska gemenskapernas domstols (EG-domstolen) rättspraxis. Trots att artikel 12 i EG-fördraget

avser diskriminering på grund av nationalitet har EG-domstolen utvecklat artikeln till att bli en mera allmän princip om likabehandling, bl.a. av män och kvinnor och av producenter och konsumenter.

Genom Amsterdamfördraget infördes en ny artikel i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, artikel 13, som innebär att rådet kan vidta lämpliga åtgärder för att bekämpa diskriminering på grund av kön, ras, etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning. Det är dock viktigt att notera att sådana åtgärder enbart får vidtas inom ramen för de befogenheter som fördraget ger gemenskapen, dvs. inom områden där det finns gemenskaps-kompetens. Åtgärder enligt artikel 13 skall beslutas enhälligt av rådet på förslag av Europeiska gemenskapernas kommission och efter att ha hört Europaparlamentet.

Med särskilt beaktande av artikel 13, beslutades rådets direktiv 2000/43/EG av den 29 juni 2000 om genomförandet av principen om likabehandling av personer oavsett deras ras eller etniska ursprung. Direktivet är det första av tre planerade om diskriminering. I direktivet avses med principen om likabehandling att det inte får förekomma någon direkt eller indirekt diskriminering på grund av ras eller etniskt ursprung. Tillämpningsområdet för direktivet sammanfaller i flera avseenden med vad som tas upp i avtalet om fri rörlighet och dess bilagor. Medlemsstaterna skall senast den 19 juli 2003 anta de lagar och förordningar som är nödvändiga för att följa direktivet.

Rätt till inresa (artikel 3)

I artikeln anges att medborgare i Schweiz och i Europeiska gemenskapens medlemsstater skall garanteras rätt till inresa till den andra partens territorium i enlighet med bestämmelserna i bilaga I.

I artikel 1 i bilaga I anges att medborgarna skall tillåtas resa in i landet samt vilka formkrav som får ställas i samband med inresan. Rättigheten kommenteras närmare i anslutning till artiklarna i bilagan, se kapitel 7.

Rätt till vistelse och upptagande av ekonomisk förvärvsverksamhet (artikel 4)

I artikeln anges att rätten till vistelse och upptagande av ekonomisk förvärvsverksamhet skall garanteras med förbehåll för bestämmelserna i artikel 10 och i enlighet med bestämmelserna i bilaga I.

I artikel 2 i bilaga I preciseras rätten till vistelse och ekonomisk förvärvsverksamhet. Rättigheten kommenteras närmare i anslutning till artiklarna i bilagan, se kapitel 7.

Personer som tillhandahåller tjänster (artikel 5)

I *artikel 5.1* föreskrivs att den som tillhandahåller tjänster, inbegripet företag i enlighet med bestämmelserna i bilaga I, har rätt att på den andra avtalsslutande partens territorium tillhandahålla tjänster för en tid som inte överstiger 90 arbetsdagar per kalenderår. Vidare föreskrivs att denna rätt inte skall påverka tillämpningen av andra särskilda avtal mellan de

avtalslutande parterna om tillhandahållande av tjänster, inbegripet avtalet om vissa aspekter rörande offentlig upphandling till de delar det gäller tjänster.

I *artikel 5.2* föreskrivs att den som tillhandahåller tjänster skall ha rätt till inresa och vistelse på den andra partens territorium om han har rätt att tillhandahålla tjänster enligt punkt 1, dvs. om den som tillhandahåller tjänster inte redan har gjort det under 90 arbetsdagar, eller enligt bestämmelserna i ett sådant avtal som det hänvisas till i punkt 1. Samma person eller företag har också rätt till inresa och vistelse på den andra partens territorium, även om det inte föreskrivs i något avtal, om personen beviljats tillstånd av den berörda partens behöriga myndigheter att tillhandahålla en tjänst.

Enligt *artikel 5.3* har fysiska personer som är medborgare i Europeiska gemenskapens medlemsstater eller i Schweiz och som beger sig till Schweiz eller Europeiska unionens medlemsstaters territorium endast i egenskap av mottagare av tjänster rätt till inresa och vistelse.

Enligt *artikel 5.4* skall de rättigheter som anges i denna artikel garanteras i enlighet med bestämmelserna i bilagorna I, II och III. De kvantitativa bestämmelserna i artikel 10 är inte tillämpliga på de personer som avses i denna artikel.

Kommentar

Noteras bör att bestämmelsen konstituerar en rätt att tillhandahålla tjänster på en annan avtalslutande parts territorium. Denna bestämmelse skiljer sig från EG-rätten, så till vida att EU-medborgare har en mer obegränsad rätt att tillhandahålla tjänster på varandras territorium, enligt artikel 49 i Romfördraget. I avtalet begränsas tiden för tillhandahållande av tjänster till 90 arbetsdagar per kalenderår. Mottagare av tjänster omfattas inte av 90-dagarsregeln. Detta framgår vid jämförelse med artikel 23 i bilaga I. De har alltså obegränsad rätt att vistas i landet medan de tar emot tjänster, på samma sätt som EU-medborgare.

Genomförande i svensk rätt

Regeringen har bemyndigats att föreskriva undantag från de krav som utlänningslagen (1989:529, UtL) ställer på utlänningar angående innehav av pass, 1 kap. 2 § UtL, visering, 1 kap. 3 § UtL, uppehållstillstånd, 1 kap. 4 § UtL och arbetstillstånd, 1 kap. 5 § UtL. Regeringen har även bemyndigats att meddela föreskrifter om att en ansökan om uppehållstillstånd får bifallas i vissa fall, 2 kap. 14 § UtL. Sådana bestämmelser finns i utlänningsförordningen. Artikeln föranleder således ingen lagändring.

Rätt till vistelse för personer som inte utövar ekonomisk förvärvsverksamhet (artikel 6)

I artikeln anges att personer som inte utövar ekonomisk förvärvsverksamhet skall garanteras rätt till vistelse på en avtalslutande

parts territorium i enlighet med bestämmelserna om icke yrkesverksamma personer i bilaga I.

Rättigheten kommenteras närmare i anslutning till artiklarna i bilaga I, se avsnitt 7.5.

Andra rättigheter (artikel 7)

I artikeln anges att de avtalsslutande parterna, i enlighet med bilaga I, särskilt skall fastställa ett antal rättigheter som har anknytning till den fria rörligheten för personer.

Först anges rätt till likabehandling i förhållande till de avtalsslutande parternas egna medborgare vad beträffar upptagande och utövande av ekonomisk förvärvsverksamhet samt i fråga om levnads-, anställnings- och arbetsvillkor.

Därefter nämns rätt till yrkesmässig och geografisk rörlighet, varigenom medborgarna i de avtalsslutande parterna får röra sig fritt på värdlandets territorium och utöva vilket yrke de vill.

Sedan nämns rätt att stanna kvar på en avtalsslutande parts territorium efter det att en ekonomisk förvärvsverksamhet avslutats.

Därefter nämns rätt till vistelse för familjemedlemmar, oavsett deras medborgarskap samt rätt för dessa att utöva ekonomisk förvärvsverksamhet.

Därefter nämns rätt att förvärva fast egendom, i den mån denna rätt hänger samman med utövandet av de rättigheter som beviljas genom detta avtal.

Slutligen anges en rätt att, efter det att en ekonomisk förvärvsverksamhet eller vistelse på en avtalsslutande parts territorium upphört, återvända dit för att utöva ekonomisk förvärvsverksamhet, samt rätt att omvandla ett tillfälligt uppehållstillstånd till ett permanent sådant. Denna rätt gäller bara under övergångsperioden, som regleras i artikel 10 i avtalet.

Genomförandet av dessa rättigheter i svensk rätt behandlas i anslutning till de särskilda artiklarna i bilaga I.

Samordning av sociala trygghetssystem (artikel 8)

Artikeln fastslår principer för samordning av de sociala trygghetssystemen – i enlighet med bilaga II - i syfte att särskilt säkerställa (i) likabehandling; (ii) fastställande av tillämplig lagstiftning; (iii) sammanläggning av samtliga perioder som i de olika nationella lagstiftningarna beaktas för förvärv och bibehållande av rätten till förmåner samt för beräkning av dessa förmånens storlek; (iv) utbetalning av förmåner till personer som är bosatta på de avtalsslutande parternas territorium; (v) samt samarbete mellan myndigheter och institutioner.

I syfte att underlätta samordningen antogs en förklaring inom ramen för slutakten med innebörden att Schweiz får delta som observatör vid möten som hålls inom ramen för Administrativa kommittén för social trygghet för migrerade arbetare. Observatörsstatusen innebär att de schweiziska representanterna har yttranderätt, men inte rösträtt.

Artikeln behandlar utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis och uppmanar de avtalsslutande parterna att vidta åtgärder i enlighet med bilaga III i fråga om ömsesidigt erkännande samt samordning av de avtalsslutande parternas lagar och andra författningar rörande upptagande och utövande av förvärvsverksamhet som arbetstagare och egenföretagare samt om tillhandahållande av tjänster, allt med målet att underlätta utövandet av förvärvsverksamhet eller tillhandahållande av tjänster.

För att underlätta måluppfyllelsen stadgar förklaringen om Schweiz deltagande i kommittéer i avtalets slutakt att Schweiz ges observatörsstatus i Samordningsgruppen för ömsesidigt erkännande av examensbevis avseende högre utbildning. Även i denna kommitté har Schweiz yttranderätt, men saknar rösträtt.

6.2 Allmänna bestämmelser och slutbestämmelser

Övergångsbestämmelser (artikel 10)

Artikeln, som behandlar övergångsbestämmelser samt avtalets framtida utveckling, är uppdelad i 8 punkter. Det generella budskapet i dessa är att öppnandet av arbetsmarknaderna sker stegvis.

I *artikel 10.1* ges Schweiz rätt att under de första fem åren efter avtalets ikraftträdande införa kvantitativa begränsningar vad gäller upptagande av ekonomisk förvärvsverksamhet vid vistelse i mer än fyra månader, men mindre än ett år samt vid vistelse i ett år eller mer. Begränsningar vad gäller vistelse kortare tid än fyra månader är inte tillåtna. Vidare skall alla kvantitativa begränsningar för medborgare från Europeiska gemenskapens medlemsstater enligt ovan upphöra att gälla vid ingången till det sjätte året.

I *artikel 10.2* klargörs att de avtalsslutande parterna tillåts att under högst två år vidmakthålla kontrollen av företrädesrätten för arbetare som är integrerade i den ordinarie arbetsmarknaden. Samma tidsbegränsning är tillämplig vad gäller löne- och arbetsvillkor för medborgare, inklusive i artikel 5 avsedda personer som tillhandahåller tjänster – från den andra avtalsslutande parten. Dock stadgas att före utgången av det första året skall en gemensam kommitté undersöka nödvändigheten i att vidmakthålla dessa begränsningar. Kommittén kan härvidlag förkorta den två-åriga övergångsperioden. Det bör vidare noteras att övergångsperioden inte är tillämplig på dem som tillhandahåller tjänster som liberaliserats genom ett särskilt avtal mellan de avtalsslutande parterna rörande tillhandahållande av tjänster, inklusive de delar rörande avtalet om offentlig upphandling som gäller tjänster. Således påverkas personer som tillhandahåller tjänster inte, givet att nämnda förhållanden är uppfyllda.

I *artikel 10.3* fastställs att Schweiz, fr.o.m. avtalets ikraftträdande t.o.m. utgången av det femte året, skall garantera minst 15 000 nya uppehållstillstånd per år med en giltighetstid på ett år eller mer än ett år samt minst 115 500 nya uppehållstillstånd per år med en giltighetstid på

mer än fyra månader, men mindre än ett år, för arbetstagare och egenföretagare från Europeiska gemenskapen.

I *artikel 10.4* tas långsiktiga begränsningar rörande uppehållstillstånd upp. Om det fr.o.m. det sjätte t.o.m. det tolfte året efter avtalets ikraftträdande förhåller sig så att antalet nya uppehållstillstånd inom en av de i punkt ett angivna kategorierna (vistelse i mer än fyra månader, men mindre än ett år samt vid vistelse i ett år eller mer) överstiger genomsnittet för de tre föregående åren med mer än 10 %, får Schweiz under året därefter ensidigt begränsa antalet uppehållstillstånd för arbetstagare och egenföretagare från Europeiska gemenskapen inom denna kategori till det genomsnittliga antalet för de tre föregående åren plus 5 %. Året därefter får samma begränsningar gälla. Denna ventil kan dock användas endast med beaktande av vissa begränsningar. Således får utnyttjandet av ventilen inte få till följd att Schweiz utfärdar färre uppehållstillstånd än som anges i punkt 3, dvs. minst 15 000 per år med en giltighetstid på ett år eller mer samt minst 115 500 per år med en giltighetstid på mer än fyra månader, men mindre än ett år.

Sammanfattningsvis innebär punkterna 1-4 ovan att olika typer av övergångsbestämmelser gäller i 12 år från avtalets ikraftträdande. Först därefter etableras en fri rörlighet för personer som överensstämmer med gemenskapens principer.

I *artikel 10.5* klargörs att övergångsbestämmelserna i punkterna 1-4 ovan inte skall tillämpas på arbetstagare eller egenföretagare som före avtalets ikraftträdande, har tillstånd att utöva ekonomisk förvärvsverksamhet på någon av de avtalsslutande parternas territorium. Denna regel gäller särskilt med avseende på punkt två om företräde på arbetsmarknaden samt differentierade löne- och arbetsvillkor. Dessa personer skall garanteras de rättigheter i anslutning till personers fria rörlighet som stadgas i avtalets grundläggande bestämmelser, särskilt artikel sju, omedelbart efter avtalets ikraftträdande. Vidare skall personer med uppehållstillstånd för kortare tid än ett år kunna förnya detta utan hinder av de kvantitativa begränsningarna, medan personer vars uppehållstillstånd gäller för ett år eller mer automatiskt skall få uppehållstillståndet förlängt.

Enligt *artikel 10.6* skall Schweiz regelbundet leverera statistik, inbegripet statistik och information om åtgärder rörande icke-diskrimineringsprincipen i artikel 2, till den gemensamma kommittén i syfte att underlätta genomförandet av avtalet. Var och en av de avtalsslutande parterna kan begära att den gemensamma kommittén gör en översyn av läget.

Artikel 10.7 föreskriver att någon kvantitativ begränsning vad gäller gränsarbetare inte får tillämpas.

Artikel 10.8 stadgar att övergångsbestämmelser rörande social trygghet och överföring av intjänade rättigheter fastställs i tilläggsprotokollet till bilaga II.

Behandling av överklaganden (artikel 11)

I artikeln anges att personer som avses i avtalet skall ha rätt att klaga hos behöriga myndigheter i ärenden som gäller tillämpningen av bestämmelserna i avtalet.

Överklaganden skall behandlas inom rimlig tid.

När beslut med anledning av överklagandet fattats, eller om inget beslut fattats inom en rimlig tidsfrist, skall de personer som avses i avtalet ha möjlighet att överklaga vidare hos behörig nationell rättsinstans.

Genomförande i svensk rätt

Möjligheterna att överklaga förvaltningsmyndigheters beslut som gäller tillämpningen av utlänningslagen regleras i 7 kap. UtlL. Där anges bl.a. att en polismyndighets beslut om avvisning får överklagas till Migrationsverket. Migrationsverkets beslut om bl.a. utvisning eller avvisning får överklagas till Utlänningsnämnden. Om Migrationsverkets beslut överklagas skall överklagandet ges in till Migrationsverket. I samband med att ett överklagande inkommer till verket vidtas s.k. omprövning. För det fall ingen ändring sker i det överklagade beslutet vid omprövningen överlämnas hela överklagandeärendet till Utlänningsnämndens avgörande. För det fall klaganden vänder sig direkt till Utlänningsnämnden tillställer nämnden Migrationsverket skrivelsen för behandling.

Förmånligare bestämmelser (artikel 12)

Artikeln anger att avtalet inte skall ha någon inverkan på eventuella förmånligare nationella bestämmelser för medborgarna i de avtalsslutande parterna eller deras familjemedlemmar.

Stoppklausul (artikel 13)

Artikeln berör frågan om en stoppklausul. Det fastställs att de avtalsslutande parterna inte får anta nya bestämmelser gentemot medborgare från den andra avtalsslutande parten som är restriktivare på de områden som omfattas av detta avtal.

Artiklarna 12 och 13 innebär inte att de avtalsslutande parterna förbinder sig att ändra nationella bestämmelser som ger deras medborgare eller familjemedlemmar förmånligare villkor än andra personer. Däremot förhindras de avtalsslutande parterna att anta nya liknade bestämmelser.

Gemensam kommitté (artikel 14)

Denna artikel behandlar frågan om en gemensam kommitté och är uppdelad i sex punkter.

I *artikel 14.1* stipuleras inrättandet av en gemensam kommitté med uppgift att ansvara för avtalets förvaltning och korrekta tillämpning. Kommittén skall i detta syfte utfärda rekommendationer. Vidare kan kommittén fatta beslut i de fall som anges i avtalet. I artikel 18 klargörs närmare i vilka fall som kommittén har behörighet att fatta bindande beslut. Som ett utslag av att föreliggande avtal slutits enligt en mellanstatlig princip utan någon överlåtelse av lagstiftningskompetens,

kan dylika beslut fattas enbart genom en ömsesidig överenskommelse. I Prop. 2000/01:55 kommittén skall de avtalsslutande parterna vara representerade.

Kommentar

De avtalsslutande parterna skall alltså samtliga vara representerade i den gemensamma kommittén. Eftersom EU-länderna är avtalsslutande part tillsammans med Europeiska gemenskapen rörande avtalet om personers fria rörlighet, skall varje enskilt EU-land ha en representant i den gemensamma kommittén. Enligt praxis har EU-länderna dock möjlighet att skicka en gemensam representant.

Enligt *artikel 14.2* skall den gemensamma kommittén sammanträda på begäran av en av de avtalsslutande parterna i den händelse att en påtaglig svårighet av ekonomisk eller social karaktär uppstår. Huvudregeln är att kommittén meddelar åtgärder inom 60 dagar från dagen då begäran om sammanträde ingavs. Denna tidsfrist kan dock förlängas av kommittén. De åtgärder som kommittén vidtar skall begränsas till vad som är absolut nödvändigt och inverkar på tillämpningen av avtalet i så liten utsträckning som möjligt.

I *artikel 14.3* stadfästs att de avtalsslutande parterna regelbundet skall utbyta information i syfte att underlätta att avtalet genomförs i överensstämmelse med dess andemening. Vidare nämns att den gemensamma kommittén skall samråda på begäran av en av de avtalsslutande parterna.

Artikel 14.4 stipulerar att den gemensamma kommittén skall sammanträda vid behov, men minst en gång om året. Utöver detta kan kommittén, som ovan nämndes, sammankallas på begäran av någon av de avtalsslutande parterna. Om en begäran till sammankomst framställs till följd av allvarliga svårigheter av ekonomisk eller social art, dvs. i enlighet med punkt 2, skall sammanträdet äga rum senast 15 dagar efter hem-ställan.

Artikel 14.5 behandlar kommitténs interna ordning. Den gemensamma kommittén skall fastställa sin arbetsordning som skall innehålla bl.a. bestämmelser om kommitténs sammankallande, utnämning av ordförande samt fastställande av dennes befogenheter.

Artikel 14.6 befullmäktigar den gemensamma kommittén att inrätta arbets- eller expertgrupper i syfte att biträda kommittén i fullgörandet av dess uppgifter.

Bilagor och protokoll (artikel 15)

Denna artikel stadgar att bilagor och protokoll till avtalet är en integrerad del av detsamma. Vidare anges att förklaringar återfinns i slutakten.

Hänvisning till gemenskapsrätten (artikel 16)

I *artikel 16.1* förbinder sig de avtalsslutande parterna att, i syfte att uppnå målen för avtalet, vidta alla åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att rättigheter och förpliktelser motsvarande de som återfinns i

Europeiska gemenskapens rättsakter (som det hänvisas till i avtalet) tillämpas i förbindelserna mellan parterna.

I *artikel 16.2* föreskrivs att i den mån tillämpningen av avtalet omfattar gemenskapsrättsliga begrepp, skall hänsyn tas till EG-domstolens gällande rättspraxis före tidpunkten för avtalets undertecknande. Schweiz skall underrättas om praxis som uppstått efter denna tidpunkt. Vidare kan den gemensamma kommittén, i syfte att underlätta avtalets tillämpning, på en avtalsslutande parts begäran fastställa konsekvenserna av denna praxis.

Rättsutveckling (artikel 17)

Artikeln behandlar rättsutveckling och är uppdelad i två punkter.

Artikel 17.1 stadgar att om en av de avtalsslutande parterna inleder ett förfarande för antagande av ett förslag till ändring av den inhemska lagstiftningen eller om förändringar i praxis äger rum i instanser mot vilka det inte finns något rättsmedel enligt inhemsk rätt, skall den aktuella avtalsslutande parten underrätta den andra parten genom den gemensamma kommittén under förutsättning att förändringarna sker på ett område som omfattas av avtalet.

Artikel 17.2 fastslår att den gemensamma kommittén skall diskutera vilka konsekvenser som förändringar av den typ som anges i punkt ett har för tillämpningen av avtalet.

Kommentar

Förändringar av regelverket som omfattas av gemenskapskompetens anmäls till den gemensamma kommittén av Europeiska gemenskapernas kommission. Vad avser områden under nationell kompetens skall anmälan göras av respektive medlemsstat.

Artiklarna 16 och 17 syftar till att försöka säkerställa en enhetlig och samtidigt dynamisk tolkning och tillämpning av avtalet, gemenskapsrättsliga begrepp och de EG-rättsakter som det hänvisas till i avtalet.

Lagstiftningskompetensen ligger kvar på de avtalsslutande parterna. Inom de områden som omfattas av avtalet är det såvitt avser EU-länderna huvudsakligen fråga om gemenskapskompetens. Artiklarna berör därför främst Schweiz som genom införlivandet av avtalet anpassar sin lagstiftning till rätten och vars domstolar har att vid tillämpning av de interna regler som hänger samman med avtalet ta vederbörlig hänsyn till EG-domstolens praxis.

Genom anmälningsförfarandet till den gemensamma kommittén och kommitténs vidare diskussion av föreslagna förändringar av den inhemska lagstiftningen eftersträvas enhetlighet och homogenitet på områden som omfattas av avtalet samtidigt som en naturlig utveckling av de aktuella rättsområdena inte förhindras.

Artikeln tar upp frågan om en översyn av avtalet. Om någon av parterna önskar en översyn av avtalet skall den presentera ett förslag om detta för den gemensamma kommittén. Revideringar av bilaga II och III träder i kraft med omedelbar verkan efter ett beslut från kommittén. Andra revideringar träder i kraft efter det att de respektive inhemska förfarandena har fullgjorts.

Tvistlösning (artikel 19)

Artikeln behandlar tvistlösning och är uppdelad i två punkter.

I *artikel 19.1* anges att de avtalsslutande parterna kan hänskjuta alla tvister rörande avtalets tolkning eller tillämpning till den gemensamma kommittén.

I *artikel 19.2* fastslås att den gemensamma kommittén har befogenhet att avgöra tvisten om avtalets tolkning och tillämpning samt att de avtalsslutande parterna till kommittén skall överlämna samtliga uppgifter som kan underlätta en grundlig genomlysning av den aktuella tvisten. Den gemensamma kommittén skall i detta syfte undersöka alla möjligheter för att avtalet även framgent skall kunna fungera väl.

Förhållande till befintliga bilaterala avtal om social trygghet (artikel 20)

Denna artikel klargör förhållandet till befintliga bilaterala avtal mellan Schweiz och Europeiska gemenskapens respektive medlemsstater rörande social trygghet. Dylika avtal skall upphöra att tillämpas vid detta avtals ikraftträdande, i den mån de rör samma frågor som detta avtal.

Förhållande till befintliga bilaterala dubbelbeskattningsavtal (artikel 21)

Artikeln tar upp frågan om förhållandet till befintliga dubbel-beskattningsavtal och är uppdelad i tre punkter.

Enligt *artikel 21.1* påverkas bestämmelserna i bilaterala dubbelbeskattningsavtal mellan Schweiz och Europeiska gemenskapens medlemsstater inte av bestämmelserna i detta avtal. Detta gäller särskilt avseende begreppet gränsarbetare i avtal om dubbelbeskattning.

I *artikel 21.2* sägs att ingen bestämmelse i avtalet skall tolkas som ett hinder för de avtalsslutande parterna att i tillämpningen av sina respektive skatterättsliga regler, göra en åtskillnad mellan skattskyldiga som inte befinner sig i en jämförbar situation, särskilt vad gäller bostadsort.

I *artikel 21.3* fastslås att ingen bestämmelse i avtalet skall utgöra ett hinder för de avtalsslutande parterna att säkerställa påförande, betalning och effektiv uppbörd av skatt eller att motverka skatteflykt enligt en avtalsslutande parts inhemska skattelagstiftning, enligt dubbelbeskattningsavtal mellan Schweiz och Europeiska gemenskapens medlemsstater eller enligt andra avtal i skattefrågor.

Ett syfte med artikeln är att säkerställa att de överenskommelser som gjorts i dubbelbeskattningsavtal mellan Schweiz och medlemsstaterna i Europeiska gemenskapen inte skall påverkas av detta avtal. De avtalslutande parterna har också avsett att klargöra att interna skatteregler förblir opåverkade av avtalet. Detta gäller bl.a. avseende skilda regler för skattskyldiga som inte befinner sig i jämförbara situationer, uppbörd och bekämpning av skatteflykt.

Förhållande till bilaterala avtal inom andra områden (artikel 22)

Denna artikel reglerar förhållandet mellan redan föreliggande avtal och detta avtal om andra frågor än social trygghet och dubbelbeskattning och är uppdelad i två punkter.

Enligt *artikel 22.1* skall detta avtal – utan hinder av vad som stipuleras i artiklarna 20-21 – inte påverka redan föreliggande avtal mellan Schweiz och någon eller några av Europeiska gemenskapens medlemsstater rörande enskilda ekonomiska aktörer, gränsöverskridande samarbete eller lokal gränstrafik i den mån de är förenliga med detta avtal. Skulle eventuella avtal på dessa tre områden inte vara förenliga med detta avtal skall dock – enligt artikel 22.2 – bestämmelserna i detta avtal gälla.

Förvärvade rättigheter (artikel 23)

Artikeln tar upp frågan om förvärvade rättigheter. Det sägs härvidlag att i den händelse avtalet sägs upp eller inte förlängs skall rättigheter som förvärvats av enskilda personer inte påverkas. För rättigheter som är under förvärvande vid en dylik tidpunkt skall de avtalslutande parterna uppnå en ömsesidig överenskommelse rörande behandlingen.

Tillämpning i territoriellt hänseende (artikel 24)

Artikeln fastslår avtalets tillämpning i territoriellt hänseende. Härvidlag fastslås att avtalet skall tillämpas i de territorier där Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen tillämpas samt på Schweiz territorium. Vidare skall avtalet tillämpas i enlighet med de villkor som fastställs i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen.

Ikraftträdande och varaktighet (artikel 25)

Artikeln behandlar ikraftträdande och varaktighet och innehåller den tidigare nämnda s.k. giljotin-klausulen. Även om sektorsavtalen är självständiga, stipulerar *artikel 25.1* att de skall behandlas som ett gemensamt paket, allt i ett. Avtalet träder således i kraft respektive sägs upp endast i sin helhet, vilket är ett oeftergivligt krav. Denna klausul etablerades som tidigare nämnts till följd av ett krav från EU och med argumentet att enbart som ett sammanhållet paket kan avtalet tillvarata båda sidors intressen. Klausulen gäller dock inte beträffande avtalet om vetenskapligt och tekniskt samarbete när detta löper ut 2002 eller i det fall avtalet sägs upp av Schweiz till följd av en modifiering av Europeiska gemenskapens ramavtal på området.

I *artikel 25.1* framgår vidare att avtalet träder i kraft först efter det att alla medlemsstater har ratificerat sektorsavtalet om personers fria rörlighet. När så har skett, träder hela avtalspaketet, dvs. alla sju sektorsavtalen, i kraft den första dagen i den andra månaden efter dagen för den sista anmälan om deponering av ratificerings- eller godkännandeinstrumentet.

I *artikel 25.2* stadgas att avtalet har ingåtts för en inledande period av sju år. Före utgången av det sjunde året kan de avtalsslutande parterna anmäla att avtalet inte skall förlängas. Om så inte sker, förlängs avtalet automatiskt på obestämd tid. I slutakten återfinns en förklaring som fastställer Schweiz rätt att under avtalets sjunde giltighetsår utifrån landets interna förfaranden ta ställning till avtalets förlängning.

I *artikel 25.3* framgår att de avtalsslutande parterna när som helst kan säga upp avtalet.

Om någon av parterna enligt *artikel 25.2* vid utgången av det sjunde året anmäler att parten inte önskar förlänga avtalet, eller om någon avtalsslutande part underrättar motparten om en uppsägning av avtalet enligt *artikel 25.3*, upphör avtalet att gälla sex månader efter mottagandet av en anmälan om icke-förlängning eller uppsägning.

7 Bilaga I till avtalet om fri rörlighet för personer

7.1 Kapitel I Allmänna bestämmelser

Regeringens förslag: Svenska medborgare som reser till Schweiz skall inte behöva medföra pass. Regeringen bemyndigas att meddela närmare föreskrifter om återkallelse av uppehållstillstånd för dem som omfattas av avtalet. Reglerna om utvisning, avvisning eller vägran att bevilja eller förnya uppehållstillstånd och om att beslut om avslag på en ansökan skall motiveras görs också tillämpliga även på dem som omfattas av avtalet.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna har tillstyrkt eller lämnat förslagen utan erinran. *Utlänningsnämnden* har anmärkt att avtalet getts varierande benämning i förslaget till lag om ändring i utlänningslagen. Nämnden föreslår att avtalet i samtliga lagrum benämns på ett enhetligt sätt, nämligen *avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater å ena sidan och Schweiz å andra sidan om fri rörlighet för personer*.

Skälen för regeringens förslag: Regeringens skäl presenteras i anslutning till respektive artikel.

Inresa och utresa (artikel 1)

I *artikel 1.1* anges att en medborgare i Schweiz eller i en medlemsstat i Europeiska unionen och dennes anhöriga samt utstationerade arbetstagare som avses artikel 17 skall tillåtas att resa in på parternas

respektive territorium mot uppvisande av enbart giltigt identitetskort eller pass. Inresevisering eller motsvarande får inte krävas, utom för anhöriga och utstationerade arbetstagare som inte är medborgare i de avtalsslutande staterna. Den berörda avtalsslutande parten skall i största möjliga mån underlätta för dessa personer att få de visum de behöver.

I *artikel 1.2* sägs att parterna skall ge nämnda personkategorier en motsvarande rätt att lämna deras territorium mot uppvisande av giltigt identitetskort eller pass. Krav på utresevisering eller motsvarande får inte ställas på medborgare i de avtalsslutande parterna. Däremot kan utresevisering eller motsvarande krävas av tredjelandsmedborgare.

Vidare anges att parterna, i enlighet med sin lagstiftning, skall utfärda eller förnya identitetskort eller pass för ovan nämnda personkategorier, i vilka medborgarskapet särskilt anges. Ett sådant pass skall vara giltigt åtminstone för resa till alla avtalsslutande parter och för de länder som innehavaren måste passera vid resa mellan dessa. När ett pass är det enda dokument som gäller vid utresa skall passets giltighetstid vara minst fem år.

Kommentar

Artikeln gäller i sin helhet även utstationerade arbetstagare som avses i artikel 17 i bilaga I. Därmed avses arbetstagare, oavsett medborgarskap, som är utstationerade för att tillhandahålla en tjänst, om varaktigheten är mindre än 90 arbetsdagar per år. Rätten till inresa och utresa på dessa villkor gäller dock inte utstationerade arbetstagares anhöriga.

Den ordning som ställs upp i artikeln överensstämmer i huvudsak med den ordning som finns i EG-rätten och i EES-avtalet. För att underlätta resandet för en medborgare i en EES-stat skall en sådan medborgare och hans eller hennes anhöriga få resa in mot uppvisande av endast pass eller identitetskort.

Rådet antog den 16 december 1996 direktiv 96/71/EG om utstationering av arbetstagare i samband med tillhandahållande av tjänster (EGT L 18, 1997, s 1), men där behandlas inte förutsättningarna för inresa utan arbetstagarnas arbets- och anställningsvillkor efter inresa i medlemsstaten. Kommissionen har lagt fram ett förslag till ett direktiv för att underlätta inresa och utresa för arbetstagare från tredje land som utstationeras i samband med tillhandahållande av tjänster över gränserna, (KOM/2000/0271 slutlig), men det har ännu inte antagits.

I en förklaring till avtalet har Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater angivit att artiklarna 1 och 17 i bilaga I inte skall påverka gemenskapens regelverk om villkoren för utstationering av arbetstagare som är medborgare i tredje land i samband med gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster.

Genomförande i svensk rätt

I 1 kap. 2 § utlänningslagen (1989:529, UtL) föreskrivs att utlänningar som reser in i eller vistas i Sverige skall ha pass. Regeringen får föreskriva undantag från kravet på passinnehav. Regeringen, eller efter regeringens bemyndigande Migrationsverket, kan vidare föreskriva vilka

handlingar som får godtas som pass. Med stöd härav har regeringen i 1 kap. 1 § utlänningsförordningen (1989:547, UtlF) föreskrivit vissa undantag från passkravet, bl.a. för nordiska medborgare samt för utlänningar som beviljats uppehållstillstånd i landet. I 1 kap. 6 § UtlF anges i vilka fall identitetskort utfärdade av behöriga myndigheter för medborgare i stat som är medlem i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och deras anhöriga gäller som pass under vistelsen i landet. För schweiziska medborgare gäller ett identitetskort som pass vid inresa och vistelse som inte överstiger tre månader. Utlänningslagen behöver således inte ändras i detta avseende. Däremot krävs att utlänningsförordningen ändras så att avtalets bestämmelser rörande anhöriga och utstationerade arbetstagare uppfylls.

Vad gäller krav på visering föreskrivs i 1 kap. 3 § UtL att utlänningar som reser in i eller vistas i Sverige skall ha visering. Regeringen ges vidare rätt att föreskriva undantag från viseringskravet. Schweiziska medborgare är, enligt 2 kap. 1 § 3 UtlF, undantagna från kravet på visering.

För medborgare i tredje land, som är anhöriga till en schweizisk medborgare, skall viseringsförfarandet underlättas. Motsvarande reglering återfinns i EG-rätten. Viseringspliktiga familjemedlemmar till medborgare i en stat som är medlem i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet behöver inte erlägga någon avgift i samband med ansökan om visering till Sverige (se 7 kap. 7 a § UtlF och förordning [1997:691] om avgifter vid utlandsmyndigheterna). En motsvarande ordning bör införas för tredjelandsmedborgare som nämns i denna artikel.

Ändringar i passlagen

Dokumentkontroll avseende svenska medborgare regleras i passlagen (1978:302). Enligt 5 § passlagen får en svensk medborgare inte resa ut ur riket utan att medföra ett giltigt pass. Vissa undantag gäller från den skyldigheten, bl.a. för den som är medborgare även i annat land än Sverige och som medför av myndighet i det landet utfärdad legitimationshandling, vilken gäller som pass. Undantag gäller i dag även vid resor till de nordiska länderna.

Som ett led i anpassningen inför Sveriges operativa inträde i Schengensamarbetet har riksdagen beslutat att undantaget skall utsträckas till att gälla även för den som reser till en stat som är ansluten till konventionen om tillämpning av Schengenavtalet eller som har slutit avtal om samarbete enligt konventionen med de anslutna parterna (se prop. 1999/2000:64, bet. 1999/2000:JuU19, rskr. 1999/2000:215, SFS 2000:346). Till Schengenkonventionen i sin helhet är samtliga EU-länder utom Storbritannien och Irland anslutna. Storbritannien har anslutit sig till alla delar som inte rör den fria rörligheten för personer. Norge och Island har slutit samarbetsavtal med de anslutna parterna. Lagändringen träder i kraft den dag regeringen bestämmer, vilket avses ske i början av år 2001. Något motsvarande undantag finns inte för den som skall resa till Schweiz.

Den som skall medföra pass vid utresa är, enligt 5 § andra stycket passlagen, skyldig att på begäran visa upp sitt pass för polisman eller

annan passkontrollant. En överträdelse av bestämmelserna att medföra pass är inte straffsanktionerad, men anses enligt motiven inrymma en särskild skyldighet och en befogenhet för polisen att hindra utresa för den som inte har ett giltigt pass. En motsvarande skyldighet skall, enligt andra stycket, gälla vid inresa från en stat som inte är ansluten till konventionen om tillämpning av Schengenavtalet eller har slutit avtal om samarbete enligt konventionen med de anslutna staterna, om det svenska medborgarskapet inte styrks på annat sätt. En svensk medborgare har dock, enligt 2 kap. 7 § regeringsformen, alltid en ovillkorlig rätt till inresa.

Det är alltså enligt nu gällande regler inte möjligt för en svensk medborgare att resa ut ur Sverige utan pass om han eller hon skall resa till Schweiz. Således är en svensk medborgare också skyldig att på begäran visa upp sitt pass vid utresa för polisman eller annan passkontrollant.

För att passlagen skall stå i överensstämmelse med avtalet bör lagen ändras så att föreskrifterna i 5 § passlagen om undantag från skyldigheten för svenska medborgare att medföra pass vid resor till Schengenländerna utvidgas till att gälla även resa till Schweiz.

I detta sammanhang kan nämnas att även om en svensk medborgare som reser till ett land som omfattas av undantaget från skyldigheten att medföra pass således inte är skyldig att ha med sig pass för att få lämna Sverige, kan han eller hon ändå ha anledning att ha det med sig för att med hjälp av detta kunna styrka sitt svenska medborgarskap.

Vistelse och ekonomisk förvärvsverksamhet (artikel 2)

I *artikel 2.1* ges medborgare från en avtalsslutande part rätt att vistas och utöva ekonomisk förvärvsverksamhet på den andra partens territorium i enlighet med bestämmelserna i kapitel II - IV. Vidare stadgas att ett uppehållstillstånd skall utfärdas som bevis för denna rätt. För gränsarbetare kan ett särskilt tillstånd utfärdas.

I andra stycket i samma punkt ges medborgare från en avtalsslutande part rätt att resa till en annan part för att söka arbete under skälig tid, upp till 6 månader. De som haft en kortare anställning, mindre än ett år, på en parts territorium får också stanna kvar så länge för att söka arbete. Under en sådan vistelse skall tillgång till arbetsförmedlingar ges men personerna får uteslutas från socialt stöd.

Första punkten påverkar inte tillämpningen av bestämmelserna om en övergångsperiod i artikel 10 i avtalet och i kapitel VII i bilaga I.

I *artikel 2.2* tillerkänns medborgare från en avtalsslutande part, som inte utövar ekonomisk förvärvsverksamhet och inte har rätt till vistelse enligt andra bestämmelser i avtalet, rätt till vistelse, om de uppfyller villkoren i kapitel V i bilaga I (se avsnitt 7.5). Som bevis för denna rätt skall ett uppehållstillstånd utfärdas för dem.

I *artikel 2.3* anges att uppehållstillstånd eller särskilt tillstånd för medborgare från de avtalsslutande parterna skall utfärdas och förnyas kostnadsfritt eller mot en avgift som högst motsvarar kostnaden för ett identitetskort för egna medborgare. Formaliteterna för att få tillstånd skall förenklas i möjligaste mån.

I *artikel 2.4* stadgas att en avtalsslutande part kan kräva att medborgare från de övriga parterna anmäler att de uppehåller sig på dess territorium.

Kommentar

Det bör uppmärksammas att artikeln konstituerar en rätt till vistelse för personer som utövar ekonomisk förvärvsverksamhet, för arbetssökande och för personer som inte utövar ekonomisk förvärvsverksamhet. Med undantag för arbetssökande anges i artikeln dock inte de materiella kriterierna för när tillstånd skall ges. Ett uppehållstillstånd ger inte i sig rätt till vistelse utan utgör ett bevis på rättigheten. Den som uppfyller villkoren enligt avtalet för rätt till vistelse har således rätt att vistas på avtalsslutande parts territorium vare sig han eller hon har uppehållstillstånd eller inte. Artikeln anger dock att uppehållstillstånd skall utfärdas. Motsvarande obligatoriska formulering återfinns i EG-rätten.

I artikel 2.1 andra stycket ges den materiella grunden för arbetssökandes rätt att stanna kvar i upp till sex månader på en avtalsslutande parts territorium. Det bör noteras att det inte anges att arbetssökande skall ha rätt att få ett bevis om uppehållstillstånd.

Genomförande i svensk rätt

I 1 kap. 4 § första stycket UtIL föreskrivs att en utlänning som vistas i Sverige mer än tre månader skall ha uppehållstillstånd, om inte utlänningen är nordisk medborgare. Enligt 2 kap. 14 § andra stycket UtIL har regeringen rätt att meddela föreskrifter om att en ansökan om uppehållstillstånd får bifallas om det följer av internationella åtaganden. Med stöd av detta bemyndigande har regeringen i 3 kap. UtIF meddelat sådana föreskrifter vad gäller medborgare i stat som är medlem i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, och regeringen kan på motsvarande sätt föreskriva att schweiziska medborgare får beviljas uppehållstillstånd enligt de kriterier som fastställs i avtalet. Regeringen kan också föreskriva att ansökan om uppehållstillstånd kan göras av en schweizisk medborgare även efter inresan i Sverige. Någon ändring av utlänningslagen påkallar således inte avtalet i detta avseende.

I 1 kap. 5 § första stycket UtIL stadgas att en utlänning skall ha tillstånd för att arbeta i Sverige på grund av anställning här eller utomlands (arbetstillstånd), om inte utlänningen har permanent uppehållstillstånd eller är nordisk medborgare. I andra stycket bemyndigas regeringen att föreskriva andra undantag från kravet på arbetstillstånd. Genom en förändring i utlänningsförordningen kan föreskrivas att arbetstagare som omfattas av avtalet undantas från kravet på arbetstillstånd. Någon lagändring föranleder således inte avtalet i detta avseende.

I 3 kap. 5 § UtIF anges att tidsbegränsade uppehållstillstånd inte får beviljas för längre tid än utlänningens pass gäller, om inte utlänningen är medborgare i ett land som ingår i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, eller det annars föreligger särskilda skäl. Eftersom uppehållstillstånd enligt detta avtal, liksom enligt EES-avtalet, i

allmänhet skall utfärdas för fem år, bör bestämmelsen ändras för att undantaget även skall gälla schweiziska medborgare. Övriga förändringar som krävs på förordningsnivå kommenteras i anslutning till de specifika bestämmelserna.

Familjemedlemmar (artikel 3)

I *artikel 3.1* anges den principiella rätten för anhöriga till en medborgare från en avtalsslutande part att bosätta sig tillsammans med denne. Anhörigas rätt till bosättning är således härledd från medborgaren. Den sistnämnda är en person som är medborgare i en avtalsslutande part kan förflytta sig till en annan stat och som därvid har rätt att ha sina anhöriga med sig. Det anges vidare att en arbetstagare skall förfoga över en bostad för sig och sin familj i regionen där han eller hon arbetar. Bestämmelsen får inte medföra någon diskriminering mellan inhemska arbetstagare och arbetstagare från den andra avtalsslutande parten.

I *artikel 3.2 första stycket* anges vilka personer som, oavsett medborgarskap, skall anses vara familjemedlemmar. Kretsen är olika för arbetstagare och för studerande. Som familjemedlemmar till arbetstagare räknas make och deras barn under 21 år eller för vilka de är underhållsskyldiga, samt släktingar, även makens, i uppstigande led för vilka arbetstagaren är underhållsskyldig. För studenter anses maken och deras barn för vilka de är underhållsskyldiga vara familjemedlemmar i avtalets mening.

I *artikel 3.2 andra stycket* föreskrivs att parterna skall underlätta mottagandet av övriga släktingar, om en medborgare från en avtalsslutande part har underhållsskyldighet gentemot dem eller om de i hemlandet ingår i samma hushåll.

I *artikel 3.3* anges vilka handlingar en avtalsslutande part får kräva att anhöriga till medborgare i en annan avtalsslutande part skall visa upp för att beviljas uppehållstillstånd. Parten får kräva uppvisande av pass eller identitetskort och eventuell visering, med stöd av vilka den anhörige reste in i landet och en handling som intygar släktskapen. Den sistnämnda handlingen skall vara utfärdad av behörig myndighet i ursprungslandet eller det land som de kom ifrån. I fråga om familjemedlemmar, för vilka underhållsskyldighet föreligger, får parten kräva en handling, utfärdad av behörig myndighet i ursprungslandet eller det land som de kom ifrån, som intygar att medborgaren har underhållsskyldighet gentemot dem eller att de ingår i dennes hushåll i landet i fråga.

Enligt *artikel 3.4* skall ett uppehållstillstånd som utfärdas för en familjemedlem ha samma giltighet som det tillstånd som utfärdas för medborgaren. En make till en person med rätt till vistelse och de barn som är under 21 år eller för vilka underhållsskyldighet föreligger skall vidare, oavsett medborgarskap, ha rätt att uppta ekonomisk förvärvsverksamhet.

I *artikel 3.6* anges att barn till en medborgare i en avtalsslutande part skall, oavsett om denne utövar eller har utövat ekonomisk förvärvsverksamhet på den andra partens territorium eller inte, beviljas tillträde till värdlandets allmänna utbildning, lärlingsutbildning och

yrkesutbildning på samma villkor som medborgarna i värdlandet, om dessa barn är bosatta på värdlandets territorium.

De avtalsslutande parterna skall vidare främja alla initiativ som gör det möjligt för dessa barn att delta i utbildningen under bästa möjliga förhållanden.

Kommentar

Kretsen av anhöriga som räknas upp i avtalet överensstämmer i stort med EG-rättens reglering. Kretsen av barn skiljer sig dock något åt bl.a. då det läggs vikt vid underhållsskyldighet enligt avtalet. Vad gäller vissa grupper vars rätt till vistelse följer av avtalet, arbetstagare och studenter, anges i artikel 3.2 vilka personer som skall anses som familjemedlemmar.

Beträffande *personer som utövar ekonomisk förvärvsverksamhet* stadgar artikel 10 punkt 1 a i rådets förordning (EEG) nr 1612/68 av den 15 oktober 1968 om arbetskraftens fria rörlighet inom gemenskapen (EGT L 257, 1968, s. 2) att arbetstagarens make och barn som är under 21 år eller som är beroende av dem för sin försörjning har rätt att bosätta sig med arbetstagaren. Barn som är äldre än 21 år, och som inte är EU-medborgare, har alltså rätt att bo med arbetstagaren om de inte kan försörja sig själva. I artikel 3 i bilaga I till avtalet får barn som är över 21 år endast bo kvar om arbetstagaren är underhållsskyldig för barnet. I praktiken är det endast i undantagsfall som en förälder är underhållsskyldig för ett så gammalt barn, varför regleringen i avtalet får anses vara något striktare vad gäller vuxna barn än vad EG-rätten är.

I artikel 10 punkt 1 b i rådets förordning (EEG) nr 1612/68, citerad ovan, har arbetstagarens och hans eller hennes makes släktingar i närmast föregående led rätt till bosättning med arbetstagaren, om de är beroende av dem. (Det nämns inte att släktingarna måste vara beroende av dem för sin försörjning, utan det kan också vara av andra skäl.) I artikel 3 i bilaga I till avtalet är det bara släktingar för vilka arbetstagaren och hans eller hennes make är underhållsskyldiga som har rätt till bosättning med dem. Beträffande *studenter* stadgas i artikel 1 i rådets direktiv 93/96/EEG av den 29 oktober 1993 om studenters rätt till bosättning (EGT L 317, 1993, s.59) att den studerandes make och deras barn som är beroende av dem skall ha rätt till bosättning med studenten. Den enda skillnaden jämfört med avtalet är, som ovan, att schweiziska studerande endast får ta med sig, förutom make, barn som de är underhållsskyldiga för.

Sambor räknas inte till anhörigkretsen enligt EG-rätten. Det finns inte något hinder för en medlemsstat att jämställa sambor med gifta. I Sverige ges sambor från tredje land till medborgare i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet samma rätt att bosätta sig här som sambor till svenskar och invandrare. I annat fall skulle nämligen medborgare i en stat som är medlem i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet diskrimineras i förhållande till svenska medborgare. Detsamma bör, genom avtalet, anses gälla för schweiziska medborgare.

Vad gäller *övriga släktingar* finns i EG-rätten motsvarande bestämmelser om att värdlandet skall underlätta mottagandet av övriga släktingar som är beroende av medborgaren eller som har ingått i dennes hushåll. De EG-rättsliga bestämmelserna i detta hänseende gäller dock

bara medborgare som utövar ekonomisk förvärvsverksamhet eller som reser i egenskap av mottagare av tjänster. Sålunda har studenter, pensionärer och arbetslösa inte denna rättighet enligt EG-rätten.

Av artikel 12 i rådets förordning (EEG) nr 1612/68 framgår att barnen till en medborgare i en medlemsstat som är eller har varit anställd i en annan medlemsstat skall ha tillträde till värdmedlemsstatens allmänna skolor, lärlingsutbildning och yrkesutbildning på samma villkor som medborgarna i värdmedlemsstaten, under förutsättning att barnen bor där. Enligt artikel 3 i bilaga 1 till avtalet skall detta gälla barn till en medborgare i en avtalsslutande part, oavsett om denne utövar eller har utövat ekonomisk förvärvsverksamhet i värdmedlemsstaten eller inte.

Genomförande i svensk rätt

I 3 kap. 5 b § UtIF har regeringen, med stöd av bemyndigandet i 2 kap. 14 § UtIL, angivit vilka anhöriga till medborgare i stat som är medlem i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet som kan beviljas uppehållstillstånd. Regleringen stämmer överens med EG-rätten. Bemyndigandet ger stöd även för att genomföra avtalets bestämmelser i utlänningsförordningen.

När det gäller makes och barns rätt att uppta ekonomisk förvärvsverksamhet återspeglar dessa motsvarande bestämmelser inom EG-rätten. Enligt 4 kap. 1 § andra stycket UtIF undantas dessa personer från kravet på arbetstillstånd. Regeringen avser att ändra denna bestämmelse till följd av avtalet så att den inkluderar anhöriga till schweiziska medborgare.

Rätt att stanna kvar (artikel 4)

I *artikel 4.1* anges att medborgare i Schweiz eller någon av Europeiska unionens medlemsstater och deras familjemedlemmar skall ha rätt att stanna kvar på en annan avtalsslutande parts territorium efter att ha avslutat sin ekonomiska förvärvsverksamhet.

I *artikel 4.2* hänvisas, enligt artikel 16 i avtalet, till kommissionens förordning (EEG) nr 1251/70 av den 29 juni 1970 om arbetstagares rätt att stanna kvar inom en medlemsstat territorium efter att ha varit anställd där (EGT L 142, 1970, s. 24) och direktiv 75/34/EEG av den 17 december 1974 om rätten för medborgare i en medlemsstat att stanna kvar inom en medlemsstats territorium efter att där ha drivit egen rörelse (EGT L 14, 1975, s. 10) i den lydelse som gäller när avtalet träder i kraft.

Kommentar

I EG-rätten regleras arbetstagares rätt att stanna kvar i en medlemsstat efter att ha varit anställd direkt i artikel 39 punkt 3 d i Romfördraget. Detaljerade föreskrifter om rättigheten ges i kommissionens förordning (EEG) nr 1251/70, citerad ovan. Rättigheten utvidgas till att avse egenföretagare genom direktiv 75/34/EEG, citerat ovan. EU-medborgarnas anhöriga omfattas också av regleringen.

Enligt nämnda författningar får EU-medborgare som uppnått pensionsålder och bedrivit ekonomisk förvärvsverksamhet under åtminstone de senaste tolv månaderna och bott i medlemsstaten utan avbrott under mer än tre år stanna kvar. Samma sak gäller EU-medborgare som bott i medlemsstaten under mer än två år och som slutar sin förvärvsverksamhet på grund av bestående arbetsoförmåga. För denna kategori får inga krav på bosättningsens längd ställas, om oförmågan är följden av ett olycksfall i arbetet eller en yrkessjukdom som ger medborgaren rätt till en pension, för vilken en institution i medlemsstaten är helt eller delvis ansvarig. Slutligen får också EU-medborgare som oavbrutet bedrivit förvärvsverksamhet i medlemsstaten under tre år och sedan bedrivit förvärvsverksamhet i en annan medlemsstat, men haft kvar sin bosättning i den första medlemsstaten, också stanna kvar i den första medlemsstaten.

De anhöriga åtnjuter samma rättigheter som EU-medborgaren, även om denne avlider efter att han eller hon förvärvat rätten att stanna kvar.

Genomförande i svensk rätt

Arbetstagarnas rättigheter att stanna kvar enligt EG-rätten följer direkt av EG-förordningen. Vad gäller egenföretagare har regeringen, med stöd av 2 kap. 14 § UtL, genomfört EG-rättens bestämmelser i 3 kap. 5 a § fjärde stycket UtLF. Utlänningsförordningen bör ändras för att inkludera schweiziska arbetstagare och egenföretagare.

De anhörigas rättigheter enligt EG-rätten regleras i 3 kap. 5 b § UtLF. På motsvarande sätt kan bestämmelserna om anhöriga i artikel 4.2 regleras.

Allmän ordning (artikel 5)

I artikeln anges att de rättigheter som beviljas genom bestämmelserna i avtalet endast får begränsas genom åtgärder som är berättigade med hänsyn till allmän ordning, allmän säkerhet och allmän hälsa.

I andra punkten hänvisas, i enlighet med artikel 16 i avtalet, till rådets direktiv 64/221/EEG av den 25 februari 1964 om samordningen av särskilda åtgärder som gäller utländska medborgares rörlighet och bosättning och som är berättigade med hänsyn till allmän ordning, säkerhet eller hälsa (EGT 56, 1964, s. 850), rådets direktiv 72/194/EEG av den 18 maj 1972 (EGT L 121, 1972, s. 32) och rådets direktiv 75/35/EEG av den 17 december 1974 (EGT L 14, 1975, s. 10) om utvidgande av tillämpningsområdet för direktiv 64/221/EEG till att även omfatta arbetstagare som begagnar sig av rätten att stanna kvar inom en medlemsstats territorium efter att ha varit anställda i den staten respektive medborgare som begagnar sig av sagda rätt efter att ha verkat där som egenföretagare.

Kommentar

I direktiv 64/221/EEG, citerat ovan, finns en rad viktiga preciseringar av möjligheterna att göra ingrepp i rätten till inresa, utfärdande eller för-

nyande av uppehållstillstånd eller utvisning, som grundar sig på hänsynen till allmän ordning, säkerhet och hälsa. Direktivet innehåller dels en uppräknig av de omständigheter som inte kan åberopas som skäl för avvisning eller utvisning, dels en rad procedurregler för utvisningen av en EU-medborgare.

I direktivet slås fast att landets ekonomiska situation inte kan motivera en avvisning eller utvisning och att reglerna om allmän ordning eller säkerhet uteslutande gäller den sökandes personliga förhållanden. Utvisningar i allmänpreventivt syfte godtas således inte. Tidigare domar för brott kan inte utan vidare läggas till grund för åtgärder enligt direktivet, om inte det begångna brottet är uttryck för ett personligt förhållande som innebär ett aktuellt hot mot allmän ordning. Hotet skall vara ett allvarligt hot mot grundläggande samhällsintressen, för att en åtgärd enligt direktivet skall vara motiverad.

De viktigaste procedurkraven i direktivet på medlemsstaternas behandling av dessa ärenden är att beslut om avvisning och utvisning endast skall grunda sig på hänsynen till allmän ordning, säkerhet eller hälsa och att det alltid skall finnas samma möjlighet för den sökande att få tillgång till juridiskt bistånd som det finns för värdlandets medborgare i en motsvarande situation. Vidare skall beslut som fattas på grund av direktivet vara motiverade. Motiveringen skall ges samtidigt som beslutet, för att personen skall ha möjlighet att överklaga.

Det finns en omfattande rättspraxis från EG-domstolen angående tolkningen av direktivet.

Genomförande i svensk rätt

Den första frågan gäller möjligheterna att återkalla ett uppehållstillstånd som meddelats med stöd av bestämmelserna i avtalet. I 2 kap. 9-12 §§ UtlL anges i vilka fall som beslut om visering, uppehållstillstånd och arbetstillstånd får återkallas. De situationer som täcks av paragraferna överensstämmer inte med de omständigheter som regleras i direktiv 64/221/EEG, citerat ovan. Enligt 2 kap. 14 § andra stycket UtlL får regeringen föreskriva att uppehållstillstånd får återkallas för de utlänningar som omfattas av EES-avtalet även i andra fall än de som anges i 11 § första stycket. Bemyndigandet för regeringen kan således inte utnyttjas för att meddela de föreskrifter som Sverige är skyldiga att tillämpa till följd av avtalet. Regleringen av rätten till vistelse enligt avtalet med Schweiz är i huvudsak uppbyggd på samma sätt som motsvarande regler i EES-avtalet. Det framstår därför som lämpligt att samma lagtekniska lösning väljs. Bestämmelsen i 2 kap. 14 § UtlL bör därför utvidgas för att ge regeringen föreskriftsrätt även för de personer som omfattas av av-talet. Regeringen kan med stöd därav utfärda bestämmelser i UtlF som motsvarar de som gäller för medborgare i stat som är medlem i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Den andra frågan är om den svenska lagstiftningen uppfyller de processuella garantier som följer av avtalet. Utlänningslagen har mot bakgrund av bestämmelserna i direktiv 64/221/EEG ändrats i två hänseenden. För det första gäller, enligt 11 kap. 1 § tredje stycket UtlL, att de utlänningar som omfattas av bestämmelserna i EES-avtalet har rätt till muntlig förhandling i de fall som direktivet reglerar. Vidare gäller, enligt

11 kap. 3 § tredje stycket UtlL, en skyldighet i förhållande till utlännningar vilka omfattas av EES-avtalet men som inte är medborgare i en EES-stat, att negativa beslut om visering skall motiveras. I avtalet hänvisas till nämnda EG-direktiv vilket medför att motsvarande regler skall gälla i förhållande till den personkrets som omfattas av avtalet. De nämnda bestämmelserna i utlänningslagen bör därför utvidgas till att omfatta även den aktuella personkretsen. Vid hänvisning i lagtext till avtalet bör, som Utlänningsnämnden påpekat, benämningen avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater å ena sidan och Schweiz å andra sidan om fri rörlighet för personer användas.

7.2 Kapitel II Arbetstagare

Regeringens förslag: Studiestödslagen (1999:1395) ändras så att rätten till studiestöd även omfattar personer som kan härleda en sådan rätt från avtalet med Schweiz.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna har inte berört avtalet i denna del. *Svensk Handel*, som tillstyrker att Sverige skall ratificera avtalet, finner det anmärkningsvärt att bestämmelserna om anhöriga till schweiziska medborgare är mer förmånliga än EU-medborgares dito.

Skälen för regeringens förslag: Regeringens skäl presenteras i anslutning till respektive artikel.

Bestämmelser om vistelse (artikel 6)

I *artikel 6.1* anges att en arbetstagare som är medborgare i Schweiz eller i Europeiska unionens medlemsstater och som har anställning i värdlandet i minst ett år skall få uppehållstillstånd för minst fem år räknat från dagen för tillståndets utfärdande. Tillståndet skall förlängas automatiskt med minst fem år. När uppehållstillståndet förlängs första gången får giltighetstiden begränsas, dock inte till kortare tid än ett år, om arbetstagaren är ofrivilligt arbetslös sedan mer än tolv månader i följd.

I *artikel 6.2* föreskrivs att en arbetstagare som har anställning i minst tre månader men mindre än ett år hos en arbetsgivare i värdlandet skall få uppehållstillstånd med samma giltighetstid som anställningsavtalet. En arbetstagare som har anställning i mindre än tre månader skall inte behöva uppehållstillstånd.

Parterna får, för att utfärda uppehållstillstånd, endast kräva att arbetstagaren visar upp den handling med stöd av vilken han eller hon reste in på territoriet och en bekräftelse på anställning från arbetsgivaren eller ett anställningsintyg. Upphållstillståndet skall gälla hela det utfärdande landets territorium.

I *artikel 6.5* anges att avbrott i vistelsen som understiger sex månader i följd eller frånvaro på grund av militärtjänst inte skall påverka uppehållstillståndets giltighet.

I *artikel 6.6* sägs att ett giltigt uppehållstillstånd inte får återkallas enbart på grund av att arbetstagaren inte längre arbetar, vare sig orsaken är att han eller hon är tillfälligt oförmögen att arbeta på grund av

sjukdom eller olycksfall eller att arbetstagaren är ofrivilligt arbetslös och detta vederbörligen konstaterats av det behöriga arbetsförmedlingskontoret.

Artikel 6.7 anger att en person som ansöker om uppehållstillstånd inte får hindras från att omedelbart påbörja en anställning enligt ett ingånget avtal på grund av att formaliteterna för att få uppehållstillstånd inte är klara.

Kommentar

Bestämmelserna i artikel 6 motsvarar reglerna som gäller för EU-medborgare.

Genomförande i svensk rätt

Vad gäller regeringens bemyndigande att meddela föreskrifter om att en ansökan om uppehållstillstånd får bifallas samt att föreskriva undantag från kravet på arbetstillstånd hänvisas till vad som angivits i samband med artikel 2 i bilaga I. Det kan noteras att utlänningsförordningen inte innehåller någon särreglering avseende arbetstagare som har anställning i mer än tre månader men mindre än ett år. En sådan bestämmelse återfinns dock i direktiv 68/360/EEG av den 15 oktober 1968 om avskaffande av restriktioner för rörlighet och bosättning inom gemenskapen för medlemsstaternas arbetstagare och deras familjer (EGT L 257, 1968, s. 13) artikel 6 punkt 3 och tillämpas i praktiken av de svenska utlänningsmyndigheterna. Även i det nu aktuella fallet torde ett genomförande på myndighetsnivå vara tillräckligt.

En ansökan om uppehållstillstånd av en medborgare i stat som är medlem i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och hans eller hennes familjemedlemmar skall kunna bifallas även om ansökan sker efter inresa i Sverige. Detta undantag från 2 kap. 5 § UtlL, som beskrivits i anslutning till artikel 2 i bilaga I, följer av 3 kap. 7 a § UtlF. Denna bestämmelse bör ändras så att även familjemedlemmar till schweiziska medborgare inkluderas.

Bemyndigandet i 2 kap. 14 § andra stycket UtlL ger regeringen möjlighet att meddela föreskrifter om att uppehållstillstånd för medborgare i stat som är medlem i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet får återkallas. Det har föreslagits, i anslutning till artikel 5 i bilaga I, att bemyndigandet skall utvidgas för att föreskriftsrätten skall avse även personer som omfattas av avtalet med Schweiz.

Regeringen har i 3 kap. 5 a § åttonde stycket UtlF föreskrivit att arbetstagare inte skall få sitt uppehållstillstånd återkallat på grund av skäl som motsvarar uppräkningspunkten i sjätte punkten i artikel 6 i bilagan. Föreskriften bör ändras för att gälla även schweiziska medborgare.

I 3 kap. 5 c § UtlF har regeringen föreskrivit att uppehållstillstånd får återkallas för sådan utlänningsomständighet som nämns i 5 a § första stycket och som grundar sin rätt till vistelse här på EES-avtalet, om utlänningsomständigheten inte försörjer sig eller annars saknar egna medel för sitt uppehälle här. Detta gäller utöver utlänningslagens vanliga återkallelserregler som finns i 2

kap. 9–11 §§ UtlL. Uppehållstillstånd för anhöriga som nämns i 3 kap. 5 b § UtlF får återkallas, om anknytningen till medborgaren i EES-staten bryts och familjemedlemmen inte har rätt att stanna i Sverige på någon annan grund. Även denna bestämmelse bör ändras för att inkludera de personer som omfattas av avtalet.

Gränsarbetare (artikel 7)

Artikel 7.1 innehåller en definition av begreppet gränsarbetare. En gränsarbetare är en medborgare i Schweiz eller någon av EU:s medlemsstater som är bosatt på en parts territorium och arbetstagare på den andra partens territorium och som återvänder till sin bostad i princip dagligen eller åtminstone en gång i veckan.

Artikel 7.2 första stycket anger att gränsarbetare inte skall behöva uppehållstillstånd. I andra stycket sägs att behöriga myndigheter i det land där gränsarbetaren arbetar kan ge gränsarbetaren ett särskilt tillstånd för minst fem år eller för den tid som anställningen varar, om denna tid överstiger tre månader men understiger ett år. Det särskilda tillståndet skall förlängas med minst fem år, förutsatt att gränsarbetaren kan bevisa att han utövar ekonomisk förvärvsverksamhet. Det särskilda tillståndet skall gälla hela det utfärdande landets territorium.

Kommentar

Definitionen av gränsarbetare i artikeln överensstämmer med vad som anges i direktiv 68/360/EEG, citerat ovan, artikel 8 punkt 1 b. Nämnas kan också att gränsarbetare definieras annorlunda i artikel 28 som skall tillämpas i de fall övergångsbestämmelserna i kapitel VII i denna bilaga är tillämpliga.

Gränsarbetares rättigheter enligt bilagan påminner om dem som finns för EU-medborgare i direktiv 68/360/EEG, citerat ovan, artikel 8 punkt 1 b. En skillnad är dock att det speciella tillståndet kan förnyas automatiskt enligt EG-rätten. Gränsarbetaren måste följaktligen inte bevisa att han eller hon framgent utövar ekonomisk förvärvsverksamhet för att uppehålls-tillståndet skall förnyas. Noteras kan att för en gränsarbetare med egen rörelse, skall tillstånd som ges enligt denna bilaga förlängas automatiskt, jfr artikel 13 punkt 2. Den egne företagaren måste dock också, till skillnad från vad som stadgas i EG-rätten, bevisa att han eller hon driver egen rörelse, varför de olika formuleringarna i kapitlet i denna bilaga knappast medför någon skillnad i praktiken.

Genomförande i svensk rätt

Enligt 1 kap. 4 § UtlL skall en utlänning som vistas i Sverige i mer än tre månader ha uppehållstillstånd, om inte utlänningen är medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge. I andra stycket anges att regeringen får föreskriva andra undantag från kravet på uppehållstillstånd.

Med stöd av detta bemyndigande föreskrivs i 3 kap. 2 a § UtlF att en medborgare i stat som är medlem i Europeiska ekonomiska

samarbetsområdet och som har anställning i Sverige men är bosatt inom en annan stat som omfattas av EES-avtalet, dit medborgaren återvänder minst en gång i veckan, har rätt att vistas i Sverige utan uppehållstillstånd. Den svenska lagstiftningen tillämpar för medborgare i stat som är medlem i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet alltså huvudregeln att gränsarbetare inte skall behöva uppehållstillstånd. Bemyndigandet i 1 kap. 4 § UtIL kan utnyttjas även för att på förordningsnivå uppfylla förpliktelseerna enligt det nu aktuella avtalet.

Yrkesmässig och geografisk rörlighet (artikel 8)

I artikelns första stycke anges att arbetstagare skall ha rätt till yrkesmässig och geografisk rörlighet på hela värdlandets territorium.

I andra stycket definieras begreppen yrkesmässig och geografisk rörlighet. Yrkesmässig rörlighet skall omfatta byte av arbetsgivare, anställning och yrke samt övergång från anställning till egenföretagande. Den geografiska rörligheten skall omfatta byte av arbets- och vistelseort.

Kommentar

Några geografiska begränsningar i den mening som avses i artikeln förekommer inte i Sverige. I 2 kap. 6 § UtIL anges att arbetstillstånd får avse ett visst slag eller vissa slag av arbete och förenas med de övriga villkor som behövs. Genom att i utlänningsförordningen föreskriva att arbetstagare som omfattas av avtalet undantas från kravet på arbetstillstånd kan den yrkesmässiga rörlighet som följer av avtalet uppnås, jämför vad som sagts ovan om arbetstillstånd i samband med artikel 2 i bilaga I.

Likabehandling (artikel 9)

I *artikel 9.1* föreskrivs att en arbetstagare som är medborgare i Schweiz eller i Europeiska unionens medlemsstater inte får behandlas annorlunda än inhemska arbetstagare på den andra avtalspartens territorium på grund av sin nationalitet. Likabehandlingen skall gälla i fråga om anställnings- och arbetsvillkor, särskilt vad avser lön, uppsägning och, om arbets-tagaren skulle bli arbetslös, återinsättande i arbete eller återanställning.

Artikel 9.2 föreskriver att arbetstagaren och dennes familjemedlemmar, vilka definierats i artikel 3 i bilaga I, skall åtnjuta samma skattemässiga och sociala förmåner som inhemska arbetstagare och deras familjemedlemmar.

I *artikel 9.3* stadgas att arbetstagaren skall beviljas tillträde till utbildning i yrkesskolor och omskolningscenter på samma grunder och på samma villkor som inhemska arbetstagare.

I *artikel 9.4* anges att en klausul i ett kollektivt eller individuellt avtal eller någon annan kollektiv bestämmelse rörande anställning, rätt att söka anställning, lön och andra villkor för arbete eller avskedande skall vara ogiltig i den omfattning som det i denna föreskrivs eller medges diskriminerande villkor för utländska arbetstagare som är medborgare i Schweiz eller Europeiska unionens medlemsstater.

I *artikel 9.5* föreskrivs att en arbetstagare, som är medborgare i Schweiz eller i Europeiska unionens medlemsstater och som arbetar på den andra avtalspartens territorium, skall åtnjuta likabehandling vad avser medlemskap i fackföreningar och utövande av därmed sammanhängande rättigheter, inbegripet rätten att rösta och att inneha befattningar inom en fackförenings administration eller ledning. Han kan emellertid uteslutas från deltagande i ledningen för offentligt rättsliga organ och från att inneha en offentlig tjänst. Dessutom skall arbetstagaren vara behörig att väljas till de organ som företräder arbetstagarna i företaget.

Det tilläggs att dessa bestämmelser inte skall påverka lagar eller förordningar i värdlandet enligt vilka arbetstagare från den andra parten beviljas mer omfattande rättigheter.

Enligt *artikel 9.6* skall en arbetstagare, som är medborgare i Schweiz eller i Europeiska unionens medlemsstater och som arbetar på den andra avtalspartens territorium, åtnjuta alla rättigheter och förmåner som beviljas inhemska arbetstagare i bostadsfrågor, inbegripet rätten att äga den bostad han eller hon behöver. Bestämmelserna i detta stycke skall inte påverka tillämpningen av bestämmelserna i artikel 26 i bilaga I. Vidare föreskrivs att arbetstagaren får anteckna sig på eventuella listor för bostadssökande i den region där han eller hon är anställd, med samma rätt som landets egna medborgare. Arbetstagare skall åtnjuta de förmåner och den förtur som är förknippade därmed.

Slutligen föreskrivs att arbetstagarens familj i detta hänseende skall anses vara bosatt i den region där arbetstagaren bor även om familjen har stannat kvar i ursprungslandet, förutsatt att ett motsvarande antagande gäller för inhemska arbetstagare.

Kommentar

Bestämmelsen motsvarar nästan ordagrant artiklarna 7-9 i rådets förordning (EEG) nr 1612/68 av den 15 oktober 1968 om arbetskraftens fria rörlighet inom gemenskapen (EGT L 257, 1968, s. 2). Några skillnader bör dock uppmärksammas.

I andra punkten märks en viktig skillnad mellan bilagan och artikel 7 punkt 2 i förordning (EEG) nr 1612/68. I EG-rätten nämns nämligen bara arbetstagaren som berättigad att åtnjuta samma sociala och skattemässiga förmåner som landets medborgare, inte familjemedlemmarna. Av EG-domstolsens rättspraxis följer att de anhöriga endast är berättigade till sociala och skattemässiga förmåner som kan anses vara en förmån för arbetstagaren, så till vida att förmånerna underlättar arbetstagarens fria rörlighet, jfr. mål 207/78, *Ministère public mot Even och ONPTS*, [1979] ECR 2019. Genom att familjemedlemmar särskilt nämns i artikel 9 punkt 2 i bilaga I, har avtalet gjorts förmånligare än EG-rätten för arbetstagare och deras familjer som omfattas av avtalet.

Vidare framgår av EG-domstolsens rättspraxis att en arbetstagare, vars familjemedlemmar är medborgare i tredje land, inte har rätt till nämnda sociala förmåner, om inte svenska medborgares familjemedlemmar som är medborgare i tredje land är berättigade till förmånen i fråga enligt nationell rätt. Det kan alltså inte förekomma att övriga EU-medborgare behandlas bättre än svenska arbetstagare i det här avseendet. Schweiziska

medborgare kan dock, enligt avtalet, behandlas bättre än svenska medborgare i Sverige, eftersom deras familjemedlemmar är berättigade till nämnda förmåner även om de är medborgare i tredje land och svenska medborgares anhöriga som är medborgare i tredje land inte åtnjuter samma rätt. Detta följer av att familjemedlemmarna ges självständig rätt till förmånerna i artikel 9 punkt 2, samt att en hänvisning görs till artikel 3 i bilaga I, där familjemedlemmarna bestäms oavsett medborgarskap. På samma sätt har svenska arbetstagares familjemedlemmar, som är medborgare i tredje land, bättre rätt till skattemässiga och sociala förmåner, om arbetstagaren arbetar i Schweiz än om han eller hon arbetar i en annan medlemsstat i Europeiska unionen.

Femte punkten i artikel 9 lyder som artikel 8 punkt 1 i rådets förordning (EEG) nr 1612/68, bortsett från tillägget att arbetstagaren skall åtnjuta rätten "att inneha befattningar inom en fackförenings administration eller ledning". Det är svårt att avgöra om det är meningen att det skall göra någon skillnad i praktiken.

Genomförande i svensk rätt

Enligt studiestödslagen (1999:1395) gäller särskilda villkor för utländska medborgares rätt till svenskt studiestöd. Mot bakgrund av Europeiska gemenskapernas domstols rättspraxis beträffande studiestöd för migrerande arbetstagare och deras familjemedlemmar infördes i samband med EES-avtalet en ny bestämmelse i den nu gällande studiestödslagen (1973:349) 1 kap. 8 § (jfr prop. 1993/94:100, Bil. 9). I dess nuvarande lydelse anges att utländska medborgare som på grund av anställning eller etablering som egenföretagare här i landet kan härleda rättigheter från EG-rätten eller EES-avtalet i fråga om sociala förmåner under vissa förutsättningar skall ha rätt till studiestöd på samma villkor som svenska medborgare. Detsamma gäller make, sambo och barn till sådana medborgare. En likalydande bestämmelse finns i 1 kap. 4 § studiestödslagen (1999:1395). Den bestämmelsen bör ändras så att det framgår att även utländska medborgare som kan härleda motsvarande rättigheter från avtalet med Schweiz skall ha rätt till studiestöd på samma villkor som svenska medborgare.

Anställning inom offentlig förvaltning (artikel 10)

Artikeln anger att en medborgare från Schweiz eller Europeiska unionens medlemsstater som utövar förvärvsverksamhet som arbetstagare kan nekas rätt att inneha anställning inom offentlig förvaltning där myndighetsutövning ingår och som rör skydd av statens eller andra offentliga organs allmänna intressen.

Kommentar

Bestämmelsen motsvarar artikel 39 punkt 4 i Romfördraget.

Artikeln föreskriver att parterna skall samarbeta inom ramen för EURES (European Employment Services) vad gäller förmedling av arbetserbjudanden och platsansökningar, liksom vad gäller utbyte av information om läget på arbetsmarknaden och om levnads- och arbetsvillkoren.

7.3 Kapitel III Egenföretagare

Regeringens bedömning: Bestämmelserna i detta kapitel föranleder inga lagändringar.
--

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: har i denna del inte lämnat några synpunkter.

Skälen för regeringens bedömning: Regeringens skäl presenteras i anslutning till respektive artikel.

Bestämmelser om vistelse (artikel 12)

I *artikel 12.1* stadgas att en medborgare i Schweiz eller i Europeiska unionens medlemsstater som önskar etablera sig på en annan avtalsparts territorium för att driva egen rörelse skall få uppehållstillstånd för minst fem år räknat från tidpunkten för utfärdandet, förutsatt att han kan bevisa för de behöriga nationella myndigheterna att han eller hon etablerat sig eller önskar etablera sig i detta syfte.

Enligt *artikel 12.2* skall uppehållstillståndet förlängas automatiskt med minst fem år, under förutsättning att egenföretagaren kan bevisa för de behöriga nationella myndigheterna att han eller hon driver egen rörelse.

I *artikel 12.3* anges att parterna, för att utfärda uppehållstillstånd, endast får kräva att egenföretagaren visar upp den handling med stöd av vilken han eller hon reste in på territoriet och bevis för att han eller hon etablerat sig eller önskar etablera sig för att driva egen rörelse på territoriet. Uppehållstillståndet skall gälla hela det utfärdande landets territorium.

I *artikel 12.5* stadgas att avbrott i vistelsen som understiger sex månader i följd eller frånvaro på grund av militärtjänst inte skall påverka uppehållstillståndets giltighet.

Av *artikel 12.6* framgår att ett giltigt uppehållstillstånd inte får återkallas enbart på grund av att den egna företagaren inte längre utövar förvärvsverksamhet därför att han eller hon på grund av sjukdom eller olycksfall är tillfälligt oförmögen att arbeta.

Kommentar

Bestämmelserna i artikel 12 överensstämmer med reglerna som gäller för EU-medborgare.

Vad gäller regeringens bemyndigande att meddela föreskrifter om att en ansökan om uppehållstillstånd får bifallas samt att föreskriva undantag från kravet på arbetstillstånd hänvisas till vad som angivits i samband med artikel 2 i bilaga I.

Det finns inte någon bestämmelse i utlänningsförordningen som föreskriver att avbrott i egenföretagares vistelse som understiger sex månader i följd eller som orsakas av militärtjänst inte skall påverka uppehållstillståndet, fastän en sådan bestämmelse återfinns i artikel 4 punkt 1 tredje stycket i rådets direktiv 73/148/EEG av den 21 maj 1973 om avskaffande av restriktioner för rörlighet och bosättning inom gemenskapen för medborgare i medlemsstaterna i fråga om etablering och tillhandahållande av tjänster. Däremot regleras de omständigheter under vilka uppehållstillståndet får återkallas i 2 kap. 9-12 §§ UtL. Där nämns inte dessa omständigheter som grund för återkallelse av tillståndet.

Bemyndigandet i 2 kap. 14 § andra stycket UtL ger regeringen möjlighet att meddela föreskrifter om att uppehållstillstånd för medborgare i stat som är medlem i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet får återkallas. Det har föreslagits, i anslutning till artikel 5 i bilaga I, att be-myndigandet skall utvidgas för att föreskriftsrätten skall avse även personer som omfattas av avtalet med Schweiz. Också beträffande egenföretagare kan erforderliga ändringar göras på förordningsnivå. Dessa kan i huvudsak utformas på motsvarande sätt som gäller för personer som omfattas av EES-avtalet.

Gränsarbetare med egen rörelse (artikel 13)

I artikeln fastställs inledningsvis en definition av begreppet gränsarbetare med egen rörelse. Det är en medborgare i Schweiz eller i unionens medlemsstater som är bosatt på en parts territorium och driver egen rörelse på den andra partens territorium och som i princip återvänder till sin bostad dagligen eller åtminstone en gång i veckan.

Enligt *artikel 13.2* skall en gränsarbetare med egen rörelse inte behöva uppehållstillstånd. I andra stycket föreskrivs att behöriga myndigheter i det berörda landet kan bevilja gränsarbetaren med egen rörelse ett särskilt tillstånd för minst fem år, förutsatt att han eller hon kan bevisa för behöriga nationella myndigheter att han eller hon driver eller önskar driva egen rörelse. Det särskilda tillståndet skall automatiskt förlängas med minst fem år, förutsatt att gränsarbetaren kan bevisa att han eller hon driver egen rörelse. Det särskilda tillståndet skall gälla hela det utfärdande landets territorium.

Genomförande i svensk rätt

Noteras bör att gränsarbetare med egen rörelse definieras annorlunda i artikel 32 som skall tillämpas i de fall övergångsbestämmelserna i kapitel VII i denna bilaga är tillämpliga.

Den befrielse från kravet på uppehållstillstånd som, med stöd av 1 kap. 4 § UtL, föreskrivs för gränsarbetare i 3 kap. 2 a § UtL, beskriven i

anslutning till artikel 7 ovan, gäller i sin nuvarande lydelse bara medborgare i stat som är medlem i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och som har anställning i Sverige. Bestämmelsen bör ändras för att innefatta gränsarbetare med egen rörelse.

Yrkesmässig och geografisk rörlighet (artikel 14)

I *artikel 14.1* anges att egenföretagare skall ha rätt till yrkesmässig och geografisk rörlighet på hela värdlandets territorium.

I *artikel 14.2* definieras begreppen yrkesmässig och geografisk rörlighet. Yrkesmässig rörlighet skall omfatta byte av yrke samt övergång från eget företagande till anställning. Den geografiska rörligheten skall omfatta byte av arbets- och vistelseort.

Kommentar

Några geografiska begränsningar i den mening som avses i artikeln förekommer inte i Sverige. I 2 kap. 6 § UtIL anges att arbetstillstånd får avse ett visst slag eller vissa slag av arbete och förenas med de övriga villkor som behövs. Genom att i utlänningsförordningen föreskriva att arbetstagare som omfattas av avtalet undantas från kravet på arbetstillstånd kan den yrkesmässiga rörlighet som följer av avtalet uppnås, jämför vad som sagts om arbetstillstånd i samband med artikel 2 bilaga I.

Likabehandling (artikel 15)

Av *artikel 15.1* framgår att egenföretagaren skall åtnjuta en behandling som är minst lika förmånlig som den som beviljas värdlandets egna medborgare beträffande upptagande och utövande av förvärvsverksamhet i landet.

I *artikel 15.2* görs en hänvisning till bestämmelserna i artikel 9 i bilaga I, vilka i tillämpliga delar också skall gälla egenföretagare som avses i detta kapitel. Som framgår av avsnitt 7.2 innebär det bland annat att bestämmelserna i studiestödslagen (1999:1395) blir tillämpliga på egenföretagare och deras familjemedlemmar.

Utövande av offentlig myndighet (artikel 16)

I artikeln stadgas att en egenföretagare kan nekas rätt att utöva en verksamhet som, även tillfälligt, innefattar myndighetsutövning.

7.4 Kapitel IV Tillhandahållande av tjänster

Regeringens förslag: Lagen (1999:678) om utstationering av arbetstagare ändras på så sätt att arbetsgivare med hemvist eller säte i Sverige som utstationerar arbetstagare till Schweiz skall tillämpa de nationella bestämmelser varigenom Schweiz genomfört Europaparlamentets och rådets direktiv 96/71/EG om utstationering av

arbetstagare i samband med tillhandahållande av tjänster. Vidare skall bestämmelsen om Arbetsmiljöverket i dess egenskap av förbindelsekontor ändras på så sätt att Arbetsmiljöverket skall samarbeta även med motsvarande förbindelsekontor i Schweiz.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: har i denna del inte lämnat några synpunkter.

Skälen för regeringens bedömning: Regeringens skäl presenteras i anslutning till respektive artikel.

Personer som tillhandahåller tjänster (artikel 17)

Artikeln ställer upp ett antal förbud mot begränsning av möjligheterna att tillhandahålla tjänster enligt artikel 5 i avtalet (art. 5 behandlas i avsnitt 5.2). Enligt *punkt a* skall varje begränsning av ett gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster på Schweiz eller Europeiska unionens medlemsstaters territorium som varar högst 90 arbetsdagar per år vara förbjuden.

Enligt *punkt b i* skall varje begränsning av rätten till inresa och vistelse i de fall som avses i artikel 5 punkt 2 i avtalet vara förbjuden för medborgare i Schweiz eller i Europeiska unionens medlemsstater, vilka tillhandahåller tjänster och är etablerade på Schweiz eller Europeiska unionens medlemsstaters territorium, där mottagaren av tjänsterna är etablerad på en annan parts territorium.

Vidare, enligt *punkt b ii*, är varje begränsning av rätten till inresa och vistelse, i de fall som avses i artikel 5 punkt 2 i avtalet, förbjuden för arbetstagare, oavsett medborgarskap, hos någon som tillhandahåller tjänster, vilka är integrerade i den ordinarie arbetsmarknaden i Schweiz eller Europeiska unionens medlemsstater och är utstationerade för att på en annan parts territorium tillhandahålla en tjänst. Tillämpningen av bestämmelserna om inresa och utresa i artikel 1 i bilagan påverkas dock inte.

Kommentar

Artikel 17 a omfattar de fall där den som tillhandahåller tjänster har gjort det under en tid som inte överstiger 90 arbetsdagar eller har rätt att tillhandahålla tjänster enligt ett annat avtal eller har tillstånd från behöriga myndigheter. Den som tillhandahåller tjänster får alltså, med de begränsningar som finns i artikel 5 punkt 2 i avtalet, resa in och vistas i det land där kunderna är etablerade eller bor. Hänvisningen till inresebestämmelserna (artikel 1) i artikel 17 b ii medför att visering fortfarande kan krävas för arbetstagare från länder, vars medborgare inte är undantagna från viseringskravet som ställs upp i 1 kap. 3 § utlänningslagen (1989:529, UtlL). I 1 kap. 2 § utlänningsförordningen (1989:547), UtlF) anges vilka staters medborgare som inte behöver visering för inresa. I artikel 49 i Romfördraget stadgas ett liknande förbud mot begränsning av rätten att tillhandahålla tjänster. I EG-rätten finns dock inte någon 90-dagarsgräns.

Regeringens befogenhet att meddela föreskrifter om rätt till inresa och vistelse för schweiziska medborgare har beskrivits i anslutning till artiklarna 1 och 2 i denna bilaga.

Artikel 18

I *artikel 18* anges att bestämmelserna i artikel 17 skall tillämpas på bolag som bildats i enlighet med lagstiftningen i en medlemsstat i Europeiska gemenskapen eller i enlighet med schweizisk rätt och vilka har sitt stadgeenliga säte, sin centrala förvaltning eller sin huvudverksamhet på Schweiz eller Europeiska unionens medlemsstaters territorium.

Kommentar

Bestämmelsen innebär att juridiska personer tillförsäkras samma rätt att tillhandahålla tjänster som fysiska personer och motsvarar artikel 48 i Romfördraget.

Artikel 19

I *artikel 19* föreskrivs att den som tillhandahåller tjänster och har rätt eller har erhållit tillstånd därtill kan, för att tillhandahålla en tjänst, temporärt utöva sin verksamhet i det land där tjänsten tillhandahålls på samma villkor som gäller för värdlandets egna medborgare i enlighet med bestämmelserna i denna bilaga samt i bilagorna II och III.

Bestämmelsen, som motsvarar artikel 50 tredje stycket i Romfördraget, innebär att schweiziska personer eller företag som tillhandahåller tjänster inte får underställas andra villkor för sin verksamhet än svenska personer eller företag som stadigvarande utövar verksamhet i Sverige.

Artikel 20 och 21

I *artikel 20.1* föreskrivs att de personer som nämns i artikel 17 b och som har rätt att tillhandahålla tjänster inte skall behöva uppehållstillstånd för vistelser som inte överstiger 90 dagar. Ett giltigt identitetskort eller pass skall vara tillräckligt stöd för deras vistelse. I *artikel 20.2* föreskrivs att de personer som nämns i artikel 17 b, vilka har rätt att tillhandahålla en tjänst under mer än 90 dagar eller som har erhållit tillstånd att tillhandahålla en tjänst, skall erhålla ett uppehållstillstånd som är giltigt lika länge som tillhandahållandet av tjänsten varar. Uppehållstillståndet skall styrka personens eller företagets rätt att tillhandahålla tjänster och skall gälla i hela det utfärdande landets territorium, *artikel 20.3*. I *artikel 20.4* föreskrivs att värdlandet för att utfärda uppehållstillstånd till de personer som nämns i artikel 17 b endast kan kräva att de visar giltigt identitetskort eller pass, med stöd av vilket de rest in på territoriet, samt bevis för att de tillhandahåller eller önskar tillhandahålla tjänster.

I *artikel 21* anges att gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster inte får pågå i mer än 90 arbetsdagar per kalenderår. Detta gäller oavsett

om det rör sig om tillhandahållande av tjänster under en sammanhängande period eller vid flera tillfällen.

Av *artikel 21.2* följer att den som tillhandahållit en tjänst får resa in i och vistas i landet för att uppfylla skyldigheter gentemot mottagaren av tjänsten som följer av en garanti och i fall av force majeure. Detta gäller även om personen redan har utfört tjänster i landet under 90 arbetsdagar.

Kommentar

I direktiv 73/148/EEG tillförsäkras EU-medborgare motsvarande rätt att utöva tjänster i upp till tre månader utan uppehållstillstånd och att därefter beviljas uppehållstillstånd för den tid som tjänsten varar, mot formaliteter motsvarande de som anges i artikel 20.

Genomförande i svensk rätt

Regeringen har, med stöd av 1 kap. 4–5 §§ och 2 kap. 6 och 14 §§ UtL i detta avseende, meddelat föreskrifter om uppehållstillstånd i 3 kap. 5 a § första och tredje styckena UtL, och om arbetstillstånd i 4 kap. 1 § UtL för medborgare i stat som är medlem i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet om arbetstillstånd. Dessa föreskrifter bör ändras så att schweiziska medborgare också inkluderas, dock att schweiziska medborgare bara får tillhandahålla tjänster under en tid som inte överskrider 90 arbetsdagar per kalenderår, om inte särskilt tillstånd finns därtill.

Artikel 22

I *artikel 22.1* anges att sådan verksamhet som innebär delaktighet, även tillfälligt, i myndighetsutövning i värdlandet skall undantas från tillämpningen av artiklarna 17 och 19.

I *artikel 22.2* föreskrivs att bestämmelserna i artiklarna 17 och 19, liksom de åtgärder som vidtagits med stöd av dessa, inte skall påverka tillämpligheten av de lagar och andra författningar som gäller tillämpning av arbets- och anställningsvillkor på arbetstagare som utstationeras i samband med tillhandahållande av tjänster. I enlighet med artikel 16 i avtalet hänvisas till direktiv 96/71/EG av den 16 december 1996 (EGT L 18, 1997, s. 19) om utstationering av arbetstagare i samband med tillhandahållande av tjänster.

Enligt *artikel 22.3* skall bestämmelserna i artiklarna 17 a och 19 inte påverka tillämpligheten av de lagar och andra författningar som, när detta avtal träder i kraft, gäller i Schweiz eller i Europeiska unionen och dess medlemsstater och som rör verksamheten vid förmedlingar för tillfälligt arbete eller för uthyrning av arbetskraft. Inte heller tillämpningen av lagar och andra författningar som rör finansiella tjänster, vilka endast får utövas på Schweiz eller Europeiska unionens medlemsstaters territorium med tillstånd som är givet på förhand och vars tillhandahållare är föremål för övervakning av myndigheterna i Schweiz eller i Europeiska unionens medlemsstater, påverkas av artiklarna 17 a och 19 i bilaga I.

Vidare stadgas i *artikel 22.4* att bestämmelserna i artiklarna 17 a och 19 inte skall påverka tillämpligheten av de lagar och andra författningar

som gäller i Schweiz eller i Europeiska unionen och dess medlemsstater och som rör tillhandahållandet av tjänster för kortare tid än 90 arbetsdagar och som berättigas av ett angeläget allmänt intresse.

Genomförande i svensk rätt

I artikeln hänvisas till direktiv 96/71/EG av den 16 december 1996 om utstationering av arbetstagare i samband med tillhandahållande av tjänster. Eftersom direktivet, på grund av avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater å ena sidan och Schweiz å andra sidan om fri rörlighet för personer, kommer att gälla även i förhållande till Schweiz föreslås ändringar i lagen (1999:678) om utstationering av arbetstagare. Lagen gäller redan för alla utstationerande arbetsgivare som utstationerar arbetstagare i Sverige i samband med att arbetsgivaren tillhandahåller tjänster över gränserna, oavsett vilket land arbetsgivaren är etablerad i. När det gäller arbetsgivare med hemvist eller säte i Sverige som utstationerar arbetstagare till annat land inom EES, framgår det av lagen att arbetsgivaren skall tillämpa de nationella bestämmelser varigenom det landet genomfört Europaparlamentets och rådets direktiv 96/71/EG av den 16 december 1996 om utstationering av arbetstagare i samband med tillhandahållande av tjänster. Det föreslås nu att bestämmelsen ändras, så att den skall gälla på motsvarande sätt när arbetsgivare med hemvist eller säte i Sverige utstationerar arbetstagare till Schweiz. Vidare finns i lagen en bestämmelse som anger, i dess lydelse från den 1 januari 2001, att Arbetsmiljöverket skall vara förbindelsekontor och att samarbete skall ske med motsvarande förbindelsekontor i andra länder inom EES. Förbindelsekontorets uppgift är att tillhandahålla information om de arbets- och anställningsvillkor som kan bli tillämpliga vid en utstationering i Sverige. Det föreslås nu att samma regel skall gälla i förhållande till Schweiz.

Personer som mottar tjänster (artikel 23)

I *artikel 23* föreskrivs att fysiska personer som är medborgare i Schweiz eller i någon av Europeiska unionens medlemsstater och som är mottagare av tjänster på den andra partens territorium inte skall behöva uppehållstillstånd för vistelse som inte överstiger tre månader. För längre vistelse skall personen som tar emot tjänster erhålla ett uppehållstillstånd som gäller så länge som tjänsten tillhandahålls. Han eller hon kan uteslutas från det sociala stödsystemet under tiden för sin vistelse. Uppehållstillståndet skall gälla hela det utfärdande landets territorium.

Kommentar

Bestämmelsen motsvarar den EG-rättsliga regleringen av situationen för mottagare av tjänster. Det bör noteras att mottagares av tjänster vistelse i Sverige inte är underkastad någon 90-dagars begränsning.

Svenska föreskrifter i detta avseende rörande vistelse för EES-kretsen återfinns i 3 kap. 5 a § UtlF. Även det som sägs i avtalet i nu aktuellt hänseende kan införlivas i svensk rätt på förordningsnivå. Att skyldigheten att ha uppehållstillstånd inträder först efter tre månader framgår av 1 kap. 4 § UtlL.

7.5 Kapitel V Personer som inte utövar ekonomisk förvärvsverksamhet

Regeringens bedömning: Artiklarna i detta kapitel föranleder inga lagändringar.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: har i denna del inte lämnat några synpunkter.

Skälen för regeringens bedömning: Regeringens skäl presenteras i anslutning till respektive artikel.

Bestämmelser om vistelse (artikel 24)

Denna artikel innehåller bestämmelser om rätt till vistelse för skilda grupper som inte utövar någon ekonomisk förvärvsverksamhet.

I *artikel 24.1* sägs att medborgare i en avtalsslutande part som inte utövar ekonomisk verksamhet och som inte har rätt till vistelse enligt några andra bestämmelser i avtalet skall få uppehållstillstånd för minst fem år, förutsatt att medborgaren kan bevisa att han eller hon har tillräckliga tillgångar för att inte behöva utnyttja det sociala stödsystemet under vistelsen och omfattas av en heltäckande sjukförsäkring. I Schweiz skall sjukförsäkring för personer som inte bosätter sig i landet även omfatta vårdåtgärder vid olycksfall och moderskap. Upphållstillståndet får omprövas vid utgången av de två första årens vistelse.

I *artikel 24.2* anges vad som skall anses vara tillräckliga tillgångar. Dessa skall överstiga en nivå som berättigar socialt bistånd för landets egna medborgare. Om detta inte kan tillämpas skall sökandens tillgångar anses tillräckliga om de överstiger den lägsta folkpension som betalas ut i värdlandet.

I *artikel 24.3* ges den som avslutat en anställning som varat i mindre än ett år rätt till vistelse, förutsatt att försörjningsvillkoren i *artikel 24.1* uppfylles. I försörjningsförmågan skall eventuell arbetslöshetsersättning, om sådan utgår enligt nationell lag, kunna inräknas, i förekommande fall kompletterat med bestämmelserna om socialförsäkringskydd i bilaga II till avtalet.

Situationen för studenter, vilka inte har rätt till vistelse med stöd av någon annan bestämmelse i avtalet, regleras i *artikel 24.4*. Upphållstillstånd beviljas under studietiden eller, om studietiden överstiger ett år, ges tillstånd för ett år. Upphållstillstånd skall beviljas om den studerande, genom en förklaring eller på annat likvärdigt sätt, försäkrar den behöriga nationella myndigheten att han eller hon förfogar över tillgångar som är tillräckliga för att studenten, dennes maka eller make och barn för vilka de är underhållsskyldiga inte behöver utnyttja

vårdlandets sociala stödsystem under vistelsen. Studenten skall vara registrerad vid en godkänd utbildningsanstalt för att huvudsakligen genomgå yrkesutbildning och omfattas av heltäckande sjukförsäkring.

Uppehållstillståndet skall, enligt *artikel 24.5*, automatiskt förlängas med minst fem år, förutsatt att villkoren för uppehållstillstånd fortfarande är uppfyllda. Vad beträffar studerande skall uppehållstillståndet varje år förlängas med den återstående utbildningsperioden.

Avbrott i vistelsen som understiger sex månader i följd eller frånvaro på grund av militärtjänst skall inte påverka uppehållstillståndets giltighet (*artikel 24.6*). Uppehållstillståndet skall gälla hela det utfärdande landets territorium (*artikel 24.7*) och rätten till vistelse skall kvarstå så länge de berättigade uppfyller villkoren som anges i artikelns första punkt (*artikel 24.8*).

Kommentar

Reglerna i avtalet om bosättning för icke-förvärsarbetande överensstämmer i stort med motsvarande EG-rättsliga bestämmelser i rådets bägge direktiv av den 28 juni 1990, 90/364/EEG om rätt till bosättning (EGT L 180, 1990, s. 26) och 90/365/EEG och om rätt till bosättning för anställda och egna företagare som inte längre är yrkesverksamma (EGT L 180, 1990, s. 28). Reglerna om rätt till vistelse för studenter stämmer överens med bestämmelserna i rådets direktiv 93/96/EEG av den 29 oktober 1993 om rätt till bosättning för studenter (EGT L 317, 1993, s. 59).

Personer, vars anställning förväntas vara i mindre än ett år, beviljas uppehållstillstånd för den tid som anställningen skall vara, jfr vad som anförts i anslutning till artikel 6 i bilaga I. Om en sådan person blir arbetslös har han eller hon rätt att stanna kvar, antingen som arbetssökande, enligt artikel 2 punkt 1 andra stycket bilaga I, eller enligt denna artikel. I båda fallen är det en förutsättning att personen kan försörja sig, i förekommande fall med hjälp av arbetslöshetsersättning, och omfattas av en sjukförsäkring. För en student räcker det att avge en förklaring där han eller hon försäkrar att han eller hon förfogar över tillräckliga tillgångar för att försörja sig själv och sina anhöriga som.

Genomförande i svensk rätt

Med stöd av 2 kap. 14 § UtL har regeringen i 3 kap. UtL meddelat de närmare bestämmelser som följer av de ovan nämnda EG-direktiven.

Bemyndigandet i 2 kap. 14 § UtL ger regeringen möjlighet att meddela föreskrifter även beträffande personer som omfattas av detta avtal. Någon lagändring är således inte nödvändig för att genomföra avtalet i denna del. Bestämmelserna om förnyat uppehållstillstånd och uppehållstillståndets giltighet har behandlats i anslutning till artikel 6.

Regeringens bedömning: Artiklarna i detta kapitel föranleder inga lagändringar.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: har i denna del inte lämnat några synpunkter.

Skälen för regeringens bedömning: Regeringens skäl presenteras i anslutning till respektive artikel.

Artikel 25

En medborgare i Schweiz eller unionens medlemsstater som har uppehållstillstånd i värdlandet och upprättar sin huvudsakliga bostad där skall enligt *artikel 25.1* ha samma rättigheter som en medborgare i värdlandet vad gäller förvärv av fast egendom. Han eller hon kan när som helst inrätta sin huvudsakliga bostad i värdlandet i enlighet med nationella regler och oberoende av anställningens längd. Avresa från värdlandet medför ingen skyldighet till att sälja den fasta egendomen.

I *artikel 25.2* stadgas att en medborgare i Schweiz eller någon av Europeiska unionens medlemsstater som har uppehållstillstånd i värdlandet men som inte inrättar sin huvudsakliga bostad i värdlandet har samma rättigheter som landets medborgare vad gäller förvärv av fast egendom som används vid utövandet av ekonomisk förvärvsverksamhet. Han eller hon kan också tillåtas förvärva en sekundärbostad eller en fritidsbostad. För denna kategori medborgare skall detta avtal inte påverka gällande regler om rena kapitalplaceringar och handel med obebyggda fastigheter och med bostäder.

En gränsarbetare skall, enligt *artikel 25.3*, ha samma rättigheter som landets medborgare vad gäller förvärv av fast egendom som används vid utövandet av ekonomisk förvärvsverksamhet samt av en sekundärbostad. Av detta följer ingen skyldighet till avyttrande när han eller hon lämnar värdlandet. Han eller hon kan också tillåtas förvärva en fritidsbostad. För denna kategori medborgare skall detta avtal inte påverka gällande regler om renodlad kapitalplacering och handel med obebyggda fastigheter och med bostäder.

Genomförande i svensk rätt

Inför Sveriges tillträde till EES-avtalet infördes i lagen (1992:1368) om tillstånd till vissa förvärv av fast egendom regler som begränsade utlänningars möjligheter att förvärva fritidshus i Sverige. Vid Sveriges medlemskap i Europeiska unionen tilläts Sverige att under en övergångstid om fem år behålla sådana regler. 1992 års lag upphörde att gälla från den 1 januari 2000. Några begränsningar på grund av nationalitet vad gäller rätten att förvärva fast egendom finns således inte i dag.

Regeringens bedömning: Artiklarna i detta kapitel föranleder inga lagändringar.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Konkurrensverket anser det vara en nackdel att avtalet innehåller vissa begränsningar för bl.a. upptagande av förvärvsverksamhet, inflyttning m.m. som skall gälla under varierande, men relativt långa, övergångsperioder. Verket har dock inte några synpunkter på det föreslagna genomförandet i svensk lagstiftning. Övriga remissinstanser har inte yttrat sig i denna del.

Skälen för regeringens bedömning: I *artikel 26* anges att bestämmelserna i kapitel VII skall komplettera eller ersätta övriga bestämmelser i bilaga I, när övergångsbestämmelserna i *artikel 10* i avtalet tillämpas. De bestämmelser i *artikel 10* som rör bilaga I avser huvudsakligen situationen för personer i Schweiz.

När övergångsbestämmelserna i *artikel 10* tillämpas skall det för utövande av ekonomisk förvärvsverksamhet krävas att ett uppehållstillstånd och/eller arbetstillstånd utfärdas.

I de följande paragraferna ges därefter de närmare bestämmelser som skall gälla under övergångsperioden beträffande arbetstagares vistelse (*artikel 27*), gränsarbetare (*artikel 28*), arbetstagares rätt att återvända och deras geografiska och yrkesmässiga rörlighet (*artikel 29–30*), egenföretagares vistelse (*artikel 31*), gränsarbetare med egen rörelse (*artikel 32*) samt egenföretagares rätt att återvända och deras geografiska och yrkesmässiga rörlighet (*artikel 33–34*).

Bestämmelserna föranleder inte några lagändringar.

8 Bilaga II Samordningen av socialförsäkringssystemen

8.1 Centrala element

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner ett avtal om personers fria rörlighet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater å ena sidan och Schweiz å andra sidan. Samordning av systemen för social trygghet utgör en del av detta avtal.

Frågor som rör samordningen av social trygghet för personer som flyttar inom Europeiska unionen är en betydelsefull del av gemenskapens inre marknad. Genom särskilda regler har gemenskapen infört en ordning för hur denna samordning skall göras. Dessa regler återfinns dels i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen, dels i rådets förordning (EEG) nr 574/72 av den 21 mars 1972 om tillämpning av förordning (EEG) nr 1408/71.

Förordningarna gäller i huvudsak för förvärvsarbetande – anställda och egenföretagare – som är eller har varit omfattade av lagstiftningen i en

eller flera medlemsstater och som är medborgare i en sådan stat, samt för deras familjemedlemmar och efterlevande. Prop. 2000/01:55

8.1.1 Gällande rätt

Som en följd av det svenska medlemskapet i den Europeiska unionen har gemenskapens samordningsregler inom den sociala trygghetens område blivit direkt gällande i Sverige.

En bilateral konvention om social trygghet är sedan 1980 i kraft mellan Sverige och Schweiz (Konventionen den 20 oktober 1978 mellan Sverige och Schweiziska Edsförbundet om social trygghet, SFS 1980:32). Konventionen omfattar dock inte arbetslöshetsförmåner.

Förordningen 1408/71

Förordning (EEG) nr 1408/71 är enligt artikel 4.1 tillämplig på all lagstiftning i de enskilda medlemsstaterna som gäller följande grenar av social trygghet:

- förmåner vid sjukdom och moderskap
- förmåner vid invaliditet, även sådana som är avsedda att bevara eller förbättra förvärvsförmågan,
- förmåner vid ålderdom,
- förmåner till efterlevande,
- förmåner vid olycksfall i arbetet och arbetsjukdomar,
- dödsfallsersättningar,
- förmåner vid arbetslöshet,
- familjeförmåner.

Vad som menas med lagstiftning, förmåner och pensioner samt familje förmåner har närmare definierats i förordningen. Här kan emellertid framhållas att beträffande begreppet lagstiftning skall i huvudsak förstås nuvarande eller kommande lagar och andra författningar på de sakområden som nämnts ovan. I begreppet förmåner och pensioner ingår alla sådana förmåner om de bekostas av allmänna medel men även indexhöjningar och tilläggsutbetalningar omfattas om annat inte föreskrivs. Till familjeförmåner räknas alla vård- och kontantförmåner som är avsedda att täcka en familjs utgifter enligt lagstiftningen om sådana förmåner, med undantag för vissa särskilda bidrag vid barns födelse.

Varje land är enligt artikel 5 skyldigt att i förklaringar som skall offentliggöras ange den nationella lagstiftning som skall omfattas av förordningen. Underlåtenhet att anmäla förmåner enligt en viss lagstiftning medför emellertid inte nödvändigtvis att förmånerna faller utanför förordningens tillämpningsområde. Förordning (EEG) nr 1408/71 är tillämplig på en medlemsstats alla allmänna och särskilda system för social trygghet, oavsett om de bygger på avgiftsplikt eller inte.

Regeringens förslag: Lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring ändras så att Arbetsmarknadsstyrelsen skall utfärda intyg som visar rätten till ersättning även till personer som uppfyller villkoren för rätt att med bibehållen ersättning söka arbete i Schweiz. En följdändring i socialförsäkringslagen (1999:799) görs.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Arbetsmarknadsstyrelsen, Riksförsäkringsverket, Riksskatteverket och Arbetarskyddsstyrelsen tillstyrker förslagen.

Skälen för regeringens förslag: De gemensamma samordningsreglerna i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpning av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen, samt rådets förordning (EEG) nr 574/72 om tillämpning av rådets förordning (EEG) nr 1408/71 blir genom tillträdet tillämpliga även gentemot Schweiz.

Socialförsäkringsfrågor

Avtalet om personers fria rörlighet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater å ena sidan och Schweiz å andra sidan kommer nu enligt artikel 6 i förordning (EEG) nr 1408/71 att ersättas med EG-förordningarna och det blir således dessa bestämmelser som skall tillämpas framför den bilaterala konventionen. Detta innebär emellertid inte att den bilaterala konventionen mellan Sverige och Schweiz upphör att gälla, eftersom EG-förordningarna omfattar en mer begränsad personkrets än konventionen. Förordningarnas personkrets utgörs av i huvudsak, förvärvsarbetande medborgare i EU-länderna och Schweiz samt deras familjemedlemmar medan konventionen omfattar en vidare personkrets innebärande att även medborgare i ett tredje land omfattas. Konventionen kommer därför alltså att vara tillämplig för tredjestatsmedborgare som är eller har varit omfattade av de allmänna försäkringarna i något av de båda länderna och som inte omfattas av reglerna i EG-förordningarna.

I socialförsäkringslagen (1999:799) föreslås ett tillägg som innebär att även Schweiz kommer att omfattas av undantagsreglerna.

Arbetslöshetsförsäkringen

Det bilaterala avtalet med Schweiz omfattar inte arbetslöshetsförmåner.

Avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater å ena sidan och Schweiz å andra sidan innebär därför att arbetslöshetsförmåner nu för första gången kommer att omfattas i förhållande till Schweiz.

Reglerna i förordning (EEG) nr 1408/71 om arbetslöshetsförsäkring kommer att tillämpas, med undantag för arbetstagare i Schweiz som har uppehållstillstånd med en giltighetstid understigande ett år. För de sistnämnda finns särskilda regler i tilläggsprotokoll till bilaga II i avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater å ena sidan och Schweiz å andra sidan. Av tilläggsprotokollet följer att arbetstagare som uppfyller reglerna för arbetslöshetsersättning enligt den schweiziska

lagstiftningen erhåller schweizisk arbetslöshetsersättning. Arbetstagare som inte uppfyller dessa villkor får ändå ett visst försäkringsskydd vid arbetslöshet. Ersättningen lämnas vid hel arbetslöshet, under vissa förutsättningar, av ursprungslandet dit den arbetslöse återvänder efter att ha blivit arbetslös i Schweiz. De perioder som har fullgjorts i Schweiz skall därvid betraktas som fullgjorda i ursprungslandet. En del av de avgifter som har betalats in i Schweiz för arbetslöshetsförsäkringen skall överföras till ursprungsländerna som ett bidrag till deras kostnader för arbetslöshetsersättningen. Även om personen inte varit försäkrad tillräckligt länge för att få arbetslöshetsersättning i Schweiz lämnas ersättning i vissa speciella fall från den schweiziska arbetslöshetsförsäkringen. Dessa fall är när arbetet avbrutits på grund av svåra väderförhållanden eller när arbetsgivaren blivit insolvent.

Eftersom rådets förordning och tilläggsprotokollet kommer att tillämpas i förhållande till Schweiz föreslår regeringen en ändring i 48 § lagen om arbetslöshetsförsäkring (1997:238). Av bestämmelsen framgår att Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) skall utfärda intyg som visar rätten till arbetslöshetsersättning till personer som uppfyller villkoren för rätt att med bibehållen ersättning söka arbete i något annat EU- eller EES-land. Det föreslås nu att AMS skall utfärda intyg även till personer som på motsvarande sätt avser att söka arbete i Schweiz.

9 Bilaga III: Ömsesidigt erkännande av yrkesbehörighet

9.1 Avtalet med Schweiz

De avtalsslutande parterna åtar sig enligt avtalets 9 artikel att vidta vissa åtgärder för att underlätta för EU-medborgare och för medborgare i Schweiz att utöva förvärvsverksamhet som arbetstagare eller egenföretagare inom sina respektive områden. En av de åtgärder som omnämns i denna artikel avser ömsesidigt erkännande av utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis. Vidare skall de avtalsslutande parterna samordna lagar och andra författningar om upptagande och utövande av förvärvsverksamhet som arbetstagare och egenföretagare samt om tillhandahållande av tjänster.

I bilaga III till avtalet med Schweiz anges att de avtalsslutande parterna är överens om att i fråga om ömsesidigt erkännande av yrkesbehörighet sinsemellan tillämpa de gemenskapsrättsakter som hänvisas till i bilagan. Dessa dokument är

- de s.k. övergångs- och liberaliseringsdirektiven, som främst reglerar rätten för EU-medborgare att uppta ett reglerat yrke eller etablera sig som egenföretagare inom vissa industri-, handels och servicenäringar,
- det s.k. första generella direktivet som reglerar ömsesidigt erkännande av examina från postgymnasiala utbildningar om minst tre år,
- det s.k. andra generella direktivet som reglerar ömsesidigt erkännande av examina från högre utbildningar av kortare längd än tre år samt
- ett antal direktiv för vissa yrkesgrupper såsom advokater, yrkes-grupper inom sjukvård samt arkitekter.

9.2 Övergångs- och liberaliseringsdirektiven

Enligt artikel 7 i EG-fördraget skall den gemensamma marknaden upprättas gradvis under en övergångsperiod av tolv år, dvs. under perioden 1957–1969. Syftet med de allmänna handlingsprogrammen var att finna former för upphävandet av begränsningar i etableringsrätten samt av rätten att tillhandahålla tjänster.

De viktigaste frågorna rörde bl.a. avveckling av särbehandling som grundar sig på nationalitet eller uppehållsort. I övergångs- och liberaliseringsdirektiven regleras därför bl.a. enligt vilka principer en medlemsstat i EU skall godta kvalifikationer som en EU-medborgare uppnått i annan medlemsstat inom EU vad avser:

- yrkeskunskap, allmän kommersiell kunskap eller yrkesskicklighet,
- god vandel,
- konkursfrihet,
- ej varit föremål för en administrativ disciplinär åtgärd,

- bevis på ekonomisk ställning samt
- krav på försäkring mot finansiella risker förenande med aktuell verksamhet.

Vidare anges i flertalet direktiv att utländska EU-medborgare skall ges samma rätt som värdlandets egna medborgare att få vara medlemmar i yrkes- eller handelsorganisationer.

De övergångs- och liberaliseringsdirektiv som omfattas av avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater å ena sidan och Schweiz å andra sidan reglerar följande verksamheter:

- partihandel (direktiven 64/222/EEG och 64/223/EEG),
- agenter inom handel, industri och hantverk (direktiv 64/224/EEG),
- egenföretagare inom detaljhandel (direktiven 68/363/EEG och 68/364/EEG),
- egenföretagare inom partihandel med kol och agenturverksamhet inom kolhandel (direktiven 70/522/EEG och 70/523/EEG),
- handel med och distribution av giftiga ämnen (direktiven 74/556/EEG och 74/557/EEG),
- handelsresande och hemförsäljare (direktiv 75/369/EEG),
- självständiga handelsagenter (direktiv 86/653/EEG),
- tillverknings- och processindustri (direktiven 64/427/EEG och 64/429/EEG),
- gruv- och mineralnäring (direktiv 64/428/EEG),
- el, gas, vatten och sanitära tjänster (66/162/EEG),
- livsmedels- och dryckesvaruindustri (direktiven 68/365/EEG och 68/366/EEG),
- prospektering och borrhning efter olja (direktiv 69/82/EEG),
- stödtjänster till transport (direktiv 82/470/EEC),
- filmindustri (direktiven 63/607/EEG, 65/264/EEG, 68/369/EEG och 70/451/EEG)
- företagstjänster inom handel med och förvaltning av fast egendom samt andra sektorer (direktiv 67/43/EEG),
- servicesektorn (direktiven 68/367/EEG och 68/368/EEG),
- diverse branscher (direktiv 75/368/EEG),
- frisörer (direktiv 82/489/EEG),
- jordbruk (direktiven 63/261/EEG, 63/262/EEG, 65/1/EEG, 67/530/EEG, 67/531/EEG; 67/532/EEG, 67/654/EEG, 68/192/EEG, 68/415/EEG och 71/18/EEG).

Direktiven har sedermera samordnats inom ramen för ett nytt direktiv, det s.k. tredje generella direktivet (1999/42/EEG).

9.2.1 Krav på yrkeskunskap, allmän kommersiell kunskap eller yrkesskicklighet

Regeringens förslag: Handelskamrarnas uppdrag enligt lagen (1990:515) om auktorisation av handelskamrar utvidgas till att även omfatta dem som avser att bedriva näringsverksamhet som är reglerad i Schweiz.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte uttalat sig särskilt i denna del.

Skälen för regeringens förslag: I ett flertal av ovan nämnda direktiv behandlas de fall då ett värdland ställer krav på yrkeskunskap, allmän kommersiell kunskap eller yrkesskicklighet. I dessa fall anges i direktiven att värdlandet inte får neka en sökande från en annan medlemsstat inom EU-land att bedriva näringsverksamheten eller utöva yrket utan att först ha jämfört den sökandes kvalifikationer enligt betyg och intyg med de krav som ställs på de egna medborgarna. I de fall en jämförelse visar att den sökandes färdigheter och kunskaper enligt uppvisade diplom, betyg och intyg motsvarar de krav som ställs i värdlandet, får värdlandet inte neka den sökande att utöva den aktuella verksamheten. Om jämförelsen visar att det föreligger en betydande skillnad skall värdlandet ge den sökande möjlighet att visa att han skaffat sig erforderliga kunskaper och färdigheten endera genom ett prov eller genom en anpassningsperiod.

Som tillräckligt bevis på innehav av erforderliga kommersiella eller yrkesmässiga kunskaper skall värdlandet godta om den sökande kan visa att denne varit verksam i aktuell näring under en viss angiven tid och i en angiven funktion. I direktiven för vissa verksamheter kan den erforderliga längden på den yrkeserfarenhet som krävs vara beroende av på vilken befattningsnivå den sökande erhållit sin yrkeserfarenhet. Exempelvis stipuleras i ett antal direktiv att värdlandet skall anse att ställda kunskapskrav uppfyllts av den sökande ifall denne

a) bedrivit verksamheten under sex på varandra följande år som egenföretagare eller företagsledare,

b) bedrivit verksamheten under tre på varandra följande år som egenföretagare eller företagsledare ifall den sökande kan visa att denne genomgått en minst treårig erkänd utbildning för den aktuella verksamheten,

c) bedrivit verksamheten under tre på varandra följande år som egenföretagare ifall den sökande kan visa att denne utövat yrket som anställd under minst 5 år,

d) bedrivit verksamheten under fem år i följd i ledande ställning, varav minst tre år i sådan ställning som kräver fackkunskaper och innebär ansvar för en eller flera avdelningar inom företaget, om förmånstagaren kan visa att han för verksamheten i fråga genomgått en utbildning som omfattar minst tre år och som intygas i ett nationellt erkänt bevis eller som av behörig yrkesorganisation bedöms som fullgod.

I Sverige ställs i regel inga krav på yrkeskunskap för ett bedriva näringsverksamhet inom de näringar som omfattas av övergångs- och liberaliseringsdirektiven. För att utöva motsvarande yrken som anställd ställs endast i undantagsfall krav på yrkesutbildning. Som exempel härpå kan nämnas kravet på behörighet som elinstallatör för elinstallationsarbeten. Då myndigheter bemyndigats att fastställa utbildningskraven kräver genomförande av avtalet med Schweiz inte någon lagändring i dessa fall.

För att svenska medborgare skall kunna tillvarata sin rätt att utöva en i en annan medlemsstat reglerad verksamhet, som omfattas av nämnda direktiv, har handelskamrarna fått i uppdrag att utfärda nödvändiga intyg. Detta är reglerat i lagen (1990:515) om auktorisation av handelskamrar.

Med hänsyn till avtalet mellan Europeiska gemenskapen å ena sidan och Schweiz å andra sidan krävs en ändring i denna lag så att intyg även lämnas av sökande som avser att utöva ett i Schweiz reglerat yrke eller motsvarande näring.

9.2.2 Krav på god vandel

I flertalet av övergångs- och liberaliseringsdirektiven föreskrivs att värdlandet, om det av sina egna medborgare ställer krav på bevis på god vandel, i fråga om sökande från andra medlemsstater som tillräckligt bevis på detta skall godta utdrag ur ett rättsligt register. I brist på sådant utdrag skall ett motsvarande dokument godtas om det är utfärdat av en behörig juridisk eller administrativ myndighet i den sökande EU-medborgarens hemland eller den medlemsstat som den sökande kommer från.

För de verksamheter, som berörs av här aktuella direktiv, lämnas föreskrifter i förordning eller myndighetsföreskrift om hur förekommande krav på god vandel skall visas. Således kräver avtalet med Schweiz inte någon ändring i lag för hur schweiziska medborgare skall kunna ge bevis på god vandel.

Vad gäller svenska medborgares rätt att få utnyttja sin rätt att bedriva dessa verksamheter i annan medlemsstat som anställd eller egenföretagare är detta tillgodosett genom 9 § i lagen (1998:620) om belastningsregister där följande stadgas:

9 § En enskild har rätt att på begäran skriftligen få ta del av samtliga uppgifter ur registret om sig själv. Sådana uppgifter skall på begäran lämnas ut utan avgift en gång per kalenderår. En enskild som behöver ett registerutdrag om sig själv för att kunna ta till vara sin rätt i ett främmande land eller få tillstånd att resa in, bosätta sig eller arbeta där, har rätt att få ett utdrag vars innehåll är begränsat enligt föreskrifter som regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddelar. En begäran om uppgifter ur registret skall vara skriftlig och undertecknad av den sökande själv.

Då den aktuella lagtexten förbinder kravet på registerutdrag med tillvaratagande av rättighet i annat land och inte i ett geografiskt avgränsat område kräver avtalet med Schweiz ingen ändring i gällande lagstiftning.

9.2.3 Krav på konkursfrihet

Regeringens förslag: En svensk medborgare som behöver ett bevis på att han eller hon inte är eller har varit försatt i konkurs för att få utöva näring eller yrke i Schweiz, skall kunna bekräfta en uppgift om detta med ed enligt lagen (1946:819) om upptagande av ed för rättighets tillvaratagande i utlandet.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte uttalat sig särskilt i denna del.

Skälen för regeringens förslag: I vissa direktiv, som behandlar etableringsrätten för yrken där krav på konkursfrihet förekommer, ges föreskrifter om hur sökande från en medlemsstat inom EU skall kunna uppfylla förekommande krav på konkursfrihet i annan medlemsstat. Enligt dessa direktiv skall värdlandet i fråga om sökande från andra medlemsstater som tillräckligt bevis härpå godta utdrag ur ett rättsligt register. I brist på utdrag ur rättsligt register skall värdlandet godta ett motsvarande dokument utfärdat av en behörig juridisk eller administrativ myndighet i den sökande EU-medborgarens hemland eller den medlemsstat som den sökande kommer ifrån. I de fall sådana intyg inte kan erhållas i den sökandes hemland skall värdlandet godta ed alternativt, där detta inte är möjligt, en högtidlig förklaring avlagd inför behörig domstol eller myndighet i den sökandes hemland inom Europeiska unionen eller den medlemsstat som den sökande kommer ifrån.

För att som näringsidkare få bedriva de verksamheter, vilka omfattas av övergångs- och liberaliseringsdirektiven, ställs samma krav som generellt för näringsverksamhet. Enligt 6 kap. 1 § konkurslagen (1987:672) får en gäldenär som är fysisk person inte under konkurs driva näringsverksamhet som medför bokföringsskyldighet enligt bokföringslagen (1999:1078). Något generellt krav på att den som avser att etablera näringsverksamhet måste visa att han inte är försatt i konkurs föreligger inte enligt svensk lagstiftning. I de fall utländska medborgare avser att etablera verksamhet där krav på att den sökande inte är försatt i konkurs, föreligger i svensk lag, exempelvis fastighetsmäklare och revisorer, har det inte angetts hur detta skall visas. Någon lagändring krävs därmed inte för att tillgodose schweiziska medborgares möjlighet att utöva sådana näringsverksamheter.

Svenska medborgare, som vill utöva sin rätt att bedriva en verksamhet i annan EU-medlemsstat, vilken kräver bevis på konkursfrihet, kan tillgodose detta krav genom domstolsprotokoll om ed i enlighet med lagen (1946:819) om upptagande av ed för rättighets tillvaratagande i utlandet. Då stadgandet i 1 § anger att ed skall kunna upptas för att få idka näring inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet kräver avtalet att lagen kompletteras med en hänvisning till Schweiz.

9.2.4 Krav på att den sökande ej varit föremål för administrativa disciplinära åtgärder

Krav på bevis om att den sökande inte är föremål för administrativ disciplinär åtgärd förekommer i rådets direktiv 67/43/EEG av den 12 januari 1967 om att uppnå etableringsfrihet och frihet att tillhandahålla tjänster som egenföretagare dels inom handel med och förvaltning av fast egendom (exklusive 6402 ur ISIC-grupp 640), dels vissa tjänster som finns klassificerade på annat håll (ISIC-grupp 839). I fråga om tjänster enligt ISIC-grupp 839 omfattar direktivet enligt artikel 3.2 privata arbetsförmedlingar, upplysningsbyråer, vaktbolag, reklambyråer, annonsbyråer, privata handelsevenemang, skrivbyråer inklusive uthyrning av mekaniska och elektroniska maskiner samt översättarservice, rådgivning i frågor rörande affärsorganisation, litterär och konstnärlig verksamhet, verksamhet som värderingsman med

undantag för försäkringsområdet, tolkservice samt verksamhet med tidningsurklipp. Enligt artikel 4 undantas sådana former av verksamhet som är förenade med utövande av offentlig myndighet. De verksamheter som är reglerade i Sverige är förmedling av fastigheter – inte hyresrätter – samt tolkservice.

Den som yrkesmässigt förmedlar fastigheter skall enligt 5 § fastighetsmäklarlagen (1995:400) vara registrerad hos Fastighetsmäklarnämnden. Undantag gäller för advokater eller sådana fastighetsmäklare som enbart förmedlar hyresrätter. Fastighetsmäklarnämnden kan enligt 8 § fastighetsmäklarlagen under vissa förutsättningar återkalla registreringen för fastighetsmäklare som är registrerade hos nämnden eller om det anses som tillräckligt, istället meddela varning. På begäran skall Fastighetsmäklarnämnden enligt 8 § fastighetsmäklarförordningen (1999:1214) utfärda intyg om att en fastighetsmäklares registrering inte har upphävts eller att varning inte har meddelats mäklaren.

För advokatväsendet utövas tillsynen av advokatsamfundets styrelse och disciplinnämnd (8 kap. 6 § rättegångsbalken). En advokat som uppsåtligen gör orätt eller annars förfar oredligt skall uteslutas ur advokatsamfundet. Åsidosätter en advokat annars sina plikter som advokat, får varning eller erinran meddelas honom.

Vad gäller tolk- och översättarservice är Kammarkollegiet tillsynsmyndighet enligt 1 § förordningen (1985:613) om auktorisation av tolkar och översättare. Enligt 7 a § i förordningen skall Kammarkollegiet på begäran utfärda intyg att varning inte har meddelats.

Av redovisningen framgår att behov av här aktuellt intyg hos den som i annan medlemsstat inom EU vill utöva fastighetsmäklarverksamhet eller tolk- och översättarservice i annan stat tillgodosetts. Mot denna bakgrund kräver avtalet med Schweiz inte någon lagändring.

9.2.5 Bevis på ekonomisk ställning samt giltig försäkring

I direktiv för vissa yrken eller verksamheter regleras hur sökande från annan medlemsstat skall uppfylla värdlandets krav på intyg om ekonomisk ställning. Direktiven fastställer i dessa fall att i den mån utövande av en verksamhet i en medlemsstat är förenad med krav på redovisning av ekonomisk ställning respektive bevis om giltig försäkring mot finans-iella risker härrörande från den yrkesmässiga ansvarsskyldigheten, så skall värdlandet godta intyg från bank respektive intyg från försäkringsbolag i det land den sökande är verksam.

Direktivet har inte krävt något genomförande i svensk lagstiftning.

9.3 Det första generella direktivet

För att avskaffa hinder för den fria rörligheten har Europeiska rådet antagit rådets direktiv 89/48/EEG av den 21 december 1988 om en generell ordning för erkännande av examensbevis över behörighetsgivande högre utbildning som omfattar minst tre års studier. Syftet med direktivet är att möjliggöra för en medborgare i en medlemsstat att utöva ett i en annan medlemsstat reglerat yrke. Detta

skall enligt direktivet medges under förutsättning att personen i fråga har rätt att utöva samma eller motsvarande yrke i sitt hemland samt att yrkesbehörigheten där kräver en minst treårig postgymnasial utbildning. Direktivet reglerar de villkor som skall gälla för värdlandets erkännande av examina från sådana utbildningar.

I direktivet anges närmare vad som avses med examensbevis, värdmedlemsstat, reglerat yrke, reglerad yrkesverksamhet, yrkeserfarenhet, anpassningstid och lämplighetsprov. Vidare fastställs att direktivet omfattar varje medborgare i en medlemsstat som vill utöva ett reglerat yrke i en värdmedlemsstat i självständig verksamhet eller som anställd, förutsatt att det aktuella yrket inte omfattas av ett separat direktiv.

En värdmedlemsstat får enligt direktivet inte vägra en medborgare från en annan medlemsstat att få utöva ett reglerat yrke på samma villkor som landets egna medborgare om den sökande har ett examensbevis som krävs för att få utöva yrket i den andra medlemsstaten. Likaså får denna rätt inte förvägras ifall medborgaren utövat yrket i fråga på heltid under två år i en medlemsstat som inte reglerar det aktuella yrket och dessutom kan visa ett av behörig myndighet utfärdat intyg om en eller flera kvalifikationer av angivet slag. Kvalifikationskravet är en för yrket avsedd minst 3-årig postgymnasial utbildning på universitet, högskola eller in-stitution på liknande nivå.

Om den sökande genomgått en utbildning som är minst ett år kortare än vad som krävs i värdmedlemsstaten får denna stat trots vad som nyss angivits kräva bevis på yrkeserfarenhet. Omfattningen av den erforderliga yrkeserfarenheten får inte överstiga den dubbla bristande utbildningstiden och dessutom inte överstiga fyra år.

Om de ämnen som omfattas av den sökandes utbildning väsentligt skiljer sig från de som krävs i värdlandet kan värdmedlemsstaten kräva att den sökande genomför en s.k. anpassningstid i värdlandet eller genomgår ett lämplighetsprov. Med anpassningstid avses att den sökande arbetar under överinseende av en kvalificerad fackman. Anpassningstiden får inte överstiga tre år. Motsvarande gäller när det i värdlandet reglerade yrket innefattar en eller flera yrkesaktiviteter som inte ingår i det reglerade yrket i den sökandes hemland. I stället för anpassningstid skall den sökande kunna välja att genomgå ett lämplighetsprov.

I direktivet regleras även på vilket sätt den sökande skall tillgodose i värdlandet förekommande krav på god vandel, konkursfrihet, yrkes-mässig försumlighet, fysisk och psykisk hälsa.

Värdlandet skall godta de examensbevis och dokument som utfärdats av behöriga myndigheter i den sökandes hemland eller det land som denne kommer ifrån. Medlemsstaterna har skyldighet att inom viss tid utse för intygsgivningen behöriga myndigheter samt besluta om övriga erforderliga åtgärder för direktivets tillämpning.

Sverige har relativt få reglerade yrken jämfört med övriga medlemsstater i unionen. De yrken som i Sverige för närvarande omfattas av detta direktiv är: advokater, arbetsterapeuter, audionomer, biomedicinska analytiker, dietister, logopeder, optiker, ortopedingenjörer, psykologer, psykoterapeuter, sjukgymnaster, sjukhusfysiker, brandingenjörer, lärare, sjökaptener, sjöingenjörer samt revisorer.

För att genomföra avtalet med Schweiz i svensk lagstiftning krävs därför ändringar i de lagar där lagtexten innehåller hänvisningar Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. För advokatycket krävs ändring i rättegångsbalken, för yrken inom hälso- och sjukvårdsområdet ändring i lagen (1998:531) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område samt för revisorsverksamhet ändring i lagen (1995:528) om revisorer. Dessa redovisas närmare för respektive yrke i avsnitt 9.2.4. I fråga om förekommande krav som andra medlemsstater ställer på intyg om god vandel, konkursfrihet och att den sökande inte varit föremål för administrativa disciplinära åtgärder har detta för svenska medborgare lösts såsom redovisats tidigare för övergångs- och liberaliseringsdirektiven.

9.4 Det andra generella direktivet

Rådets direktiv 92/51/EEG av den 18 juni 1992 om en andra generell ordning för erkännande av behörighetsgivande högre utbildning, en ordning som kompletterar den som föreskrivs i rådets direktiv 89/48/EEG av den 21 december 1989, omfattar postgymnasiala utbildningar som är kortare än tre år, antingen från högskolan eller från andra yrkesutbildningar. Direktivet är uppbyggt på samma sätt som det första generella direktivet och de bildar tillsammans ett gemensamt generellt system för examenserkännande. Det finns också ett samband mellan direktiven eftersom ett visst yrke i ett land kan omfattas av det första generella direktivet medan det i ett annat land kan omfattas av det andra generella direktivet.

Grundprincipen är att en medborgare från en medlemsstat skall få utöva ett i värdlandet reglerat yrke på samma villkor som värdlandets egna medborgare. Regleringen i övrigt följer av villkoren för ömsesidigt erkännande av utbildning, vilka i stora drag överensstämmer med de som redovisats för det första generella direktivet.

I Sverige omfattas följande yrken av det andra generella direktivet: skorstensfejarmästare, fastighetsmäklare, receptarie, tandhygienist, tandsköterska, trafiklärare, skeppare, styrman, maskintekniker, maskinister och fartygselektriker. Av dessa yrken medför avtalet med Schweiz lagändring endast vad avser yrken inom hälso- och sjukvården (se avsnitt 9.2.4).

I fråga om intygsgivning vad avser vandel, konkursfrihet och liknande till svenska medborgare, vilka vill i utöva i Schweiz reglerat yrke som omfattas av det andra generella direktivet, hänvisas till vad som redovisats för de s.k. övergångs- och liberaliseringsdirektiven. Vilka utbildnings-, examens- eller annat behörighetsbevis som skall godtas av värdlandet framgår av direktivet.

9.5 Direktiv för särskilda yrken

9.5.1 Juridiska yrken - Advokat

Regeringens förslag: Personer som auktoriserats som advokat eller som genomgått utbildning för att bli advokat i Schweiz skall jämföras med

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte uttalat sig särskilt i denna del.

Skälen för regeringens förslag: För den inre marknads utveckling är advokatycket av central betydelse. Det har dock visat sig vara förenat med stora svårigheter att finna en gemensam lagstiftning för detta yrkesområde, vilket delvis beror på de stora skillnaderna i nationell lagstiftning, olika rättsprinciper och de mycket starka traditioner som kringgärdar advokaternas arbete i de aktuella länderna.

Advokatverksamheten berörs av tre EG-direktiv. Rådets direktiv 89/48/EEG av den 21 december 1988 om en generell ordning för erkännande av examensbevis över behörighetsgivande högre utbildning som omfattar minst tre års studier (det första generella direktivet, se avsnitt 9.2.2) omfattar bl.a. advokater. Direktivet innebär att en person som har full behörighet att utöva ett yrke i ett medlemsland har rätt att få behörigheten erkänd i de övriga medlemsländerna. När det gäller advokater och andra jurister som omfattas av direktivet får länderna, för att utbildningen skall erkännas, ställa upp krav på praktik i landet eller krav på ett kunskapsprov.

Vidare regleras advokatverksamhet i rådets direktiv 77/249/EEG av den 22 mars 1977 om underlättande för advokater att effektivt begagna sig av friheten att tillhandahålla tjänster (det s.k. advokatdirektivet).

Advokaters rätt att etablera sig i ett annat land inom den Europeiska unionen på samma villkor som landets egna medborgare regleras av rådets direktiv 98/5/EG av den 16 februari 1998 om underlättande av stadigvarande utövande av advokatycket i en annan medlemsstat än den i vilken auktorisationen erhöles (det s.k. etableringsdirektivet). Etableringsdirektivet innebär att advokater som auktoriserats i ett land inom Europeiska unionen skall kunna etablera sig i andra medlemsländer och stadigvarande verka där under sitt hemlands yrkestitel. En sådan advokat skall registrera sig i värdlandet och vara underkastad värdlandets yrkesmässiga och etiska regler. Etableringsdirektivet ger vidare ökat tillträde till värdlandets advokatorganisation för advokater som verkat i ett annat medlemsland under sitt hemlands yrkestitel. Därmed kompletterar detta direktiv framför allt det första generella direktivet.

Direktiv 89/48/EEG och direktiv 77/249/EEG genomfördes i Sverige år 1993 (prop. 1992/93:64, bet. 1992/93:JuU13, rskr. 1992/93:73, SFS 1992:1511). Reformen innebar att kravet på att ombud skall vara svenska medborgare avskaffades och kravet på att ombud skall ha hemvist i Sverige ändrades till ett krav på hemvist inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Vidare genomfördes ändringar som innebar att advokater från Europeiska ekonomiska samarbetsområdet som tillhandahåller tjänster i Sverige i princip jämställs med svenska advokater. Förutsättningarna för att antas till ledamot av det svenska advokatsamfundet ändrades också genom att medborgarskaps- och hemvistkraven anpassades till direktivens krav. Vidare öppnades en möjlighet för den som genomgått en utbildning som krävs för att bli advokat i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet att bli medlem i det svenska advokatsamfundet efter att ha genomgått ett prov

som visar att han eller hon har tillräckliga kunskaper om den svenska rättsordningen.

Etableringsdirektivet (98/5/EG) genomfördes i januari 2000 (prop. 1998/99:108, bet. 1998/99:JuU24, rskr. 1999/2000:4, SFS 1999:791) genom att en rad ändringar gjordes i 8 kap. rättegångsbalken. Ändringarna innebar bl.a. att den som är auktoriserad i en annan stat inom Euro-peiska unionen och stadigvarande utövar advokatverksamhet i Sverige under sitt hemlands yrkestitel, skall vara registrerad hos Sveriges advokatsamfund. Den som på detta sätt registrerats hos advokatsamfundet skall under vissa förutsättningar anses uppfylla kraven på fullgjord kunskapsprövning samt praktisk och teoretisk utbildning. En förutsättning är att den sökande efter registreringen, under minst tre år bedrivit faktisk och regelbunden advokatverksamhet i Sverige samt att denna verksamhet huvudsakligen omfattat svensk rätt. Om verksamheten inte huvudsakligen omfattat svensk rätt skall den registrerade på annat sätt ha förvärvat tillräckliga kunskaper och erfarenheter för att antas till ledamot i samfundet.

För att genomföra avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater å ena sidan och Schweiz å andra sidan, bör personer som auktoriserats som advokater – eller genomgått utbildning för att bli advokat – i Schweiz jämföras med sådana personer från Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Avtalet påverkar i motsvarande hänseende också hemvistkravet för rättegångsombud. Detta kräver ändringar i rättegångsbalken i enlighet med vad som redovisats i avsnitt 2.12.

9.5.2 Vissa yrken inom hälso- och sjukvården

Regeringens förslag: Schweiziska medborgare som fått sin schweiziska auktorisation att få utöva ett yrke inom hälso- och sjukvårdens område återkallad, skall få sin svenska legitimation återkallad.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte uttalat sig särskilt i denna del.

Skälen för regeringens förslag: Möjligheten att få utöva *läkaryrket* som självständigt yrkesverksam eller som anställd i en annan medlemsstat inom Europeiska gemenskapen regleras i rådets direktiv 93/16/EEG av den 5 april 1993 om underlättande av läkares fria rörlighet och ömsesidigt erkännande av deras utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis. I direktivet uppräknas de examens- och behörighetsbevis som skall accepteras dels för läkare, dels för specialistläkare.

Direktivet skiljer mellan sådana specialistfunktioner som finns i samtliga medlemsstater och sådana som är gemensamma för två respektive för flera medlemsstater. I vissa fall medger direktivet att värdmedlemsstaten – dvs. den stat i vilken den utländske medborgaren utövar yrket – kan ställa krav på praktiskt utövande av den aktuella verksamheten. Således får krav på treårig praktisk utövning krävas av medborgare inom gemenskapen som har påbörjat sin utbildning före viss tidpunkt. I direktivet anges också vilka krav som ställs på utbildningens

längd inom olika specialistfunktioner samt vad läkarutbildningen skall omfatta.

Utöver de krav på utbildning som värdlandet får ställa på medborgare från andra medlemsstater för att få utöva läkaryrket fastställs i direktivet också hur i värdlandet förekommande krav på god vandel eller bevis på att den sökande inte är föremål för disciplinpåföljd skall tillgodoses. Härutöver anges de skyldigheter som ålagts medlemsstaterna vad avser information gentemot sökande från annan medlemsstat respektive mellan medlemsstaterna vad avser förhållande som kan inverka på rätten att utöva läkaryrket.

Möjligheten för en medborgare i en medlemsstat att få utöva *sjuksköterskeyrket* i en annan medlemsstat inom gemenskapen regleras i rådets direktiv 77/452/EEG av den 27 juni 1977 om ömsesidigt erkännande av utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis för sjuksköterskor med ansvar för allmän hälso- och sjukvård samt åtgärder för att underlätta det faktiska utövandet av etableringsrätten och friheten att tillhandahålla tjänster. Härutöver regleras vissa frågor i rådets direktiv 77/453/EEG av den 27 juni 1977 om samordning av bestämmelserna i lagar och andra författningar om verksamhet som sjuksköterska med ansvar för allmän hälso- och sjukvård.

I det förstnämnda direktivet anges såväl vilka utbildningstitlar samt de examensbevis som skall ge rätt till tillträde till sjuksköterskeyrket i de olika medlemsstaterna. I det sistnämnda direktivet anges bl.a. de minimikrav som sjuksköterskeutbildningen skall uppfylla. För medborgare i medlemsstater vars utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis inte uppfyller dessa minimikrav kan värdlandet därutöver kräva att den sökande utövat verksamhet som sjuksköterska med ansvar för allmän hälso- och sjukvård under minst tre år under en femårsperiod före tidpunkten för utfärdandet av intyget. På samma sätt som redovisats för läkare regleras hur den sökande skall kunna uppfylla i värdlandet förekommande krav på god vandel m.m.

Tandläkares möjlighet att få utöva sitt yrke i annan medlemsstat regleras i rådets direktiv 78/686/EEG av den 25 juli 1978 om ömsesidigt erkännande av utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis för tandläkare inklusive åtgärder för att underlätta det faktiska utövandet av etableringsrätten och friheten att tillhandahålla tjänster. På samma sätt som i direktivet för sjuksköterskor anges i direktivet under vilka titlar tandläkaryrket utövas i de olika medlemsländerna och vilka intyg som berättigar till utövande av tandläkaryrket dessa länder samt anges att dessa intyg skall godtas av värdmedlemsstaten.

Direktivet tar även upp utbildnings-, examens och andra behörighetsbevis för specialisttandläkare som förekommer i medlemsländerna. Vad gäller dessa skall de godkännas i värdmedlemsstaten i den mån det förekommer motsvarande specialistbehörighet i värdlandet. Vidare tas även upp hur förekommande krav på god vandel och krav på att den sökande inte är föremål för disciplinpåföljd skall hanteras.

Barnmorskornas yrkesutövning inom gemenskapen regleras genom rådets direktiv 80/154/EEG av den 21 januari 1980 om ömsesidigt erkännande av utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis för barnmorskor inklusive åtgärder för att underlätta det faktiska utövandet

av etableringsrätten och friheten att tillhandahålla tjänster. Härutöver regleras vissa frågor genom rådets direktiv 80/155/EEG av den 21 januari 1980 om samordning av bestämmelserna i lagar och andra författningar om rätten att påbörja och utöva verksamhet som barnmorska. Direktiven överensstämmer i sina huvuddrag med direktiven för de tidigare redovisade sjukvårdsyrkena.

Apotekares rätt att få arbeta i ett annan medlemsstat inom Europeiska unionen regleras genom rådets direktiv 85/433/EEG av den 16 september 1985 om ömsesidigt erkännande av utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis i farmaci inklusive åtgärder för att underlätta det faktiska utövandet av etableringsrätten när det gäller viss farmaceutisk verksamhet.

Övriga yrken inom sjuk- och hälsovården regleras genom det första generella direktivet som redovisats ovan. Till sådana yrken inom området som i Sverige kräver särskild behörighet hör arbetsterapeut, audionom, biomedicinsk analytiker, dietist, kiropraktor, logoped, optiker, ortopedingenjör, psykolog, psykoterapeut, receptarie, röntgensjuksköterska, sjukgymnast, sjukhusfysiker och tandhygienist.

I lagen (1998:531) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område regleras verksamheten inom de yrken inom hälso- och sjukvårdens område som kräver särskild behörighet. I lagens 5 kap. finns bestämmelser om bl.a. disciplinpåföljd och återkallelse av legitimation. Med hänsyn till avtalet med Schweiz måste 5 kap. 7 § ändras så att hänvisningen till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet kompletteras med en hänvisning till Schweiz.

9.5.3 Veterinär

Den fria rörligheten för veterinärer regleras i rådets direktiv 78/1026/EEG av den 18 december 1978 om ömsesidigt erkännande av utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis för veterinärer inklusive åtgärder för att underlätta det faktiska utövandet av etableringsrätten och friheten att tillhandahålla tjänster. Vidare gäller rådets direktiv 78/1027/EEG av den 18 december 1978 om samordning av bestämmelserna i lagar och andra författningar om verksamhet som veterinär.

Direktiven föreskriver att medlemsstaterna skall erkänna de utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis som utfärdats för veterinärer och som garanterar att personen ifråga förvärvat vissa i direktivet angivna kunskaper. Vidare anges i direktiven de examens- och behörighets- eller andra kompetensbevis som uppfyller minimikraven i respektive medlemsstat samt de minimikrav som skall uppfyllas. Personer som genomgått utbildning av ovan nämnt slag skall erhålla rätten att utöva sitt yrke i värdlandet.

I lagen (1994:844) om behörighet att utöva veterinäryrket stadgas:

3§ För veterinärer med sådan utländsk utbildning som omfattas av Sveriges åtaganden enligt internationella överenskommelser meddelar regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Jordbruksverket föreskrifter om

1. legitimation,
2. behörighet att utan legitimation utöva veterinäryrket.

Detta innebär att någon lagändring inte är nödvändig.

9.5.4 Arkitektur

Rätten att få utöva arkitekturverksamhet i annan medlemsstat regleras i rådets direktiv 85/384/EEG av den 10 juni 1985 om det ömsesidiga erkännandet av utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis på arkitekturområdet, däribland åtgärder för att underlätta ett effektivt utnyttjande av etableringsrätten och friheten att tillhandahålla tjänster. Enligt direktivet skall varje medlemsstat godta utbildnings-, examens och andra behörighetsbevis från utbildningar som uppfyller i direktivet angivna krav. Även i de fall en medborgare i en medlemsstat erhållit rätt att använda sig av arkitekttiteln på grund av särskilda insatser inom arkitekturområdet och detta grundats på en lagstiftning i medborgarens hemland skall värdlandet ge denne rätt att utöva arkitekturverksamhet under yrkesbeteckningen arkitekt.

I direktivet räknas de utbildningar och examensbevis från de olika medlemsstaterna upp som skall ge rätt att utöva arkitekturverksamhet under titeln arkitekt. I likhet med direktiven på andra yrkesområden fastställs i detta direktiv hur i värdlandet förekommande krav på god vandel och konkursfrihet skall kunna uppfyllas av den sökande.

Arkitekttiteln är inte lagligen skyddad i Sverige varför det inte krävs någon lagändring för att tillgodose schweiziska medborgares rätt att utöva arkitekturverksamhet i Sverige. I fråga om svenska medborgares rätt att ta upp arkitekturverksamhet i annan medlemsstat där denna är reglerad måste dessa kunna förses med nödvändiga intyg. Utöver betyg från svensk arkitektutbildning kan således krav ställas på intyg om god vandel och konkursfrihet. Dessa behov hos svenska medborgare kan tillgodoses genom utdrag ur polisregistret respektive genom edgång i enlighet med vad som redovisats tidigare.

9.5.5 Yrken inom sjöfartens område

De reglerade yrkena inom sjöfartens område regleras genom de båda förstnämnda generella direktiven – det första generella respektive det andra generella direktivet, vilka beskrivits tidigare.

Vad gäller behörighetskrav för att få att utöva vissa yrken inom sjöfartens område är detta reglerat i förordningen (1998:965) om behörigheter för sjöpersonal. Någon lagändring med anledning av avtalet med Schweiz är därmed inte aktuell.

9.5.6 Revisorer

Regeringens förslag: Hänvisningen till EES-området i 4 §, 6 - 8 §§ samt 16 § i lagen (1995:528) om revisorer kompletteras med en hänvisning till Schweiz.

Promemorians förslag: Utöver ändring i de i promemorian föreslagna ändringarna föreslår regeringen motsvarande ändring även i 16 §.

Remissinstanserna: Föreningen Auktoriserade Revisorer FAR har inte haft några principiella invändningar mot promemorians förslag.

Skälen för regeringens förslag: Av det första generella direktivet, vilket beskrivits tidigare, följer att en utlänning under vissa förutsättningar skall kunna bli godkänd eller auktoriserad som revisor i Sverige.

Som nämnts tidigare regleras revisionsverksamhet i lagen (1995:528) om revisorer. I lagens 4, 6 – 8 samt 16 §§ fastställs kraven för godkännande och auktorisation av revisor. Dessa paragrafer innehåller hänvisningar till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Avtalet med Schweiz kräver att dessa bestämmelser kompletteras med hänvisningar till Schweiz.

10 Övriga sektorsavtal

10.1 Inledning

Sex av sektorsavtalen är gemenskapsrättsliga, vilket innebär att de sträcker sig över områden där den Europeiska gemenskapen är behörig att besluta om regler och därmed även att ingå avtalen, och att medlemsstaterna - på motsvarande sätt som gäller andra gemenskapsregler inom dessa områden - har att anpassa sig till sektorsavtalens innehåll. Avtalet om personers fria rörlighet är istället ett s.k. blandat avtal varmed avses att de avtalsslutande parterna utgörs av Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater (d.v.s. EU-länderna) å ena sidan och Schweiz å andra sidan. Det faktum att EU-länderna är avtalsslutande parter betyder i praktiken att sektorsavtalet innefattar områden som ligger inom den nation-ella lagstiftningsmaktens kompetens. Detta föranleder i sin tur att sektorsavtalet om personers fria rörlighet måste ratificeras av samtliga medlemsstater i Europeiska unionen.

Med beaktande av den s.k. giljotinklausulen i avtalet om personers fria rörlighet innebär detta att ett gemensamt agerande mellan Europeiska unionens medlemsstater och Europeiska gemenskapen är nödvändigt för att sektorsavtalen skall kunna träda i kraft, eftersom samtliga avtalsparters respektive agerande för godkännande erfordras. Detta får till följd att om ett eller flera avtal inte träder i kraft träder inte heller något av de andra avtalen i kraft. På motsvarande sätt upphör samtliga sju avtal att gälla så snart något av avtalen upphör att gälla.

10.2 Avtalet om luftfart

Innehåll

Avtalet gäller civil luftfart. Mellan parterna skall bestämmelserna i avtalet och dess bilagor gälla.

I kapitlet behandlas främst konkurrensfrågor. Varje form av nationalitetsdiskriminering är förbjuden och medborgarna i Europeiska gemenskapen och Schweiz garanteras, inom tillämpningsområdet för avtalet, full etableringsfrihet. Bolag eller företag, bildade i och med säte i Europeiska gemenskapen eller Schweiz, skall likställas med fysiska personer som är medborgare i Europeiska gemenskapen eller Schweiz. Alla avtal som på något sätt hindrar, begränsar eller snedvrider konkurrensen är ogiltiga (med vissa undantag). Missbruk av dominerande ställning är förbjudet. Enligt huvudregeln är statsstöd eller motsvarande inte tillåtet.

Trafikrättigheter

Lufttrafikföretag från Europeiska gemenskapen och Schweiz ges trafikrättigheter för trafik mellan valfri punkt i Schweiz och valfri punkt inom gemenskapen. Två år efter ikraftträdandet av avtalet får lufttrafikföretag från Schweiz trafikrättigheter för trafik mellan punkter i olika EG-stater. Parterna skall förhandla om möjligheten att, fem år efter ikraftträdandet av avtalet, detta skall omfatta även trafikrättigheter för trafik mellan punkter inom Schweiz och mellan punkter inom Europeiska gemenskapens medlemsstater.

Bestämmelserna i kapitlet äger företräde framför bestämmelser i befintliga bilaterala avtal mellan Schweiz och Europeiska gemenskapens medlemsstater. Existerande trafikrättigheter i bilaterala avtal som inte omfattas av kapitlet får dock utövas även i fortsättningen.

Kontroll av att avtalet efterlevs

Parterna skall efterleva avtalet och de ansvarar inom sina respektive territorier för detta. De skall biträda varandra vid möjliga överträdelser. EG-domstolen har exklusiv behörighet i alla frågor som rör giltigheten av beslut som fattats av gemenskapens institutioner.

Gemensam kommitté

En gemensam kommitté inrättas som skall ansvara för förvaltningen av avtalet och att detta genomförs på ett riktigt sätt. Kommittén kan utfärda rekommendationer och fatta beslut enligt vad som är närmare föreskrivet. Kommitténs beslut är bindande.

I kapitlet anges också vissa procedurfrågor för arbetet inom kommittén.

Ny lagstiftning

Förutsatt att principen om icke-diskriminering och bestämmelserna i avtalet följs, får vardera parten ensidigt ändra sin lagstiftning i frågor som regleras genom avtalet. Ändringar skall föregås av samråd mellan

parterna. Gemensamma kommittén kan fatta beslut om de ändringar i avtalet eller bilagan som en lagändring föranleder. Prop. 2000/01:55

Tredje land och internationella organisationer

Parterna skall samråda med varandra, enligt vissa närmare angivna förfaranden, i luftfartsfrågor som behandlas i internationella organisationer eller som rör tredje land.

Slutbestämmelser

I kapitlet behandlas bl.a. frågor om sekretess, om tvistlösning, om ändring av avtalet, om tillämpningsområdet, om uppsägning och om ikraft-tträdande. Avtalet gäller i sju år, men skall förlängas om inte endera parten har meddelat att avtalet inte skall förlängas. I bilagan till avtalet är vidare de direktiv och förordningar angivna som utgör en del av avtalet.

Konsekvenser för Sverige

För svenskt vidkommande har avtalet endast mindre praktisk betydelse. De regler som idag gäller för luftfarten inom Europeiska gemenskapen blir i princip tillämpliga även på Schweiz, dvs. att schweiziska lufttrafikföretag genom avtalet stegvis får tillgång till den avreglerade lufttrafikmarknaden inom Europeiska gemenskapen.

Bestämmelserna i det bilaterala luftfartsavtalet mellan Sverige och Schweiz sätts ur spel och ersätts av det nu aktuella avtalet.

I praktiken innebär avtalet utökade möjligheter för svenska flygbolag att flyga till och från Schweiz. Detta får nu ske, antingen direkt eller via valfri punkt inom gemenskapen. Fri prissättning kommer i princip att gälla för trafiken mellan Sverige och Schweiz.

10.3 Avtalet om gods- och persontransporter på väg och järnväg

Innehåll

Avtalet syftar främst till liberalisera parternas tillträde till marknaderna för gods- och persontransporter på väg och järnväg för att därigenom säkerställa ett effektivare trafikflöde för alla de transportsätt som omfattas av avtalet på den färdväg som tekniskt, geografiskt och ekonomiskt är bäst lämpad. Avtalet syftar också till att fastställa villkoren för en samordnad transportpolitik. Avtalets bestämmelser och tillämpning av dessa grundas på principerna om ömsesidighet, rättigheten att fritt välja transportsätt samt icke-diskriminering.

Schweiz kommer att från avtalets ikraftträdande tillämpa gemenskapens regler på väg- och järnvägsområdet med två undantag. Undantagen gäller dels gemenskapens regler för fordonskontroll, för vilka Schweiz har beviljats en övergångsperiod på två år, dels reglerna för högsta tillåtna fordonsvikt. Inom unionen har fordon upp till 40 ton tillträde till marknaden. I Schweiz är motsvarande viktgräns 28 ton. Under åren fram till år 2005 kommer Schweiz att gradvis öka den högsta tillåtna fordonsvikten för att den 1 januari 2005 ha anpassat sin lagstiftning till gällande gemenskapslagstiftning. Från den 1 januari 2001 kommer fordon med en totalvikt upp till 34 ton vara tillåten. För att tillmötesgå gemenskapens ursprungliga krav på direkt tillträde vid avtalets ikraftträdande för fordon på 40 ton skall årliga kvoter tilldelas parterna. Kvoterna skall enligt avtalet höjas från 250 000 tillstånd år 2000 till 300 000 tillstånd till år 2001 och 2002. 400 000 tillstånd skall tilldelas parterna för år 2003 och 2004. Genom dessa kvoter får således gemenskapens fordon upp till 40 ton tillstånd att bedriva bilateral trafik och transittrafik genom Schweiz mot erläggande av en avgift för utnyttjandet av vägnätet. I sammanhanget kan nämnas att kommissionen har lagt fram ett förslag hur dessa kvoter skall fördelas mellan medlemsstaterna.

Vägavgifter

Parallellt med ökningen av den högsta tillåtna fordonvikten kommer Schweiz att från och med den 1 januari 2001 gradvis införa ett nytt vägavgiftssystem för utnyttjandet av vägnätet. I avtalet fastställs ett antal principer för det nya systemet, såsom ickediskriminering, proportionalitet och överblickbarhet, samt de maximala avgiftsbeloppen för fordon på 40 ton som avverkar en sträcka på över 300 km i trafik över Alperna. Avgifterna för längre eller kortare sträckor och för andra fordonskategorier varierar i proportion till detta. Avgifterna differentieras utifrån tre miljöklasser avseende utsläpp, varvid avgiften för den minst förorenade klassen är lägst. Av de totala maximala avgiftsbeloppen får Schweiz avsätta högst 15 % till särskilda avgifter för användningen av alpina genomfartsleder. En justering av de överenskomna beloppen kan göras vartannat år från och med år 2007 för att beakta inflationstakten i Schweiz.

Järnvägstransporter och kombinerade transporter

Av avtalet framgår det att de avtalslutande parterna är eniga om målet att upprätta ett järnvägsutbud och ett utbud av kombinerade transporter i den alpina regionen som i termer av kapacitet och konkurrenskraft skall vara tillräcklig och säkerställa marknadskrafternas fria spel liksom avseende järnvägsföretagens självständighet. Parterna åtar sig vidare att genomföra de bestämmelser som krävs för att parallellt med det stegvisa upprättandet av vägavgiftssystemet se till att användarna tillhandahålls ett utbud av järnvägs- och kombinerade transporter som med avseende på

kapacitet, pris och kvalitet skall vara av den art att en jämlik fördelning av trafiken säkerställs för alla transalpina genomfartsleder. Prop. 2000/01:55

Skyddsåtgärder

Om det, trots konkurrenskraftiga järnvägspriser och uppfyllda kvalitetskrav, uppstår problem inom den schweiziska vägtrafiken och om den genomsnittliga utnyttjandegraden av utbudet av järnvägstjänster på schweiziskt territorium under en viss period understiger 66 % får Schweiz från och med år 2005 vidta skyddsåtgärder. Enligt avtalet får Schweiz höja avgifterna med maximalt 12 % för en period på högst sex månader med möjlighet till förlängning med ytterligare sex månader. Om liknande problem uppträder på dess territorium kan gemenskapen på liknande villkor vidta likvärdiga villkor för att avhjälpa situationen. Möjligheten att åberopa denna unilaterala skyddsåtgärd vid flera tillfällen är begränsad och under inga omständigheter får sådana skyddsbestämmelser vidtas mer än två gånger under en femårsperiod.

Den gemensamma kommittén

"Kommittén för landtransporter mellan gemenskapen och Schweiz" skall bestå av företrädare för de avtalsslutande parterna och ansvara för avtalets administration och korrekta tillämpning. Kommittén skall fatta enhälliga beslut. Den gemensamma kommittén skall bl.a. säkerställa uppföljningen och tillämpningen av artiklarna som rör kvalitetsparametrar för järnväg- och kombitransporter, de schweiziska vägavgifterna samt fastställa lämpliga skyddsåtgärder för att avhjälpa situationen i händelse av att allvarliga störningar uppstår i trafikflödena genom alpkedjan. Tvister om tolkning och tillämpning av avtalet får hänskjutas till kommittén av någon av de avtalsslutande parterna.

Övrigt

Enligt avtalet skall Schweiz få tillträde till s.k. fjärrcabotage, dvs. trafik mellan unionens medlemsstater. Detta tillträde är dock inledningsvis begränsat till transporter på återvägen efter en godstransporter mellan Schweiz och en medlemsstat. Från år 2005 kommer dessa transporter för Schweiz ske helt fritt.

Medlemskretsen hade från början målsättningen att förbudet mot nattrafik som rådet i Schweiz skulle förkortas. Det var dock inte möjligt att nå en överenskommelse i denna del. För att minska förbudets verkningar på trafikflödena föreskrivs ett enhetligt system för utfärdandet av undantag. Dessutom kommer man med stöd av gällande avtal med Schweiz inleda arbete med att allmänt förbättra procedurerna vid gränsövergångarna och förlänga öppettiderna så att fordon kan slutföra klareringen innan nattförbudet upphör.

De viktbegränsningar som hittills har gällt i Schweiz medför att trafik har lagts om till alpina vägar inom gemenskapen, inte minst genom Österrike. Genom avtalet med Schweiz möjliggörs användandet av fordon om upp till 40 ton. Detta får effektivare transporter till marknader söder om Alperna som följd, vilket är särskilt önskvärt mot bakgrund av den begränsning i trafiken som det s.k. ekopunktssystemet i Österrike innebär.

10.4 Avtalet om handel med jordbruksprodukter

I frihandelsavtalet mellan Europeiska gemenskapen och Schweiz (1972) är jordbruksprodukterna till stor del undantagna. I artikel 15 i detta avtal fastslog parterna att de var beredda att främja handeln med jordbruksprodukter så långt detta var möjligt med hänsyn till jordbrukspolitiken. Det avtal som nu har slutits mellan Europeiska gemenskapen och Schweiz är ett tillägg till 1972 års avtal och syftar till att förbättra marknadstillträdet för jordbruksprodukter dels genom tullkoncessioner för vissa produkter och dels genom regler för olika typer av tekniska handelshinder för jordbruksprodukter.

Avtalets innehåll

Avtalet omfattar jordbruksprodukter i kapitel 1-24 med undantag för fisk och fiskprodukter. Avtalet ska inte gälla för protokoll 2 i frihandelsavtalet som gäller för beredda jordbruksprodukter, med undantag för de medgivanden som beviljas i bilagorna 1 och 2.

Tullkoncessionerna i avtalet återfinns i bilaga 1 och 2 till avtalet. Schweiz ger Europeiska gemenskapen tullfritt marknadstillträde utan kvantitativa begränsningar för vissa levande växter, en del färska grönsaker och frukter samt för vissa beredda eller konserverade grönsaker och frukter. För bl.a. några typer av skinka samt portvin och retsina ska Schweiz tillämpa tullfria kvoter, och för olivolja, viss bearbetad frukt samt vissa söta viner ska reducerade tullar utan kvantitativa begränsningar tillämpas. Europeiska gemenskapens koncessioner till Schweiz omfattar ett obegränsat tullfritt marknadstillträde för bl.a. vissa levande växter, svampar, frukter och fruktsaft i form av flingor eller pulver. Tullfria kvoter ska tillämpas för vissa färska grönsaker och frukter samt torkat nötkött, grädde och osötad yoghurt.

Enligt bilaga 3 ska båda parter avskaffa tullar och exportbidrag för ost under en övergångsperiod på fem år. Det sjätte året ska handeln med ost vara helt liberaliserad.

Gemensam jordbrukskommitté

En gemensam jordbrukskommitté ska inrättas med företrädare för Europeiska gemenskapen och Schweiz. Kommittén ska ansvara för att för-valta avtalet och bilagorna samt för att tillämpningen av avtalet blir

korrekt. Dessutom ska kommittén hantera tvister mellan parterna när det gäller tolkningen och tillämpningen av avtalet. Kommittén får även med enhällighet fatta beslut om ändringar av de bilagor som innehåller tullkoncessioner.

Avtalet medger skyddsåtgärder om importen av de jordbruksprodukter som omfattas av bilaga 1-3 allvarligt stör marknaden. Samråd ska ske mellan parterna men i avvaktan på en lösning får den drabbade parten införa åtgärder för att begränsa importen. Den part som avser införa skyddsåtgärder ska underrätta den andra parten om detta i förväg och förklara varför åtgärderna införs.

Utvecklingsklausul

Avtalet omfattar även en utvecklingsklausul som syftar till att ytterligare liberalisera handeln med jordbruksvaror när parterna bedömer att detta är möjligt.

Huvuddelen av avtalstexten utgörs av de bilagor (4-11) som syftar till att minska de tekniska handelshindren för jordbruksprodukter. På följande områden har regler för tekniska handelshinder fastställts:

- växtskydd
- foder
- utsäde
- handel med vin och vinprodukter
- ömsesidigt erkännande och skydd av beteckningar för spritdrycker och vissa vinbaserade drycker
- ekologiska produkter
- erkännande av kontroller av överensstämmelsen med handelsnormerna för färsk frukt och färska grönsaker
- sanitära och zootekniska åtgärder i handeln med levande djur och animalieprodukter

Avtalet är giltigt 7 år från den dag det träder i kraft och förlängs på obestämd tid före utgången av 7-årsperioden om inte parterna invänder mot detta genom en anmälan.

Konsekvenser för Sverige

Omfattningen av tullkoncessionerna i avtalet är begränsade till främst levande växter, färska eller beredda frukter och grönsaker samt vissa ostar. För svensk del kommer avtalets handelseffekter sannolikt att bli begränsade. För svenska exportörer är de produkter som omfattas av Schweiz koncessioner till Europeiska gemenskapen av mindre intresse. De svenska intressena gäller i högre grad förädlade produkter än jordbruksprodukter och därför skulle det för svensk del vara av intresse att protokoll 2 i frihandelsavtalet revideras eftersom detta kan innebära möjligheter att utvidga protokoll 2 till att omfatta fler bearbetade produkter i frihandelsavtalet. För importörer kan avtalet vara av visst intresse, bl.a. då det ger tullfrihet för importen av vissa ostar.

Det kan noteras att parterna avtalat om att avskaffa exportbidrag för ost i samband med tullförmåner. En liknande överenskommelse ingicks

mellan Sverige och Europeiska gemenskapen för ost och nötkött som omfattades av tullförmåner enligt det bilaterala jordbruksavtalet inom ramen för EES-avtalet 1993. Denna lösning mellan Europeiska gemenskapen och Schweiz är likaledes en parallell till de tullkoncessioner på ömsesidig basis (s.k. 0/0-lösningar) som införts i samband med handelsförmåner för vissa produkter i Europaavtalen.

10.5 Avtalet om ömsesidigt erkännande i samband med bedömning av överensstämmelse

Avtalets innehåll

MRA-avtalen (Mutual Recognition Agreements eller avtal om ömsesidigt erkännande) är till för att underlätta handeln och innebär att Euro-peiska unionens medlemsstater förbinder sig att erkänna produktgodkännanden för vissa varugrupper utförda av organ utanför Europeiska unionen i enlighet med Europeiska gemenskapens regelverk. För det tredje landet gäller detsamma. Särskilt utsedda organ i medlemsstaterna får utfärda produktgodkännanden för tredjelandsmarknaden i enlighet med gällande regler där. Syftet är att förenkla marknadstillträdet genom att eliminera kostnader och tid för dubbla provningar och certifieringar. Avtalet med Schweiz är emellertid mer långtgående än de gängse MRA-avtalen utan att därför sträcka sig så långt som EES-avtalet. Reglerna i Schweiz inom områdena motorfordon, traktorer, maskiner, medicinteknisk utrustning, läkemedel, personlig skyddsutrustning, el- och elektromagnetiska krav, teleterminalutrustning och ATEX (utrustning och säkerhetssystem för användning i explosionsfarliga omgivningar) har bedömts som likvärdiga med EG-reglerna. Dokument (rapporter, intyg, tillstånd samt tillverkardeklarationer) genom vilka intygas att krav i Europeiska gemenskapens respektive Schweiz lagstiftning uppfylls, skall ömsesidigt accepteras för marknadstillträde. För produktgrupperna leksaker, bygg- och anläggningsutrustning samt tryckkärl gäller däremot MRA, det vill säga provning och certifiering gentemot mottagande lands regler. En blandning av de båda modellerna används för vissa produktgrupper beroende på typ av produkt. Det rör anordningar för förbränning av gasformiga bränslen samt värmepannor, mätinstrument och färdigförpackningar samt sektorer för vilka god laboratoriesed tillämpas.

Strävan efter ett långtgående avtal uttrycktes i förhandlingsriktlinjerna av den 31 oktober 1994 som angav att produkttäckningen skulle vara så vid som möjligt. Avtalet är följaktligen också det av Europeiska gemenskapens MRA-avtal som täcker flest produktområden. Det går inte så långt som EES-avtalet, som medför gemensamma regler för vissa produktområden och ömsesidigt erkännande i inre marknadshänseende, det vill säga Cassis de Dijonprincipens tillämpning, för det icke harmoniserade området.

Avtalets tekniska utformning är ett ramavtal med tillhörande sektorsbilagor samt en bilaga om principer för utseende av organ under avtalet. Ramavtalet reglerar marknadstillträde, hur organen skall utses och kontrolleras, den gemensamma kommitténs uppgifter, sekretessregler,

tvistlösning, informationsutbyte och ursprung. Regeln att produkterna skall ha sitt ursprung i Schweiz respektive i unionen skall ses över efter en tids tillämpning. I ett särskilt beslut till avtalet regleras hur kommissionen skall representera medlemsstaterna i förvaltningen av avtalet. Det gäller bl.a. ändringar i sektorsbilagor till avtalet. I en bilaga finns en lista på de kommittéer inom olika sektorsområden som Schweiz inbjuds delta i.

Rörande många av de ingående produktområdena anges särskilda regler. Angående maskiner kan noteras att också begagnade maskiner täcks in. Motorfordonsbilagan innehåller bestämmelser om erkännande av typgodkännanden, säkerhetsklausuler och registrering av fordon. För teleterminaler listas ett direktiv som ersätts inom unionen under år 2000. Denna bilaga måste ändras omedelbart efter att avtalet trätt i kraft - ett förfarande som beskrivs i en deklARATION till avtalet. En särskild uttökningsnot av den 7 juni 2000 beskriver importörernas och de s.k. personerna med särskild kompetens roller inom läkemedelsområdet.

Konsekvenser för Sverige

Sverige har sedan EFTA-tiden en relativt omfattande handel med Schweiz vilket gör att avtalet för svensk del välkomnas särskilt. Kommerskollegiums bedömning av förslaget förmedlar sammantaget en mycket positiv syn.

När det gäller effekter på handeln är det emellertid inte helt lätt att i detalj bedöma MRA-avtals inverkan. Det går inte att från handelsstatistik utläsa vad som berörs av olika kontrollformer.

Kommissionen bedömer avtalet som balanserat. För motorfordon har unionen ett överskott i handeln med Schweiz, medan det är tvärtom när det gäller läkemedel. Kostnadsbesparingar för EU-exportörer beräknas till 170 miljoner euro och för schweiziska exportörer till 180 miljoner euro vilket väntas resultera i vinster för importörer och konsumenter.

För svenska myndigheter innebär avtalet att de i normalfallet skall acceptera intyg m.m. om produktgodkännanden från Schweiz.

10.6 Avtalet om vissa aspekter rörande offentlig upphandling

Innehåll

Parternas förpliktelser

Sektorsavtalet om offentlig upphandling utsträcker de åtaganden om upphandling som Europeiska unionen och Schweiz gjort enligt GATT- och WTO-överenskommelsen om statlig upphandling inom ramen för Världshandelsorganisationen (WTO). Europeiska unionen åtar sig att ta bort restriktioner för schweiziska leverantörer att överklaga tilldelning av bygg- och anläggningskontrakt inom gemenskapen. Schweiz, å sin sida, åtar sig att i förhållande till EU underkasta myndigheter och offentliga organ på distrikts- och kommunnivå reglerna i GPA.

Avtalet mellan Europeiska gemenskapen och Schweiz inbegriper alla upphandlande enheter som omfattas av Europeiska gemenskapens direktiv, inklusive offentliga och privata operatörer som tillhandahåller tjänster åt allmänheten inom sektorerna telekommunikation, järnvägs-transporter och energi (exklusive elektricitet).

Upphandlingsförfaranden och överprövning

De enheter som omfattas av avtalet skall tillämpa upphandlingsrutiner som baseras på principerna om öppenhet och rättvisa. Parterna är skyldiga att tillse att leverantörer kan överklaga upphandlingar som inte genomförts i enlighet med dessa principer.

Icke-diskriminering

De tröskelvärden över vilka nationell behandling (icke-diskriminering mellan inhemska och utländska producenter) skall garanteras är desamma som enligt EG-direktiven. För upphandlingar under tröskelvärdena gäller att likabehandling av den andra partens medborgare skall medges i så stor utsträckning som möjligt.

Informationsutbyte, tillsyn och gemensam förvaltning

Europeiska gemenskapen och Schweiz är skyldiga att till varandra anmäla planerade ändringar i relevanta upphandlingsregler samt lämna information om allt som rör tolkning av det aktuella avtalet. Kommissionen kommer för Europeiska gemenskapens räkning att hantera tillsynen över avtalets genomförande samt behandla anmärkningar och klagomål på dess tillämpning. Schweiz skall ge ansvar åt en fristående myndighet att ombesörja motsvarande uppgifter.

En mellan Europeiska gemenskapen och Schweiz gemensam kommitté för informationsutbyte och samråd skall ansvara för avtalets förvaltning.

Skyddsåtgärder och tvistlösning

En part får temporärt upphäva hela eller delar av avtalet om den andra parten inte fullgör sina avtalade skyldigheter och parterna inte kan komma överens om lämplig ersättning eller någon annan lösning.

Den gemensamma kommittén skall pröva tvister rörande avtalets tolkning och tillämpning.

Informationsöverföring

Europeiska gemenskapen och Schweiz skall samarbeta med sikte på att göra informationen om upphandlingar i deras databaser likvärdig när det gäller kvalitet och tillgänglighet. När detta mål har uppnåtts skall Europeiska gemenskapen och Schweiz ge varandras leverantörer tillträde

Konsekvenser för Sverige

Sektorsavtalet om offentlig upphandling innebär ett ömsesidigt öppnande av respektive marknader för offentlig upphandling mellan Europeiska gemenskapen och Schweiz. Ett allmänt resultat av avtalet är förbättrat marknadstillträde och mer effektiv upphandling inom de flesta sektorer.

Schweiziska tjänsteleverantörer inom de s.k. försörjningssektorerna (vatten, energi [el, gas, olja, kol etc], transport [inklusive järnvägar] och telekommunikation) tillåts tävla om upphandlingskontrakt med företag hemmahörande inom Europeiska gemenskapen på lika villkor. Schweiz öppnar upphandlingen också på lokal nivå. Likväl kommer privata företag med exklusiva rättigheter inom vatten-, energi- och transportsektorerna att omfattas av WTO:s upphandlingsregler. Detta medför att leverantörer inom unionen får tillträde till den schweiziska upphandlingsmarknaden i paritet med vad som gäller inom gemenskapen.

En konsekvens av viss betydelse är att upphandlingar inom telekommunikationssektorn öppnas för konkurrens. Detta kan förväntas leda till ökade affärsmöjligheter för bl.a. svenska leverantörer.

10.7 Avtalet om vetenskapligt och tekniskt samarbete

Avtalets innehåll

Enligt avtalet om vetenskapligt och tekniskt samarbete deltar Schweiz från dess ikraftträdande fullt ut i genomförandet av Europeiska gemenskapens femte ramprogram (1998 - 2002) för forskning, teknisk utveckling och demonstration (EG-delen) respektive forsknings- och utbildningsverksamhet (Euratom-delen). De regler som fastställts för med-verkan av företag, forskningscentra och universitet inom Europeiska gemenskapen för deltagande i ramprogrammen blir därmed tillämpliga också för schweiziska forskningsenheter, och avtalet har för dessa i realiteten samma konsekvenser som ett biträde av Schweiz till EES-avtalet skulle haft. Schweiz åtar sig att lämna ett finansiellt bidrag till ramprogrammets budget enligt sedvanliga proportionalitetsregler, och schweiziska deltagares ansökningar om forskningsprojekt behandlas sedan på samma sätt som för deltagare inom Europeiska gemenskapen.

Forskningsenheter som är etablerade i Europeiska gemenskapen får rätt att på vissa villkor delta i schweiziska forskningsprogram, på egen bekostnad.

I avtalet regleras frågor om immateriella rättigheter och skyldigheter förknippade med detta på i huvudsak samma sätt som redan gäller för femte ramprogrammet; detta gäller dock inte resultat som kommer från projekt som startats innan avtalet träder i kraft. Bägge avtalslutande parter åtar sig vidare att - i enlighet med gällande förordningar och avtal - garantera inresa och vistelse för forskare m.fl. i Schweiz respektive Europeiska gemenskapen i fråga om den verksamhet som omfattas av avtalet.

Konsekvenser för Sverige

Avtalet får inga direkta konsekvenser för Sveriges del, utöver att det blir lättare för svenska forskningsenheter som så önskar att inkludera schweiziska forskare eller institutioner i gemensamma projekt.

11 Författningskommentar

11.1 Förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken

8 kap.

2 §

I *första stycket första punkten* anges att den sökande skall vara svensk medborgare eller medborgare i en annan stat inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet för att få antas till ledamot av Sveriges advokatsamfund. I *andra punkten* i samma stycke anges att den sökande skall ha hemvist i Sverige eller i en annan stat inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. I paragrafens *tredje stycke* anges att de i första stycket angivna kraven på avlagt kunskapsprov samt praktisk och teoretisk utbildning skall anses vara uppfyllda om den sökande har genomgått en för advokatycket i en stat inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet erforderlig utbildning och därutöver genomgått ett prov i Sverige som visar att han har tillräckliga kunskaper om den svenska rätts-ordningen.

Genom ändringen skall schweiziska medborgare jämställas med medborgare i stat inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Likaså skall hemvist i Schweiz jämställas med hemvist i stat inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet samt advokatutbildning i Schweiz med motsvarande utbildning i stat inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Ändringen behandlas i avsnitt 9.2.4.

9 §

I *första stycket* anges att vad som förskrivs i rättegångsbalken eller i någon annan lag om advokater i tillämpliga delar även skall gälla den som är auktoriserad som advokat i någon annan stat inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet när denne är verksam i Sverige. Genom ändringen i första stycket jämställs den som är auktoriserad som advokat i Schweiz med dem som är auktoriserade i Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Ändringen behandlas i avsnitt 9.2.4.

10 §

Enligt paragrafen skall den som utan att vara behörig utger sig att vara auktoriserad som advokat i Sverige eller i en annan stat inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet dömas till böter.

Genom ändringen skall motsvarande även gälla den som utan att vara behörig utger sig att vara auktoriserad som advokat i Schweiz. Ändringen behandlas i avsnitt 9.2.4

11 §

Genom bestämmelsen bemyndigas regeringen att föreskiva att bestämmelserna i detta kapitel rättegångsbalken om registrering av den som är auktoriserad som advokat i en stat inom Europeiska unionen också skall gälla den som är auktoriserad som advokat i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Genom ändringen skall bemyndigandet även omfatta den som är auktoriserad som advokat i Schweiz. Ändringen behandlas i avsnitt 9.2.4.

12 kap.

2 §

I paragrafens *andra stycke* anges att ombud som huvudregel skall ha sin hemvist i Sverige eller i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Genom ändringen jämställs hemvist i Schweiz med hemvist i annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Ändringen behandlas i avsnitt 9.2.4.

33 kap.

8 §

Om part som saknar hemvist inom riket inte hos rätten har anmält ett ombud med hemvist i riket eller i annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet som för hans räkning får ta emot delgivning i målet, får rätten förelägga parten att göra det när han första gången för talan. Genom ändringen skall ombud som har hemvist i Schweiz jämföras med ombud som har hemvist i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Ändringen behandlas i avsnitt 9.2.4.

11.2 Förslaget till ändring i lagen (1946:819) om upptagande av ed för rättighets tillvaratagande i utlandet

1 §

I paragrafen anges att om någon behöver få bekräftat att han inte varit försatt i konkurs för att få utnyttja sin rätt att få utöva en näring i en annan medlemsstat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, får sådan ed tas upp av tingsrätt. Genom lagändringen omfattas även den situation då rätten att utöva näring avses att utövas i Schweiz. Ändringen behandlas i avsnitt 9.2.1.

11.3 Förslaget till lag om ändring i passlagen (1978:302)

5 §

I paragrafens *första stycke, fjärde punkten*, som reglerar till vilka stater svenska medborgare kan resa utan att behöva medföra pass, har Schweiz lagts till. Även i *andra stycket* har på motsvarande sätt Schweiz lagts till i

uppräknningen av stater där svenska medborgare vid inresa i Sverige från dessa stater inte behöver visa upp sitt pass. Ändringen behandlas i avsnitt 7.1.

11.4 Förslaget till lag om ändring i utlänningslagen (1989:529)

2 kap.

14 §

Ändringen innebär att regeringens bemyndigande utsträcks till att även omfatta utlänningslag som omfattas av avtalet med Schweiz. Den behandlas i avsnitt 7.1 i samband med artikel 5 bilaga I.

11 kap.

1 och 3 §§

I paragraferna utsträcks de särskilda processuella regler som i dag gäller för personer som omfattas av EES-avtalet till att gälla även den personkrets som omfattas av avtalet. Bestämmelserna behandlas i avsnitt 7.1 i samband med artikel 5 i bilaga I.

11.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:515) om auktorisation av handelskamrar

9 §

I paragrafen bemyndigas regeringen att uppdra åt handelskamrarna att utfärda intyg för enskilda personer om faktiskt utövande av verksamhet som behövs för att få idka näring i annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Genom ändringen omfattas även den situation då någon behöver sådant intyg för att få driva näring i Schweiz. Ändringen behandlas i avsnitt 9.2.1.

11.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (1995:528) om revisorer

4 §

För att bli godkänd revisor i Sverige krävs att den sökande är bosatt i Sverige eller i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Genom ändringen jämföras de som är bosatta i Schweiz med dem som är bosatta i annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Ändringen behandlas i avsnitt 9.2.4.

6 §

Den som innehar ett sådant utländskt examensbevis som krävs för att få utföra lagstadgad revision i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och hos Revisorsnämnden genomgått ett särskilt lämplighetsprov skall anses uppfylla det i 4 § 4 fastlagda kravet om hos Revisorsnämnden avlagd revisorsexamen. Genom ändringen skall utländskt examensbevis som krävs för att få utföra lagstadgad revision i

Schweiz jämställas med nyss nämnda utländska examensbevis. Prop. 2000/01:55
Ändringen behandlas i avsnitt 9.2.4.

7 §

Krav på högre revisorsexamen enligt 5 § skall anses vara uppfyllt även av den som innehar ett sådant utländskt examensbevis som krävs för att utan behörighetsbegränsning få utföra lagstadgad revision i stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och som har genomgått särskilt lämplighetsprov hos Revisorsnämnden. Genom ändringen skall utländskt examensbevis som ger samma rätt i Schweiz jämställas med nyss nämnda utländska examensbevis. Ändringen behandlas i avsnitt 9.2.4.

8 §

Revisorsnämnden har rätt att, om det finns särskilda skäl, medge en revisor att under viss tid behålla godkännande eller auktorisation vid bosättning utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Genom ändringen jämställs bosättning i Schweiz med bosättning inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Ändringen behandlas i avsnitt 9.2.4.

16 §

Enligt *första stycket* får revisor driva revisionsverksamhet endast som enskild näringsidkare eller i handelsbolag eller aktiebolag som inte utövar annan verksamhet än sådan som är förenlig med en revisors yrkesutövning. Enligt *andra stycket* får Revisorsnämnden tillåta att en revisor som är verksam i Sverige driver revisionsverksamhet i annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet även om kravet i första stycket inte är uppfyllt. Genom ändringen i andra stycket skall villkoren för revisionsverksamhet i Schweiz vara desamma som för revisionsverksamhet i annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Ändringen behandlas i avsnitt 9.2.4.

11.7 Förslaget till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

48 §

I paragrafen anges att Arbetsmarknadsstyrelsen till personer som uppfyller villkoren för rätt att med bibehållen ersättning söka arbete i något annat EU- eller EES-land utfärdar intyg som visar rätten till ersättning. Bestämmelsen har ändrats på så sätt att Arbetsmarknadsstyrelsen skall utfärda intyg även till personer som på motsvarande sätt avser att söka arbete i Schweiz. Ändringen behandlas i avsnitt 8.1.2.

11.8 Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:531) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område

5 kap.

7 §

I paragrafen regleras i vilka fall legitimation att utöva ett yrke inom sjuk- och hälsovården skall återkallas. I *tredje stycket* behandlas den situationen då någon som erhållit svensk legitimation på basis av en auktorisation från annat EES-land fått denna auktorisation återkallad. Lagen ändras så att även legitimation på basis av auktorisation i Schweiz skall återkallas om auktorisationen i Schweiz återkallas. Ändringen behandlas i avsnitt 9.2.4.

11.9 Förslaget till lag om ändring i lagen (1999:678) om utstationering av arbetstagare

1 §

I paragrafens *andra stycke*, vari anges att i 8 § finns särskilda bestämmelser om arbetsgivare som har sitt hemvist eller säte i Sverige och ut-stationerar arbetstagare till ett annat medlemsland inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, har Schweiz lagts till. Ändringen behandlas i avsnitt 7.4.

8 §

I bestämmelsens *första stycke* anges vilka regler som skall tillämpas när en arbetsgivare med hemvist eller säte i Sverige utstationerar arbetstagare till annat land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Stycket ändras så att bestämmelsen skall gälla också för personer som ut-stationeras till Schweiz. Ändringen behandlas i avsnitt 7.4.

9 §

I bestämmelsen anges, från och med den 1 januari 2001, bland annat att Arbetsmiljöverket skall vara förbindelsekontor. I paragrafens *sista stycke* anges att Arbetsmiljöverket skall samarbeta med motsvarande förbindelsekontor i andra länder inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Samma regel skall gälla i förhållande till Schweiz. Ändringen behandlas i avsnitt 7.4.

11.10 Förslaget till lag om ändring i socialförsäkringslagen (1999:799)

4 kap.

1 §

I 4 kap. 1 § socialförsäkringslagen anges att för tid då en försäkrad vistas i ett land som inte ingår i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet får förmåner som grundas på bosättning utges endast i de fall som avses i 2 och 3 §§.

Genom ändringen kommer även försäkrade som vistas i Schweiz att undantas från begränsningsregeln. Ändringen behandlas i avsnitt 8.1.2.

11.11 Förslaget till lag om ändring i studiestödslagen Prop. 2000/01:55
(1999:1395)

1 kap.

4 §

I paragrafen anges att utländska medborgare i vissa fall skall jämföras med svenska medborgare när det gäller rätt till studiestöd. Genom den föreslagna ändringen framgår det av lagen att detsamma skall gälla utländska medborgare som kan härleda rättigheter från avtalet om fri rörlighet för personer mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater å ena sidan och Schweiz å andra sidan. Även andra familje-medlemmar än make, sambo och barn kan omfattas av en sådan rättighet. Ändringen behandlas i avsnitt 7.2.

Sammanfattning av promemorian (Ds 2000:52) Avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater å ena sidan och Schweiz å andra sidan. Ett avtal inom sju sektorer.

I promemorian Ds 2000:52 föreslås att Sverige skall ratificera avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater å ena sidan och Schweiz å andra sidan avseende fri rörlighet för personer. Avtalet ingår i ett gemensamt avtalspaket tillsammans med sex andra avtal mellan Europeiska gemenskapen å ena sidan och Schweiz å andra sidan inom områdena luftfart, gods- och persontransporter på väg och järnväg, handel med jordbruksprodukter, ömsesidigt erkännande i samband med bedömning av överensstämmelse, vissa aspekter rörande offentlig upphandling respektive vetenskapligt och tekniskt samarbete. I promemorian redogörs kortfattat för bakgrunden till avtalet om personers fria rörlighet liksom för de sex EG-avtalen. Avtalet om fri rörlighet för personer och dess bilagor presenteras ingående. I promemorian lämnas också förslag på de lagändringar som ratificeringen av avtalet om fri rörlighet för personer kommer att kräva. Lagförslagen föreslås träda i kraft den dag regeringen bestämmer.

Följande remissinstanser har inkommit med yttrande.

Arbetskyddsstyrelsen, Arbetsmarknadsstyrelsen, Banverket, Bo-verket, Domstolsverket, Elsäkerhetsverket, EU/FoU-rådet, Fastighetsmäklarnämnden, Föreningen Auktoriserade Revisorer, Högskoleverket, Industriförbundet, Jordbruksverket, Kommerskollegium, Konkurrensverket, Livsmedelsverket, Luftfartsverket, Migrationsverket, Närings- och teknikutvecklingsverket, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, Post- och Telestyrelsen, Revisorsnämnden, Riksförsäkringsverket, Rikspolisstyrelsen, Riksskatteverket, Räddningsverket, Sjöbefälsförbundet, Sjöfartsverket, Sprängämnesinspektionen, Statens skolverk, Social-styrelsen, Statens strålskyddsinstitut, Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll, Svenska arbetsgivareföreningen, Svenska åkeriförbundet, Sveriges Advokatsamfund, Svensk handel, Transportindustriförbundet, Utlänningsnämnden, Vårdförbundet och Vägverket.

Företagarnas Riksorganisation, Landsorganisationen, Scandinavian Airlines System, Svenska Kommunförbundet, Sveriges akademikers centralorganisation, Tjänstemännens Centralorganisation och Tullverket har meddelat att de avstår från att lämna yttrande.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 7 december 2000

Närvarande: statsrådet Thalén, ordförande, och statsråden, Winberg, Ulvskog, Sahlin, von Sydow, Klingvall, Pagrotsky, Östros, Messing, Engqvist, Rosengren, Larsson, Wärnersson, Lejon, Lövdén, Ringholm, Bodström

Föredragande: statsrådet Pagrotsky

Regeringen beslutar proposition 2000/01:55 Avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater å ena sidan och Schweiz å andra sidan. Ett avtal inom sju sektorer.

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EG-regler
---------------------------	---	--

Lag om ändring i rättegångsbalken	8 kap. 11 §	
Lag om ändring i utlänningslagen (1989:529)	2 kap. 14 §	
Lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395)	1 kap. 4 §	368R1612